

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab Anno 361. Usque Ad Annum 395

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1758

VD18 90117786

Liber XVII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66032)

HISTORIA ECCLESIASTICA. LIBER XVII.

DAMASUS, PAPA.

VALENTINIANUS, VALENS, ET
GRATIANUS, IMPERATORES.

§. I.

S. Basilii Epistola ad Occidentales.

Episcopi Orientis altera jam vice opem Sæculum IV.
Episcoporum Occidentalium statue- A. C. 374.
runt implorare. S. Basilii S. Euse-
bio Samosateno Auctore ad S. Meletium Basil. ep. 58.
scripsit; & inter alia dicit: *illud omnium* 59. ad Me-
maxima necessarium esse arbitror, quod ad let. p. 834.
Occidentales perscribamus, de quo hacte-
mus nulla facta est mentio, eos scilicet esse
monendos, ne quoscunque ex Oriente ve-
nientes sine examine in suam Communio-
nem

C c 2

Martyrii Gloriam consequi non videantur, nec eos populi Martyrum honore colant, quia Persecutores Christianorum nomen gerunt. *Exactissima observatio Traditionum Patrum nostrorum unum crimen est, quod severissime punitur; hæc sola est causa, quod Catholici Patria expellantur, & in deserta relegentur; nulla senectutis; nulla perfectissimæ vitæ asceticæ est reverentia. Nemo in foro civili condemnatur, nisi convictus, at vero in nostris partibus Episcopi apertissimis calumniis impetiti, sine ulla criminis probatione ad supplicium damnantur. Imo non nulli, nemine etiam calumniante, per nocturnas tenebras domo sua rapti sunt, & in exilium deportati. Nemo prudens tantorum malorum effectus non videt; diffugiunt Presbyteri, Diaconi, & omnes Clerici, mævent populi, a suis Pastoribus destituti, júbilus, & lætitia spiritualis evanuit, festivitates nostræ in luctum conversæ sunt, clausæ Ecclesiæ, altaria deserta, nulla solemnitas, nullus auditur cantus nocturnus; abest gaudium, quod animæ ex communicatione gratiæ spiritualis solent percipere.*

Timendum sane, subjungit: ne ad vos usque pervadat malum, & sicut Evangelium apud nos ortum est, ita etiam inter nos inimicus hæresin seminare incipiat, quæ deinde per totum terrarum orbem dilatetur! dicit, Divinitatem Filii, & Spiritus

Sæculum IV. tus S. ab hæreticis impugnari; summum
 A. C. 374. esse periculum, ne populi hæreticos au-
 scultare, eisque credere adsuescant, cum
 ab eis omnia Ecclesiastica officia admini-
 strari videant. *Ipsi baptizant, inquit,
 mortuos sepeliunt, ægrotos invisunt, con-
 solantur afflictos, subveniunt pauperibus,
 omne genus obsequii exhibent, Sacramen-
 ta præbent.* His subjungit: *deuisset qui-
 dem, nos majori numero ad vos ire, sed
 & ista libertas nobis adempta est, si enim
 vel modico tempore a nostris Ecclesiis ab-
 fuerimus, has inimici nostri invadent.
 Solum igitur Confratrem nostrum Presby-
 terum Dorotheum ad vos misimus.*

§. II.

Evagrius Antiochiæ.

Ep. 8. ad Circa illud tempus Evagrius Presbyter
Euf. sup. Antiochenus, qui cum S. Eusebio
i. XV. §. 30. Vercellensi in Occidente fuerat, Romam
 in Orientem rediit, scripturam repor-
 tans, quam Orientales illuc miserant,
 quibusdam Occidentalibus, fidei puræ
 studiosissimis, non probatam. Petebant
 ab Orientalibus epistolam, cujus exem-
 plum Evagrius afferebat, quodque Orien-
 tales de verbo ad verbum describerent.
 Id quoque volebant, ut Orientales Dele-
 gatos ad se mitterent, viros Primarios
 & sic Occidentalibus ansam publice da-
 rent, ad eos quoque in Orientem pro-
 ciscendi

ciscendi; forte ideo S. Basilius scripsit, Sæculum IV
A. C. 374.
fieri non posse, ut multos Delegatos mitterent.

Evagrius ad unionem in Ecclesia Antiochena procurandam operam condixit, Basil. epist.
342. p. 118.
statimque S. Basilio promisit, se cum parte S. Meletii communicaturum; nihilominus ubi Antiochiæ fuit, mutato consilio, cum solis Paulinianistis communicavit, semper exinde Paulino adhæsit, ejusque in Episcopi Antiocheni titulo Successor fuit; S. Basilio tamen scripsit, rogans, ut ad reducendam unionem operam jungeret. S. Basilius respondit; quamvis Ep. 342. ad
Evagr.
hanc pacem summis votis expeteret, sibi tamen eandem procurare esse impossibile, *scis enim, ait: morbis inveteratis tempore opus esse, ut curentur, & forti remedio, ut radix mali evellatur. Quomodo vir unus una epistola uno momento amorem proprium, suspiciones, & similitates longis contentionibus accensas hominum animis eximat? est Episcopus, quem hujus Ecclesiæ cura præcipue respicit* (loquitur de S. Meletio, adhucdum in Armenia exule) *at isti, subjungit: impossibile est, ut ad nos veniat, nec ego ad ipsum ob viarum difficultatem, & infirmam valetudinem accedere possum. Non gravate quidem ad eum scribam, modicum autem litterarum fructum spero. Opus est ad persuadendum, ut quis multa verba*
Cc 4 *faciat,*

Sæculum IV. *faciat, multa audienda, objectionibus re-*
A. C. 374. *spondendum, instandum; horum nihil in-*
animatae litteræ in charta formatae pos-
sunt. His adjicit, haud dubie de Pauli-
no loquens: veritatem dico, frater ad-
modum venerande! nullam mihi per Dei gra-
tiam cum homine ullo simultatem esse, nec
quantum aliquis peccaverit, aut suspectus
esse mereatur, sciendi cupidus sum, illud
tamen non parum me afflixit, cum audire,
quod eorum conventibus interesse recusa-
veris. Non hoc est, si bene recorder, de
quo inter nos convenerat.

§. III.

S. Hieronymi initia.

Chr. Prosp. Idem Evagrius in Orientem adduxit S.
an. 420. Pa- Hieronymum, quem sua merita brevi
gi. an. 370. illustrissimum reddidere. Natus erat S.
n. 9. vit. Hier. Hieronymus Stridone in Dalmatia, Pa-
per Victor. tre divite, nomine Eusebio, quo jubere
Bar. an. 372. te bonis litteris imbutus est. Romam
Rosweid. deinde misit, ubi celeberrimum Gram-
mit. maticum Donatum Magistrum habuit;
 at inter vastissimæ urbis corruptos mores
 a vitiis juvenilis ætatis immunis non fuit;
 emendavit autem vitam, jamque adultus
 baptizatur; exinde continentiam serva-
 vit inviolatam. Labor erat continuus
 studere, & libros describere, ex quibus
 Bibliothecam, usui suo accommodatam,
 composuit. Singulis Dominicis cum sa-
 ciis

ciis suis reliquias Martyrum in subterra-
 neis Catacumbarum cœmeteriis visita-
 bat. Post hæc iter suscepit in Galliam,
 semper colligendorum librorum studio-
 sissimus, & cupidissimus, quippe Treviris
 sua manu S. Hilarii tractatum de Syno-
 dis descripsit. Ex Gallia redux Aquile-
 jam venit, ibique aliquamdiu mansit
 apud S. Valerianum Episcopum, qui For-
 tunatiano successerat, & hanc Ecclesiam
 ab Ariana hæresi, qua sub ejus Prædeces-
 sore infecta fuerat, expurgavit. Is, mul-
 tis viris scientia, & virtute præstantibus
 ad suam Ecclesiam pertractis, Clerum
 Aquilejensem suo tempore illustrissimum
 reddidit. Inter hos Presbyter Chroma-
 tius, Valeriani Successor, & duo fratres
 ejus, Jovinus Archidiaconus, & Eusebius
 ejusdem Ecclesiæ Diaconus numeraban-
 tur. Rursus Heliodorus post hæc Episco-
 pus, & Nepotianus nepos ejus, Nicæas
 Subdiaconus, Chryfogonus Monachus,
 Bonosus S. Hieronymi popularis, & col-
 lactaneus, studiorum, & itinerum socius,
 qui in Insulam desertam versus Dalma-
 tiam recedens, vitam Monasticam duxit.
 Rufinus circa annum 370 baptizatus, in
 quodam Monasterio, quo secesserat, cura
 Chromatii, & fratrum ejus instructus.
 Chromatius, initio inter intimos S. Hie-
 ronymi amicos adnumeratus, postea ad-
 versariorum infensissimus fuit.

Sæculum IV.
 A. C. 374.

Sup. XIII.
 §. 18. Hier.
 Chron. an.
 376. 378.

Ruf. invest.
 1. p. 160.

Cc 5

Inde

Sæculum IV. Inde S. Hieronymus profectus est in
A. C. 374. Orientem, Presbytero Evagrio, Innocente, & Heliodoro comitibus. Thracia,

Ep. 41. ad Ponto, Bithynia, Galatia peragrata An-
Ruf. tiochiæ cum eo substitit. Ibi, quis effect

Ep. 65. ad Apollinaris, noscere cœpit, cujus hæresis
Pamm. necdum satis erat cognita. Sæpe eum prælegentem audivit, & Sacras Scripturas explicantem, at super privatis ejus opinionibus disputare noluit. Antiochia

Ep. 43. ad relicta, in Desertum Provinciæ, quam Cal-
Chromat. cidem vocabant, in confiniis Syriæ, &

Ep. 41. ad Arabiæ, seu Saracenorum se recepit; in
Ruf. hoc recessu socios habuit Innocentium,

& Heliodorum, qui secum ex Occidente venerant, & Servum nomine Hylam, Presbytero Evagrio, viro opulento, in omnia necessaria suppeditante; is amantius alebat, qui S. Hieronymo in studiis suis, quæ nunquam dimittebat, servarent, atque ex urbe Antiochia epistolas, diversis e locis ad eum datas, submittebat. Ibi S. Hieronymus duobus sociis suis privatus est; Innocentius functus est, Heliodorus brevi recessit, promittens se rediturum; ipse frequentibus

Ep. 22. ad morbis vexabatur, & ipsis morbis gravius
Eustach. c. virum fatigabant vehementes carnis ten-

Ep. 4. ad tationes, quas deliciarum Romanarum
Rust. excitabat memoria; ab his cum jejunis, aliisque corporis macerationibus non liberaretur, improbum studii genus susce-

pit, ut rerum foedarum imaginationem opprimeret, nempe Linguam Hebraicam addiscere, quodam Judæo converso Magistro, aggressus est. Viro, perlectis Ciceronis, aliorumque Scriptorum optimorum latinorum libris eloquentissimo, humile videbatur, & indecorum ad alphabetum se rursus demittere, atque discendis aspirationibus, & insuetis pronuntiationibus insudare, sæpe, laboris pertœsus, dimisit, sæpe resumpsit opus; tandem non mediocrem hujus linguæ peritiam adeptus est.

Nihil vero gravius tulit in hoc deserto Hieronymus, quam aliorum Monachorum persecutionem, cujus Doctrina, & Schisma Antiochenum occasio erat; cum esset peregrinus, & ex Occidente advenisset, Catholicis Orientalibus ex parte Meletii stantibus suspecta erat ejus fides, nam magis ad partem Paulini propendebat, quocum amicus ejus Evagrius communicabat, & qui Romæ Episcopus Antiochenus agnoscebatur. Frustra erat, cum diceret, nulli se se parti addicere, urgebant tamen, ut potiores se habere Meletii partes enuntiaret. Etiam vehementer petebant, ut diceret, in Deo esse tres hypostases, sed ipse hanc expressionem adhibere timebat, quod hæreticos ea abuti sciret. His molestiis fatigatus Hieronymus, elapsis quibusdam annis,

S. Da-

Sæculum IV.
A. C. 374.

*Ep. 57. ad
Damas.
S. Hierony-
mi vita.*

Sæculum IV. S. Damasum Papam consuluit, & illi Re-
A. C. 374. gioni valedixit.

§. IV.

Ruffinus, & S. Melania.

Epist. 41. ad Ruff. Ros- weid. p. 425. & 439. Hier. Chron. ann. 375. Paul. ep. 10. ad Sever. Hier. ep. 25. ad Paul. c. 5. **I**n hoc Deserto Syriae adhucdum moran-
 ti S. Hieronymo fama retulit, Ruffinum
 amicum suum, cujus eum sollicitudo re-
 nebat, Monasteria Ægypti visitare, atque
 Nitriam advenisse, ut videret S. Maca-
 rium. Is Macarius Ægyptius fuisse cre-
 ditur. Eodem tempore S. Melania in
 Ægypto versabatur. Hæc fuit Matro-
 narum Romanarum nobilissima, Neptis
 Marcellini, qui cum Probo anno 341
 Consulatum gesserat. Uno anno gemi-
 na prole, & Marito orbata, viginti duo-
 rum annorum vidua, viva in Deum fide
 jacturam tulit, nec ulla sœminarum mo-
 re lacrymas fudit. Ergo sui ipsius arbi-
 tra, relicto unico, qui sibi supererat, filio
 (is posterioribus annis urbis Romanæ Prae-
 tor fuit) conscendens navem in Ægyptum
 transmitit. Ubi Alexandriam attigit, ibi
 S. Isidorum Presbyterum, Nosocomii Re-
 ctorem, invenit, Romanis notissimum, et
 illo tempore, quo cum S. Athanasio illuc
 peregrinatus fuerat. Is jam olim mo-
 tis Nitriensis incola, narrabat S. Melania
 quantæ virtutis viri ibi viverent, quos
 inter S. Pambo fulgeret. Mulierem in il-
 lud desertum eundi cupido incessit, at-
 que

Pall. Laus. c. 117.

que illuc a S. Isidoro perducta est. S. Pam- Sæculum IV.
 boni dono dedit vasa argentea, trecen- A. C. 374.
 tas libras Romanas valentia, quæ qua-
 dringentas quinquaginta marcas exæ-
 quant. Ipse illa hora palmarum folia te-
 xens, vultu, ut erat, immoto, alta voce
 ait ad eam: *Deus tibi meritam merce-*
dem reddat; tum ad suum œconomum;
accipe hoc, & inter omnes fratres Lybiæ,
& Insularum distribue, quia illa Monaste-
ria magis indigent; Monasteriis Ægypti
nihil tribuas, nam sine his satis dives est
Regio. Expectabat stans Melania, ut
 sibi suam Benedictionem impertiretur,
 aut saltem uno verbo laudaret tantam
 liberalitatem. Ipso tacente, ait: *Pater*
mi! ut scias, trecentæ libræ argenti hic
sunt. Ipse nullo signo dato, nec arcas,
 quibus argentum continebatur, aspectu
 dignatus, respondit: *Filia mea! non opus*
est, ut illi, cui hæc attulisti, dicas, quan-
tum attuleris, ipse enim est, qui montes, Isa. II. 12.
& sylvas in statera ponderat. Si mihi
hoc donares, causa esset, cur, quantum sit,
doceres, si autem Deo offers, qui duo obola Marc. 12.
non despexit, de magnitudine muneris ta-
ce! S. Pambo ferme viginti post hæc an-
 nos obiit septuagenarius; nullus eum
 morbus occidit, sed spiritum reddidit,
 cum manibus suis corbem conficeret,
 quem moriens, nam aliud nihil suppete-
 bat, Palladio, tunc Discipulo suo, dona-
 vit. Inter

Sæculum IV. Inter Discipulos Pambonis erant quatuor fratres, iisdem parentibus geniti, A. C. 374. Dioscorus, Ammonius, Eusebius, & Euthymius, qui, quod essent longa corporis vita P. P. II. c. 25. Pall. statura, fratres magni, seu alti vocabantur, sequenti tempore celeberrimi. Dioscorus primogenitus Episcopus Hermopolitanus fuit. Ammonius ille est, qui in profectioe Romana S. Athanasio socium se præbuerat; is totam Scripturam memoriæ impresserat, eratque ex lectione librorum Origenis, Didymi, aliorumque auctorum Ecclesiasticorum doctissimus. Horum quatuor fratrum maxima fuit in illo Monasterio auctoritas. Tres quoque eis erant sorores, quæ in vicinia Monasterium Virginum condiderunt. In eodem monte Nitriæ S. Melania vidit S. Origenem tunc nonagenarium, & mille Monachorum Patrem. Is, quando novitium suscipiebat, omnes fratres convocabat, quorum alius lateres, alius cœmentum, alius ligna secum ferebat, atque una die novello fratri cellulam ædificabant; quæ intus erant necessaria Sanctus Origenes providebat. Ecclesia Græca hujus Sancti memoriam colit septima Augusti. Sancta Melania ferme sex menses, montis Nitriæ Anachoretas visitans, explevit.

II. vit. patr. c. 2. Pall. c. 9.

Menol. 7. Aug.

Pall. c. 117.

§. V.

*Didymus cæcus.*Sæculum IV.
A. C. 374.

Sancta Melania Alexandriae quoque Didymum cæcum, virum percelebrem, vidit. Is quadrimus, cum litteras discere inciperet, lumen oculorum perdidit. Præcellenti erat ingenio, atque scientias acquirendi desiderio tenebatur ingenti, hinc peritos Doctores auscultans, etiam cæcus, artes Grammaticæ, & Rhetoricæ adeptus est, postea Dialecticam quoque affectus est, Arithmeticam, Musicam, aliasque Mathematicæ partes, imo Geometriam, & Astronomiam. Philosophiæ quoque in operibus Platonis, & Aristotelis studuit. Erat itaque Didymus prodigium hominis; multi Alexandriam veniebant, ut viderent, & audirent eum, alii, ut scirent, an par esset nominis sui famæ; nam non mediocriter tantum his omnibus scientiis erat imbutus, sed alios, quibus perspicacissimi erant oculi, superabat. Præterea Doctrinam fidei, & Theologiam apprime comprehendit, jubens sibi non tantum S. Scripturam prælegi, sed opera Origenis, & aliorum interpretum; si lectores forte indormivissent, ipse diutissime vigilans, quæ audierat, meditabatur, sicque memoriæ, quasi inscripta, hærebant. Continuo studio Orationem junxit, petens a Deo interius

Hieron. de Script. & Chron. ann. 373. Socr. IV. cap. 25. Sozom. III. c. 15. Pall. Laus. c. 3. Theod. IV. hist. c. 29. Cassiod. divin. c. 5.

Ruff. II. hist. c. 7.

Sæculum IV. terius illustrari. Cum igitur in Scientia
 A. C. 374. Theologica esset profundissimus, ei scho-

læ Christianæ Alexandrinæ Regimen de-
 mandatum est, ipsius enim scientia S.
 Athanasio, aliisque viris maximis, qui
 tunc temporis Ecclesiam Alexandrinam
 ornabant, summopere probabatur. San-
 ctissimi ex Ægypto Monachi Didymum
 magni æstimabant, & Magnus S. Anto-
 nius ad eum invisit, quando, ut S. Atha-
 nasio testimonium redderet, Alexandriam

III. vit. venit; is ex Didymo percontatus est, an
 Patr. c. 218. valde eum cœcitas affligeret? Didymus
 Hier. ep. ad primo hanc animi infirmitatem fateri eru-
 Castrui. 33. buit; tamen S. Antonio secundo, & ter-
 tio eandem quæstionem movente, sim-
 pliciter confessus est, se hoc malo affligi;

tunc vero S. Antonius ait: *miror, virum
 sapientem jactura alicujus boni affligi, quo
 formicæ, & culices fruuntur, & non pri-
 tius delectari, & gaudere, quod illam sci-
 entiam possideat, quæ Sanctos, & Aposto-
 los beatos effecit. Præstat spiritu vide-
 re, quam illis oculis, quorum aspectus uni-
 cus causa esse potest, ut homo æternum pe-
 veat.* Didymus etiam Occidentalibus
 summo in pretio fuit, præsertim S. Euse-
 bio Vercellensi, S. Hilario, & Lucifero,
 quod Arianis suæ ætatis, aliisque hæreti-
 cis nunquam non fortissime resistit.
 Plura opera composuit, quæ amanuensi-
 bus, verba notis exprimentibus, dicta-
 bat;

bat; inter alia est tractatus de Spiritu S. Sæculum IV. A. C. 374.
 contra Macedonianos, quem ex versione S. Hieronymi latine habemus. Aliquos
 in Scripturam composuit commentarios. Librum Origenis de Principiis explica-
 vit, quem virum magnopere admiraba-
 tur, dicebatque ab iis reprehendi, qui
 hunc Scriptorem non intelligerent. Erat
 quoque Didymus natura facundissimus,
 ejusque eloquentiam sonus vocis auribus
 gratissimus commendabat. Illa tempe-
 state, qua Rufinus, & Melania in Ægy-
 pto agebant, sexagenario major erat, Hieron. de Script. Ruf. invest. 2. p. 176. id. II. hist. c. 7. Socr. IV. c. 24.
 quippe circa annum 308. natus, annum
 vitæ octogesimum quintum attigit. Ruf-
 finus annis sex Didymum docentem au-
 diens Alexandria permansit, & persecu-
 tioni, quam Catholici, præcipue Mona-
 chi post S. Athanasii obitum passi sunt,
 implicitus, cum cæteris in carcerem, &
 inde in exilium missus est.

§. VI.

Rursus Rufinus, & Melania.

Melania in hac persecutione SS. Con- Paul. ep. 10. ad Sever. Pall. Laus. c. 117.
 fessoribus omnibus viribus subvenie-
 bat, suosque divitias, quas ingentes ha-
 bebant, in hunc usum impendebat. Fa-
 ctum, ut aliquando ipsa sola eorum quin-
 que millia tribus diebus aleret. Fugien-
 tes excipiebat, comitabatur captos; vi-
 ros centum duodecim, in Palæstinam re-
Hist. Eccles. Tom. IV. D d lega-

Sæculum IV. legatos, sponte secuta, providebat, ex
 A. C. 374. quo sustentarentur; quia autem archiepi-
 me custodiebantur, & nemini ad capti-
 vos patebat accessus, ipsa, sumpta man-
 cipii veste, ad vesperum veniebat, vitæ
 necessaria portans. Id ubi ad Palæstinæ
 Consulare delatum, ignotam in carce-
 rem conjici jubet, sperans, pecunias se
 ab ea accepturum, si terreret; illa militi,
 qui Consulari renunciaret, cujus ipsa filia
 esset, & cujus fuisset uxor, jussitque, ut
 suis verbis adderet: *nunc vero Jesu Chri-
 sti ancilla sum, ne ergo arbitreris me in
 isto statu impune contempni posse, quem mu-
 tare, ubi libuerit, in mea potestate est, nun-
 quam me terrebis, nec quicquam de bonis
 meis auferes! hinc monitum te volui, ut
 ignarus pecces, tibi que ipsi periculum con-
 sciscas.* Consularis tantæ Dignitatis no-
 mina reveritus, excusari errorem petiit,
 honores generi ejus competentes tribui
 jussit, & libertatem, quodocunque vel-
 let ad Exules accedendi. Ruffinus in hoc
 itinere Melaniæ comes erat, venerunt
 que Jerosolymam, ubi viginti quinque
 annis versati, peregrinis, qui ex omnibus
 locis illuc adveniebant, præcipue Episco-
 pis, Monachis, & Virginibus ministra-
 bant. S. Hieronymus sciens, quod Jeru-
 solymæ essent, ad Ruffinum scripsit, &
 epistolam ad quemdam optimæ famæ an-
 choretam, Florentium nomine, etiam Je-
 rosoly-

rosolymæ tunc degentem, direxit, quo-
 cum ei per Epistolarum commercium a-
 micitia nata erat. Dum in ea Epistola
 de Ruffino loquitur, ait: *Noli me ex i-*
stius viri virtutibus aestimare, in eo signa
Sanctitatis evidentia deprehendes, ego ve-
ro cinis sum, & lutum. Florentius vir
 liberalitate præcipuus, S. Hieronymum
 multum in suis studiis adjuvit, librosque
 ad describendum tradidit.

Jam tunc temporis in Palæstina, &
 in tota Syria magnus Monachorum nu-
 merus tam cœnobarum, quam eremi-
 tarum conspiciebatur. Hesychius, seu
 Hesychas S. Hilarionis Monasterium, re-
 ductis ejus Reliquiis, restauraverat, ejus-
 que festum ibi singulis annis solemniter
 agebatur. Aliis quoque tribus anacho-
 retis Aurelio, Alexioni, & Alaphioni ho-
 nor habebatur, qui tempore Imperatoris
 Constantii sua pietate ad propagationem
 fidei in ista Regione, ubi Idololatria re-
 gnabat, nempe circa urbem Gazam, plu-
 rimum contulerant. Alaphion S. Hila-
 rionis precibus a Dæmonio liberatus, &
 cum quodam alio viro litterato, Histori-
 ci Sozomeni avo, conversus est ad fidem;
 ambo orti erant ex oppido Bethelia pro-
 pe Gazam, quod propter templum cele-
 bre, dictum Græce *Panttheon*, quia Diis
 omnibus erat consecratum, ita vocabatur;
 sicut Syriace Bethelia Domus Deo-
 rum

Sæculum IV.
 A. C. 374.

Ep. 5. ad
 Florent.

Ep. 6.

Vita Hilar.

c. 38.

Sozom. VI.

c. 32.

Socr. III.

c. 14.

Id. V. c. 15.

Sæculum IV.

A. C. 374.

rum dicebatur. Itaque hi duo viri illuc Christianam Religionem induxerunt, Ecclesias, & Monasteria fundarunt, singulæ pietatis, hospitalitatis, & charitatis in Deum specimina dederunt. Circa hoc

Soz. VI.

c. 32.

tempus, regnante Valente, haud procul Bethelia quatuor solitarii celebrabantur, Salamanes, Physcon, Malachion, & Crispion, S. Hilarionis fratres, & Discipuli. Abbas Sylvanus, in Palæstina natus, illo tempore in Ægypto erat, exinde in monte Sina domicilium fixit, post hæc grande Monasterium prope torrentem Gerare condidit. Juliano apostata imperante, Monasterium erat Jerosolymæ sub Philippi Abbatis Regimine. Aliud existebat in littore maris mortui, quod Laura de Pharan dicebatur, quippe vox hæc Laura significabat domicilium Monachorum, qui in cellulis, inter se aliquantum distantibus, vivebant sub uno Capite.

Ruff. II. hist.

§. VII.

Monachi in Syria.

Theod. Philoth. c. 13. c. 9.

c. 26.

Montes prope urbem Antiochiam magno numero Anachoretarum repleti erant. Inter alios numerantur Macedonius, cognomine Critophagus, qui hordeo nutriebatur; Petrus ex Galatia, & Bassus ducentorum Monachorum Abbas. In monte Corypho inter urbes Antiochiam, & Beream sito Abbas Eusebius

bis vivebat. Simeon Senior in monte Aman duo Monasteria regebat. Prope Cyrum plures Anachoretæ degebant, atque inter alios S. Maron, quorumdam Monasteriorum Fundator, quorum unum in Provincia Apamiensi, dicta secunda Syria, positum erat. Prope Zeugma in Euphratis littore S. Publius duplex Monasterium fundaverat, nempe unam domum Græcis, alteram Syris, sed unam tantum Ecclesiam, ubi vespere, & mane congregati, sua quique lingua patria Laudes divinas cantabant. In Mesopotamia, & Syria superiore, quæ Persidem respicit, vitæ Monasticæ Auctor habebatur Aones, qui tanta in Syria, quanta S. Antonius in Ægypto præstitisse dicebatur; Monasterium ejus positum erat Phadane, qui idem credebatur esse locus, quo Patriarcha Jacob Rachelem primo vidit. Discipulos habuit Gaddanam, & Azizium; Hi Monachi Sedes suas inter Edeffam, & Nisibin, circum Sigoron montem dilataverunt. Deum jugiter laudabant, hymnos juxta usum Ecclesiæ cantantes; quando capiendi cibi necessitas urgebat, per montem tanquam ad pascua dispergebantur, quisque manu tenens falciculam, herbasque, quas occupassent, comedebant. Initio vocabantur pabulatores, quod semper in montibus errarent, sicut pecudes in pascuis, domos non habentes, nec panem,

Sæculum IV.
A. C. 374.*Ibid. c. 16.**Ibid. c. 5.**Soz. VI.
c. 33.**Gen. 29. 10.**Soz. VI.
c. 34.*

Sæculum IV.
A. C. 374.
Ephr. Serm.
in SS. PP.
p. 771.

nem, aut quidquam igne lixatum comedentes. Tabernacula eorum erant petra, & cavernæ; sepulchrum, ubicunque a morte fuissent occupati, seu id contingeret, dum Laudes Dei canerent, aut opera sua comederent, aut per montes ambularent. Ita de his Monachis S. Ephrem loquitur.

§. VIII.

S. Ephrem.

Soz. III. c.
16. Ephr.
Conf. p. 605.

Et vero horum Monachorum vita S. Ephrem erat notissima, utpote eadem ætate, & in eadem Regione versantis; imo & ipse inter Anachoretas superioris Syriæ clarissimus fuit. Natus erat Nisibi, aut in vicinia, parentibus pauperibus, & suo labore victum parantibus, at Jesum Christum coram Judicibus confessus fuerant, atque Ephrem in sua familia, coram mundo quidam obscura, illustres Christi Martyres recensebat. Nomen ejus Ephrem, idem est, quod Ephraim, nam generatim Nomina hominibus veteris Testamenti communia in Syria, & in partibus Orientis remotissimis usurpabantur. Cum esset juvenis, eique dubia, an daretur Dei Providentia, in mentem venissent, Deo ita disponente de hac veritate propria experientia convictus est. Aliquando in sylvis a semita aberravit, & ad quosdam Pastores se recepit

Ibid. p. 599.

ut noctem transigeret; eadem nocte lupi, gregem invadentes, non modicam intulerunt cladem; Domini juvenem Ephrem, quasi juxta sui pecoris custodes ejusdem culpæ reus esset, unacum eis in carcerem conjiciunt; postquam aliquamdiu in vinculis fuerat, in somnio monitus est, ut Providentiam agnosceret, & meminisset, quod facinus ipse olim commisisset. Ubi evigilavit, in memoriam reduxit, se ante aliquod tempus in Sylvis vaccam foetam pauperis viri, sibi occurrentem, tamdiu injectis lapidibus fuisse insectatum, donec deficiens occubuerit; cum deinde ille, cujus pecus fuerat, in se incidisset, & quæreret, an pecus suum non vidisset, bono viro loco responsi convitia ingessisse; itaque pecus periisse, atque a bestiis fuisse devoratum. Hujus peccati memor Ephrem jam non aliam, cur se Deus innocentem in carcerem dari permisisset, causam inquirebat. Forte in eodem carcere cum eo viri duo detinebantur, ambo falsis conjecturis injuste, hic quidem homicidii, alter adulterii accusati, cæterum aliis titulis nocentissimi. Tres adhuc alii similis innocentia, & fortunæ in vincula dati; sed tandem horum quinque innocentia cognita; ii vero, qui rei erant, manifestati, & puniti sunt. Ephrem libertati restitutus est, quia notus erat judici, eumque

D d 4

que

Sæculum IV.
A. C. 374.

Sæculum IV. que innocentem esse comperit. Hoc con-
 A. C. 374. versionis ejus principium fuit, atque ex-
 inde vitam asceticam amplexus est, præ-
Sup. l. XIII. ter alios etiam S. Jacobo Nisibitano Ma-
 §. 2. gistro. Apud eum tunc Ephrem verfabatur, quando Jacobus urbem a Persis obsessam liberavit.

Soz. III.
 c. 16.
Greg. Nyss.
Or. in S.
Ephr. p.
 1037 to. 2.

S. Ephrem litteris operam non dederat, & tamen in Philosophia, & Theologia derepente doctissimus evasit, quod ipsum in visionibus prodigiis quibusdam ejus consanguineis, virisque Sanctis de eo fuerat prænuntiatum. Patria sua lingua Syriaca eloquentissimus erat, sermones ejus fortes, & ad movendum aptissimi, quorum versiones, ipso S. Ephrem adhuc vivente, editæ, ab originali dictionis elegantia non multum abhorrebant. Hodieque multi ejus sermones

S. Ephrem. supersunt, ex Græco in latinum translati, qui compunctionem cordis, & tenerimam pietatem spirant. S. Hieronymi tempore, scilicet non multo post S. Ephrem obitum opera ejus in Ecclesia post S. Scripturam publice legebantur. Carmina quoque composuit, ut sua illis, quorum Harmonius Bardesanis filius Auctor erat, substitueret, nam Harmonius cantica concinnaverat amœnissimo cantu, sed errores contra fidem de anima, de formatione, & corruptione corporum, & de regeneratione inserti erant; S. Ephrem

serva

servato eodem cantu hymnos ad Dei, San- Sæculum IV.
ctorumque honorem (*) composuit, qui- A. C. 374.
bus canendis populus libentissime adsue-
vit. Diaconus Edessenus ordinatus est,
at semper ei vita solitaria præplacuit.

Inter S. Ephrem opera plura monita
vitam solitariam ducentibus data legun-
tur. Monachi in tria genera divisi de-
prehenduntur; sunt alii suis cellulis in-
clusi, alii Eremicolæ in desertis dispersi,
& alii Cœnobitæ in communitate viven-
tes. Ex iis cognoscuntur diversi manuum
labores, quibus occupabantur; funes,
calathos, papyrum, storeas, telas conficie-
bant; libros describebant, in horto, in
culina laborabant, molam agebant. Ait
se vidisse solitarium, qui in columna ha-
bitabat,

Paræn. 47.
p. 434.

D d 5 bitabat,

(*) En! antiquissimum morem Sanctos in
Ecclesia publice decantatis Hymnis honorandi,
quem Protestantes perperam rejecerunt.

Cæterum de S. Ephrem S. Hieronymus in
Libro de Scriptoribus loquitur in hunc modum:
*Ephraem Edessenæ Ecclesiæ Diaconus multa
Syro sermone composuit; & ad tantam venit
claritudinem, ut post Lektionem Scripturarum,
publice in quibusdam Ecclesiis ejus Scripta re-
citantur. Legi ejus de Spiritu Sancto Græ-
cum volumen; quod quidam de Syriaca lingua
verterat, & acumen sublimis ingenii etiam in
translatione cognovi. Decessit sub Valente
Principe.*

Sæculum IV. bitabat, cuius exemplum plures alii dein-
Λ. C. 374. de secuti, ideo Græce Stylites dicti sunt.

Quamvis solitarios illos, quos viderat
 per montes errantes, & pabulatores dice-
 bantur, magni fecisset, Cœnobitas ta-
 men monet, ne, si eos tentatio incessat,
 illos imitandi, imprudenter cedant, nec
 se locorum desertorum horrore, fami,
 latronum, bestiarum, Dæmonum pericu-
 lis, & proprii animi inquietudini expo-
 nant. Imo nec suadet, ut quis institu-
 tum Anachoretarum, qui in cellulis dis-
 persis longe majori rigore, quam Cœno-
 bitæ, vivebant, facile amplectatur.

Orat. in Bas. S. Ephrem venit Cæsaream, ut S. Ba-
Coteler. filium videret; quem congressum ipse

Mon. Gr. to. narrat in hunc modum: *Cum Charitatis*
3. p. 58. *in proximum causa in quadam urbe essem,*

Greg. Nyss. *audivi vocem ad me dicentem: Surge, E-*
de vit. Ephr. *phrem! & manduca cogitationes. Vidi*
to. 2. p. 1037. *de turbatus, respondi: Et unde has acci-*

S. Ephrem. *piam, Domine? Tunc ait: Ecce est in do-*
mo mea vas Regale, quod tibi alimentum
præbebit. Alludit ad Nomen Basilii, quod
 Regale significat, & sic prosequitur: *Hoc*
sermone attonitus, surgo, & ad Templum
Altissimi pervenio, ascendo modeste per
vestibulum, per portam avidissime intro-
spicio, vidique in Sancto Sanctorum
Electiois, Verbo divino ornatum, magni-
fice ante gregem positum, atque omnium
oculos in ipsum defixos. Vidi Templum

ab eo spirituali cibo refici: Vidi circa Sæculum IV
A. C. 374.
eum lacrymarum rivus fluere, dum ipse
ferventi Spiritu, quasi duabus alis elevatus preces pro nobis in Cælum mitteret, & verba inde deduceret, scilicet S. Pauli Doctrinam, Evangelii legem, & Mysteria terribilia. Tandem vidi omnem banc congregationem gratiæ splendoribus fulgentem, hinc laudavi Sapientiam, & Bonitatem Dei, honorantes se honorantis. S. Ephrem his laudibus publice S. Basilium oneravit, quare non nulli ex Ecclesia dicebant: Quis est iste peregrinus, qui Episcopum nostrum tantopere laudat? Certe adulatur, gratiam ab eo accepturus. Soluta conventu, S. Basilium, cognito per Spiritus S. revelationem, quis esset, vocari eum iussit, & opera Interpretis, nam S. Ephrem Græcam ignorabat, (*) interrogat.

Vita S. Eph.
c. 6.

Ep. ib. p. 59.

(*) Ad hunc locum Anonymus I. dicit: S. Ephrem, si Fleurio credimus, Græcæ linguæ ignarus erat, sed solam linguam Patriæ suæ, quæ erat Mesopotamia, nempe Syriacam callebat. Opus fuit Interprete, cujus opera S. Basilium hospiti loqueretur. Verisimile est, populum Cæsariensem in Lingua Syriaca Episcopo suo non fuisse doctiorem. Quomodo ergo S. Ephrem in mentem venire potuit, ut S. hunc Episcopum publice in Ecclesia sua laudaret? & quis has Laudes, nam perceptæ fuere, intellexisset?

Respon-

Sæculum IV. A. C. 374. rogavit: *Tu es ille Ephrem, qui te gen-
rose jugo Salvatoris submisisti?* Respon-
dit: *Ego sum Ephrem, qui in stadio ad
Cælum ultimus curro.* S. Basilius virum
amplexus, dato sancto osculo, mensæ ad-
hibuit; at optima hujus convivii fercu-
la colloquia spiritualia fuere. Quæren-
ti S. Basilio, quid eum adeo movisset, ut
se elata in populo voce laudasset? *Hoc
ideo feci,* respondet S. Ephrem: *quod lu-
mero tuo dextro columbam miri candoris
insidere cernebam, quæ tibi omnia, ad po-
pulum prolata, suggerere videbatur.* S.
Basilius hospiti inter alia historiam qua-
draginta Martyrum narravit, nec factis
ejus ingenium, & eruditionem mirari
potuit. S. Ephrem econtra deinde ora-
tionem in S. Basilio laudem conscripsit,
qua hujus inter ipsos colloquii circum-
stantias enarrat.

Soz. VI.
c. 16.

§. IX.

Monachi S. Basilio.

Sancto Basilio etiam Episcopo affectus
ad vitam Monasticam duravit. Cæ-
sariæ Monachos apud se educabat, &
Nosocomio, a se ædificato, Monasterium
juxta

Respondeo; non esse credibile, neminem
ex omni populo Cæsariensi sermonis Syriaci
peritum fuisse, & vel paucissimos suffecisse, ut
aliis explicarent, quid S. Ephrem loqueretur.

junxit. Virginum quoque Cœnobium Sæculum IV.
 Cæsareæ erat, quibus aliqua S. Basilii ne. A. C. 374.
 ptis præerat, in illa Ecclesia, quadragin-
 ta Martyribus consecrata, eorum Reli- *Gaudent.*
 quæ servabantur. Hujus Monasterii San- *Serm. 17.*
 cti-Moniales, aliæque, quarum curamge- *Const. Mon.*
 rebat, in Scriptis ejus Canonice nomi- *Rev. brev.*
 nantur, quasi Regulariter viventes, idem *art. 108. 109.*
 quoque Nomen Cœnobitis Monachis *110. 111.*
 tribuebatur. In ejus Regulis plures ar-
 ticuli leguntur, quæ Virgines tangunt,
 atque particulares pœnitentiæ Monia-
 lium, ferme omnes pro delictis linguæ
 injunctæ. Inter S. Basilii Epistolas ad *Ep. 302.*
 Moniales notari meretur illa, quam ad
 Theodoram dedit, nam præcipuas vitæ
 asceticæ exercitationes compendio con-
 tinet, & eas maxime, quæ vix alicujus
 momenti esse videbantur, donec ipsa ex-
 perientia earum docuit utilitatem.

Itaque S. Basilii Monasteria, haud
 procul ab hominum commercio sita, æ-
 dificavit, ut qui vi officii ad vitam acti-
 vam tenerentur, non penitus solitudinis
 solatio essent privati, & Solitarii in suo
 secessu vana gloria non inflarentur. Ita
 hac de re loquitur S. Gregorius Nazian- *Or. 20. p. 359*
 zenus, atque innuit, S. Basilii Clericos ex
 Monachorum exemplo, & conversatione
 multum fructum hausisse. Et sane S. Ba-
 silii Clerici, etiam Presbyteri in extrema
 paupertate vivebant, & suis manibus la-
 bora-

Sæculum IV. borabant. Quidam Episcopus ample
 A. C. 374. Diœcesis petiit ab eo Virum idoneum,
 Ep. 319. In- quem sibi succederet, ipse petenti designat,
 nocent. quem inter suos Presbyteros dignissimum
 æstimabat, virum a multo tempore me-
 ritis inclytum, moribus maturum, in Ca-
 nonibus Ecclesiasticis doctum, in verafi-
 de firmum, in operibus vitæ asceticæ ex-
 ercitatissimum, corpus trahentem, mona-
 stico rigore attenuatum, pauperem, nihil
 in hoc mundo possidentem, ita ut panem
 non haberet, nisi quem labore manuum
 suarum, sicut & fratres, qui cum ipso e-
 rant, fuisset lucratus. In alia Epistola ad
 S. Eusebium Samosatenum excusat, quod
 Ep. 263. jam diu neminem habuisset, quem ad eum
 p. 1035. mitteret, *Quamvis enim*, inquit: *Clerici*
noster magno numero esse videntur, non
sunt viri longis profectioibus apti, quod
nullam mercaturam exerceant, sed plerum-
que opere sedentario occupentur, quo pa-
nem quotidianum sibi comparant. Hic
 Sup. l. VI. §. obiter notari potest, eundem fuisse in Ca-
 24. Cypr. ep. padocia usum, qui & in Africa apud S.
 29. Presby. Cyprianum, ut Epistolæ Ecclesiasticæ ne-
 mini, nisi Clericis, ferendæ committere-
 rentur.

§. X.

Cura Ordinationum.

Epist. 181. Nullibi clarius dispicitur, quanta cura
 suos Clericos eligeret S. Basilius,
 quam

Sæculum IV.
A. C. 374.

quam in Epistola ad Chor-Episcopos, ubi de eo conqueritur, quod antiqua Disciplina accurate non observetur. Dicit, morem antiquum fuisse, ut nullus inferior Minister reciperetur, nisi post examen, quo curiose in omnem eorum vitæ rationem inquirebatur, an non sint obrectatores, ebriosi, rixatores; an in iuventute sanctis moribus fuissent; tunc Presbyteri, & Diaconi eorum convictores de eorum moribus ad Chorepiscopos referebant, qui postquam rem ad Episcopum detulissent, Ministrum Ordini Clericorum adscribebant. *Hodie vero, ad Chorepiscopos inquit: vobismet ipsis totam auctoritatem arrogatis, nostrum consilium non exquiritis, hanc electionem Presbyteris, & Diaconis faciendam relinquitis, qui suo arbitrio homines indignos, propinquitatis, aut amicitiae causa in Ecclesiam inducunt. Hinc quamvis plures Ministri in quolibet vico numerentur, nulli tamen digni sunt, qui Altari serviant, idque vos ipsi testatum facitis, dum fatemini, in Electionibus viros vobis deesse. Igitur ne malum remedio majus evadat, hoc præsertim tempore, quo multi Ministerium suscipiunt, ne militare cogantur, necessitatis esse credidi, veteres Canones renovare. Præcipio, ut mibi Catalogos Ministrorum cujusque vici submittat, a quo quisque receptus fuerit, indice-*

Sæculum IV. *indicetis, & quibus moribus sit; hujus
 A. C. 374. Catalogi exemplum apud vos seruate, ut
 cum nostro conferri possit, & nemo se i-
 psam inferat. Si qui a Presbyteris post
 primam Indictionem recepti fuerunt, ad
 statum Laicorum rejiciantur, hos de novo
 examinabitis, & si vestro suffragio digni
 inventi fuerint, tunc recipiantur. Ergo
 Ecclesiam purgate, eos qui indigni sunt,
 ejiciendo! & imposterum examine eos
 qui digni sunt, & recipite; sed Clericos
 non annumerabitis, nobis inconsultis; ali-
 alias scitote, eum, qui ad Ministerium sus-
 ceptus fuerit absque nostro mandato, sim-
 plicem Laicum futurum. Hic est tenor
 S. Basilii Epistolæ.*

*v. Suiter.
 Thesaur.*

*Sup. l. VI. §.
 44. Cypr. ep.
 29. Presbyt.
 & Diacon.*

Ministros, & inferiores voco, qui sub
 Græco Vocabulo *hyperetes* veniunt, nempe
 omnes, Presbyteris, & Diaconis infe-
 riores, quales sunt Lectores, & Ostiarii,
 & sæpe speciatim Subdiaconi. Hic dis-
 stinctius illam ipsam Disciplinam cerni-
 mus, quæ in quibusdam S. Cypriani Epi-
 stolis traditur; Episcopus cum suis Pres-
 byteris illos examinabat, qui ad Clerica-
 tum suscipi digni erant, & ad ordines de-
 stinabat, (*) tum Lectores, aut Subdia-
 conos ordinabat, rursus in his inferiori-
 bus ordinibus probatos, ad Diaconatum,
 tandemque cum Cleri sui consilio ad
 Pres-

(*) Hic primæ Tonsuræ vestigium appare-

Presbyteratum admittebat; atque hoc Sæculum IV. est, quod S. Basilius hic vocat electionem. A. C. 374.

S. Basilius nihil novi statuit, sed antiquam Disciplinam, ex Patrum Traditione acceptam, reducit. Scimus etiam S. Paulum præcipere, ut Diaconi probentur, antequam eis Ministerium committatur.

I. Tim. 3. 10.

Nectarius, spectabilis vir, S. Basilio quemdam commendaverat, ad Parochiam promovendum. S. Basilius initio Epistolæ responsoriæ eum peramice, & reverenter habet, deinde tamen insinuat, se in ista materia nihil ejus precibus posse concedere; *Non essem, inquit: dispensator fidelis, sed mercator, si donum Dei pro hominum amicitia venderem.*

Ep. 323.

Auditis testimoniis de vita exteriori hominis, suffragia nostra damus, illi autem, qui secreta cordium novit, relinquimus judicium, quinam dignissimi sint. Optime ergo facit, qui simpliciter bonum testimonium alteri dat, servata mentis indifferentia; oret, ut id, quod utilissimum futurum est, manifestet, & Deo gratias agat, quodcunque evenerit. Econtra res plena periculi est, tenaciter velle vincere, sic enim pro eo, cujus, forte in multis peccaturi, Patrocinium suscipit, Patronus se vadem reddit. Si ordinationes ab humano dependent arbitrio, nihil sunt, nisi veritatis simulacrum. Si hominum est, hanc potestatem dare, quid opus est a no-

Hist. Eccles. Tom. IV.

Et bis

Sæculum IV. *bis petere, quod ipsi occupare potestis? Si
A.C. 374. autem a Deo accipitur, humiliter petenda
est, nec insistendum, ut nostra voluntas
fiat, sed Dei Providentiæ omnia commit-
tenda.*

S. Basili E-
pistolæ.
Ep. 30.

In Materia Simonix S. Basilius ad E-
piscopos suæ Provinciæ scribit in hunc
modum: *Causa, propter quam hodie ad
vos scribo, ita singularis est, ut anima
mea dolore obruatur, quod vel tanti cri-
minis suspicio in vos cadere potuerit! Ali-
liqui ex vobis pecuniam accipere dicuntur
ab iis, quos ordinant, atque, quod pejus
malum, suo scelere pietatis speciem obten-
dere; qui malum facit sub specie boni, do-*

Simoniam.
Act. 8. 20.

*pliciter reus est. Si quis pecuniam acci-
pit, illi terribiles pænæ, a S. Petro inter-
tata, denuntiandæ sunt; pereat pecunia
tua tecum! qui per ignorantiam donum
Dei emere vult, minus peccat, quam qui
vendit. Si, quod gratis accepistis, pretio
venditis, gratia a vobis auferetur, et
quod Sathanæ traditi sitis. Quæstum in-
ducitis in causas spirituales, & Ecclesiam
Dei, in qua nobis Jesu Christi Corpus
& Sanguis commissa sunt. (*) Sed bene
astu-*

(*) Hæc verba: *In qua nobis Jesu Christi
Corpus, & Sanguis commissa sunt.* nisi me-
fere detorqueantur, in sensu Catholico de præ-
sentia Corporis Christi per Transsubstantia-
tionem accipienda sunt, & in iis insigne Veritatis
Cartho-

astutiam! peccare se non putant, si non
 nisi ordinatione peracta pecunias acci- Sæculum IV.
A. C 374
 piant; at nihil interest, quando accipia-
 tur! obtestor vos igitur! ne contamine-
 tis manus vestras! nec vos indignos, qui
 sacra Mysteria celebretis, efficiatis! igno-
 scite, si graviores minas ingero, primum
 enim tantum malum non credidi, jam ve-
 ro credo; si quis post acceptam hanc Epi-
 stolam meam rem turpissimam commise-
 rit, ab altari nostro abscindetur; quærat
 alibi locum, ubi Gratiam Dei vendere,
 & emere liceat! Vult dicere, talem E-
 piscopum Simoniacum, si Cæsaream ve-
 niret, (*) nec ad celebrationem, nec ad
 participationem Sanctorum Mysteriorum
 admittendum.

Ee 2 §. XI.

Catholicæ Testimonium ab antiquissimo S. Pa-
 tre habemus. Multum fane Interpretis Prote-
 stantis sinceritati debemus, quod hæc non cor-
 ruperit, & temeraria Critica, quam impense de-
 perit, non addiderit, sicut in alio loco, nobis
 Jesu Christi Corpus, & Sanguis in Cruce
 commissa. Cæterum in hoc Libro usque ad Nu-
 merum XI. ter valde inepte interpretatus est
 Fleurium.

(*) Non videtur hic esse S. Basilii sensus,
 sed potius, talem esse simpliciter excommuni-
 candum.

Sæculum IV.

A. C. 374.

§. XI.

Clericorum S. Basilii integritas.

Can. 3.

Ep. 198.

Quidam Presbyter, nomine Gregorius, seu Paregorius, vir septuagenarius, habebat in domo sua mulierem, quæ ei serviebat; rem Chorepiscopus ad S. Basilium defert, qui Gregorio scripta Epistola mandat, ut secundum Concilii Nicæni Canonem hanc mulierem dimittat; at Paregorius obedire detrectavit, & S. Basilio rescripsit, Chorepiscopum obtrectationis, & S. Basilium nimix facilitatis, qua obtrectatoribus fidem haberet, insultans. Respondit Basilius: *Legi Epistolam tuam magna patientia, & miratus sum, te, cum innocentiam tuam ipso facto probare debuisses (hoc enim facillimum fuisset, & brevissimum) maluisse in errore perseverare, eumque inutilibus verborum ambagibus defendere. Et inferius: Quo magis alienum te ab omni pravo affectu esse affirmas, eo promptius monitis meis parere oportebat: id enim credidero, virum, annos ætatis septuaginta narrantem, non multum amore mulieris tentari, & quod præcepi, non ideo factum, quod credam aliquid criminis inter vos commissum; sed ex Apostolo didicimus, maximum opere esse cavendum, ne fratribus nostris scandalo simus. Tum post alia: Ejice ergo mulierem hanc ex domo tua*

eamque in quoddam Monasterium inter Sæculum IV.
 Virgines colloca; famulos conduc, qui ti- A. C. 374.
 bi seruiant. *Quamdiu hoc non feceris,*
quidquid tibi scribas, nihil tibi proderit,
in interdicto morieris, & ob hanc censu-
ram rationem Deo tuo reddes. Si ante
emendationem officio Sacerdotali fungi
ausus fueris, totius populi anathema eris,
& qui te receperint, a totius Ecclesiæ
Communione excludentur. Hic pœna-
rum canonicarum ordo dispicitur; su-
spensio, seu interdictio, excommunicatio
Presbyteri, qui eam violat, & eorum,
qui cum ipso communicant.

Ex Epistola S. Basilii ad Chorepisco- Ep. 340.
 pam Timotheum cognoscitur, quantum
 alienus a mundi negotiis esse debeat, qui
 Dei seruitio alligatus est. *An is ipse*
Timotheus es, inquit: quem a puero ad
perfectionem tendere vidimus tanto fer-
vore, quem aliqui immodicum esse judi-
carent? jam vitam tuam ex aliorum ho-
minum opinione aestimas, & sollicite pen-
sas, quomodo nec amicis inutilis, nec ini-
mici vilis esse possis. Interim non cogi-
tas, quod his omnibus distentus, veram ho-
minis Religiosi vitam negligas. Impos-
sibile est, ut gerendis mundi negotiis, &
vita Ecclesiastica, quam amplexi sumus,
instituto sufficiamus; recedamus a tumultu,
nobis ipsis vivamus, tandem pietatis
operibus, quod tamdiu jam facere nobis

Sæculum IV. *proposuimus, nos totos demus, nec adve-*
A. C. 374. *sariis nostris quidquam in nobis juste car-*
pendi ansam præbeamus.

Non ita tamen S. Basilius negotiis re-
nuntiandum esse volebat, ut quis proxi-
mo suo nequidem Patrocinio, aut preci-
bus utilis esse posset, hoc enim colligi-
tur ex magno Epistolarum ejus numero,
quas ad Magistratus, & viros præpoten-
tes in favorem privatorum, maxime pau-
perum, dedit. Plures etiam scripsit, ut
viduas, aliosve afflictos solaretur. Certe
Clericorum suorum immemor non
fuit; exstat Epistola ad Præfectum Mo-
destum, qua rogat, ut eorum immunitas
ab oneribus publicis, a multis annis eis-
dem concessa, illæsa servetur; quam
ministri inferiores non ea, qua par erat,
reverentia observabant. Dum illum,
cui fundorum Ecclesiæ cura commissa e-
rat, commendat, ait: *Ea est honorum,*
quæ pauperibus alendis destinata sunt, tal-
tura, ut quemquam exquirere semper de-
beamus, qui hoc onus benevole in se sus-
cipiat, nam tantum abest, ut Ecclesia ex-
inde aliquid lucri percipiat, ut potius de
suo aliquid adjiciat.

Quamvis S. Basilius pauperrime ipse
viveret, res tamen pauperum magnifi-
Bas. ep. 372. *viveret, res tamen pauperum magnifi-*
p. 1147. *Ep. centissime administrabat; prope Cæsa-*
392. p. 1179. *ream in loco, antea inhabitabili, Nosoco-*
Ep. 394. p. *mium ædificavit, totius exinde Provin-*
1179. *cia*

ciæ ornamentum, & novæ Civitati non
 abſimile. Ibi peregrini excipiebantur,
 & omnis generis alii, quibus Chriſtianæ
 charitatis auxilium erat neceſſarium,
 præſertim leproſi, qui, antea per urbem
 diſperſi, omnibus horrorem, & nauſeam
 creabant. In illo vaſto hoſpicio, omni-
 bus miniſtris, qui pauperibus ſerviebant,
 ſuæ erant habitationes, nempe Medicis,
 famulis, bajulis, opificibus, & quibuſcun-
 que hujus communitatis artificibus offi-
 cinæ. Ex fundis, quos Imperator Con-
 ſtans Eccleſiæ Cæſarienſi donaverat, ſum-
 ptus ſuppeditabantur ad hoc hoſpicio
 ſuſtentandum, quod longo tempore ſub
 nomine Baſiliadis fuit celeberrimum.
 Sæpe illuc ſe conferebat S. Baſilius, ut
 pauperes doceret, & conſolaretur; nec
 etiam leproſos contrectare gravabatur,
 ut ſuis exemplum daret. Eccleſiam quo-
 que ſpecioſiſſimam extruxit, habitaculis
 circumdatam, nempe domum altiorem,
 & ſeparatam Epifcopo, & inferiorem Dei
 Servis, id eſt Clericis.

§. XII.

S. Amphiloſchus Epifcopus Iconienſis.

Circa illud tempus, quo Evagrius An-
 tiochiam rediit, Eccleſia Iconienſi
 per obitum Epifcopi Fauſtini vacante, vo-
 catus eſt S. Baſilius, ut illam Eccleſiam
 inviſeret, & Epifcopum ſufficeret; ſed

E e 4 hæſit

Sæculum IV.
A. C. 374.Gregor.
Naz. or. 16.
or. 20. p. 359.
360.Soz. VI. c.
34. Greg.
Nyſſ. in Baſ.
p. 925. Ep.
372.

Sæculum IV. hæsit dubius, an ordinationibus extra
 A. C. 374. suam Provinciam se immiscere vellet;

nam urbs Iconium in Pisidia sita erat,
 antiquitus dicta urbs secunda, & tunc
 nius partis, quæ jam Provinciam cense-
 batur, nomine secundæ Pisidiæ, alias Ly-

Theod. IV.
hist. c. 2.

caonia, Metropolis. Huic Ecclesiæ da-
 tus est Episcopus Amphilochnus S. Basilii
 & S. Gregorii Nazianzeni amicus, sed æ-
 tate multo junior. Is quoque ex Cap-

Hier. ep. 84.
ad Mag.

Greg. Naz.
ep. 140. ed.

Them. 159.
160. id. ep.

106. ad Cæs.
110. ad Soph.

Basil. ep. 393.

padocia familia nobili ortus, Eloquentiæ
 studuerat, causas in judicio dixerat, &
 judicaverat, & quamvis esset juvenis, in-
 gens tamen de ejus probitate erat opinio.
 Deinde in solitudinem secessit, in qua-
 dam regione Cappadociæ, quæ *Oziand*
 dicebatur; commercium ei erat cum

S. Gregorio Nazianzeno, at apud S. Basili-
 um commorari non audebat, ne se in
 Ecclesiastici Ministerii partem traheret,
 qua ordinatione se indignissimum arbi-
 trabatur. Tandem Dei Providentia in
 mediam Pisidiam delatus est, ubi invi-
 tus Episcopus Iconii eligitur. Ipse Pa-
 rens ejus id magnopere dolebat, quod

Greg. ep. 161
ep. 393. ad
Amphil.

fibi senectutis suæ fulcrum eriperetur,
 cujus mali culpam in S. Gregorium Na-
 zianzenum conjiciebat. S. Basilius ad S.
 Amphilochnum scripsit super ejus ordina-
 tione, ut eum consolaretur, & animum
 adderet; hortabatur, ut hæreticis resis-
 teret, malas consuetudines, quæ irrepse-
 rant,

p. 1178.

rant, aboleret, & ne se ab aliis duci si- Sæculum IV.
neret, cum ipse Pastoris officio fungere- A. C. 374.
tur, cuius esset alios ducere, & pascere.

Cæterum propter infirmitates suas S. Ba-
silius ad eum invisere non valens, ut ad
se veniret, invitavit.

Venit S. Amphilochus, & pro more Ep. 394.
tunc vigente, si quis alienus Episcopus in
alterius Ecclesiam venisset, coram popu-
lo Cæsariensi dixit, cuius oratio populum
magis, quam cuiuscunque antea auditi,
cepit. Ex eo tempore frequentissimas
sibi litteras scribebant, cum S. Amphilo-
chus S. Basilium tanquam Magistrum ve-
neraretur, sæpe super diversis Doctrinæ,
& Disciplinæ quæstionibus eum consule-
bat, S. Basilius eiusmodi quæstionibus
valde delectabatur, utque eum instrue- Ep. can. 1.
ret, exactissime ad singula respondebat, Præf.
modestissime tamen, quasi & ipse per has
quæstiones discendi occasionem nancisce-
retur. Magnam habemus Epistolam, qua Ep. 391.
plures quæstiones resolvuntur; prima
super illis Evangelii verbis, quibus Ano-
mei abutebantur; *Nemo scit diem, & ho-* Matt. 24. 36.
ram finis Mundi, nisi solus Pater. S. Ba- Marc. 13. 32.
silius ostendit, aliunde ex Sacra Scriptu-
ra constare, Filium Dei hanc diem nosse;
quod dicatur solus Pater illam cognosce-
re, id dici respectu Angelorum; quod au-
tem dicatur ipsum Filium illam nescire,
solum significari, quod non aliter nisi per
E e s Patrem

Sæculum IV. Patrem sciat. Tres aliæ supersunt Epistolæ S. Basilii ad Amphilocho de quaestionibus puræ Theologiæ speculativa tractantes, quibus Aetii Sophismatis respondetur, de natura intellectus humani, de distinctione inter fidem, & cognitiones naturales, de modo, quo Deum cognoscimus, de Dei essentia, & attributis

§. XIII.

S. Basilii Liber de Spiritu Sancto.

C. I. p. 114. Sanctus Basilius librum quoque de Spiritu S. a S. Amphilocho rogatus, scripsit. Scribendi occasio hæc fuit. S. Basilius cum populo orans, & Gloriam Dei reddens, modo dicebat: Gloria Patri cum Filio, & cum Spiritu Sancto, modo: Gloria Patri, per Filium, in Spiritu Sancto. Hæc variatio quosdam ex adstantibus offendit, dicebantque, quod novas voces adhiberet, & sibi ipsis contrarias; S. Amphilocho hujus rei explicationem petiit; in hoc ergo libro S. Basilius dicit, quod Aetius probare intenderet inæqualitatem Personarum divinarum ex illo S. Pauli textu: *Est Deus Pater, ex quo sunt omnia, & Dominus Jesus Christus, per quem sunt omnia, & Spiritus S. in quo sunt omnia*; Atque Aetium erroris damnandum particulas ex quo, per quem, & in quo juxta Philosophorum distinctiones explicat; contra S. Basilius asserit, Philo-

Cap. 2.

1. Cor. 8. 6.

Rom. 9. 36.

c. 34.

losophorum Doctrinam humanam cum Sæculum IV.
 Doctrina spirituali nullatenus posse com- A. C. 374.
 poni, eo quod S. Scriptura has distinctio-
 nes nesciat; tum ea omnia a Personis di- c. 6.
 vinis removet, quæ aliquam inæqualita-
 tis Ideam generare intellectui humano c. 9.
 possent; S. Ecclesiæ Doctrinam de San-
 cto Spiritu explanat, objectiones hæreti-
 corum diluit, præcipue ex S. Baptismi c. 10.
 forma demonstrans, eodem, quo Pater, c. 13. 14. 15.
 & Filius ordine habendum esse. Natu-
 ram, & effectus hujus Sacramenti expo-
 nit, & trium immersionum, quæ tunc
 temporis in usu erant, significationem
 mysticam. Statuit Processionem Spiri- p. 177.
 tus Sancti, procedentis a Deo, non sicut c. 18. p. 189.
 Creaturæ per creationem, nec sicut Fi-
 lius per generationem, sed quasi per spi-
 rationem oris sui, modo ineffabili. Ul-
 terius demonstrat S. Spiritum cum Patre,
 & Filio æqualiter glorificandum. Spiri-
 tum Sanctum in Scriptura induci loquen-
 tem, ut Deum, & Dominum; eumque c. 19. 24.
 in Scripturis Dominum appellari. p. 193.

Ut S. Basilius formæ Doxologiæ, seu c. 27. c. 29.
 Glorificationis originem ostenderet, eam
 enim novitatis inculcabant, ita differit: *duo*
sunt Dogmatum genera, quæ in Ecclesia con-
servantur instructione, & prædicatione;
aliqua ex Scriptura nobis adveniunt, alia
ex Apostolorum traditione, a quibus secre-
to accepimus, utraque ejusdem in Religione
sunt

Sæculum IV. sunt auctoritatis. Hæc quidem nemo
 A. C. 374. gat, vel leviter in rebus Ecclesiasticis tur-
 etus. Si molivemur consuetudines non scri-
 ptas rejicere, tanquam nullius auctori-
 tatis, non cogitantes etiam auctoritatem E-
 angelii damnaremus, (*) aut potius nullam,
 nisi nomine tenus prædicationem agnosce-
 remus. Ponamus exemplum, & incipiamus
 ab iis, quæ sunt magis nota, & com-
 munia; quis scripto nobis reliquit, ut in
 signo crucis notentur, qui sperant in no-
 mine Domini nostri Jesu Christi? Hic
 Catechumenis loquitur. In qua Scriptu-
 ra legimus, quod orantes ad Orientem fa-
 ciem vertere oporteat? quis Sanctorum
 Scripto nobis reliquit preces, quas in con-
 secratione panis Eucharistici, & Bene-
 dictionis calicis adjungimus? (**)

(*) Istud S. Basilii argumentum; damna-
 Traditionibus ipsam S. Scripturæ Auctoritatem
 defendi non posse, contra Protestantes est ma-
 ruz inexpugnabilis; si enim Romanæ Ecclesiæ
 Testimonium rejiciant, nihil ipsis superest, quod
 suam in Sacra Scriptura contentam, ut ipsi putant,
 Doctrinam tueantur, quod non omnes Hære-
 doxi afferre possint.

(**) In diesem einzigen Abschnitt hat unser
 Uebersetzer drey mal gefehlet, denn zweyen vorherge-
 hende Fehler verschweige ich Kürze halber. Erstlich
 giebt er die Worte: duo sunt Dogmata genera-
 ra, quæ in Ecclesia conservantur &c. Entzwey
 Dogmata

verbis, quæ apud S. Paulum, & in Evan-
gelio invenimus, non contenti, alia ante
consecrationem, & post Consecrationem
adjicimus, quæ Sacramentum comitantia
magna

Sæculum IV.
A. C. 374.

Dogmes, que l'on conserve dans l'Eglise &c.
Die Glaubens-Lehren, so in der Kirche auf-
behalten werden. Und gleich darunter: Bey-
derseitige Glaubens-Lehren. Er hätte sollen
übersetzen: die Lehren, und nicht die Glaubens-
Lehren; denn nicht alles, was uns, zum Exempel,
der H. Paulus in seinen Sendschreiben hinterlassen,
ist eigentlich eine Glaubens-Lehre. Dieser Fehler
ist bey unserem Uebersetzer darum erheblich, weil
er in der beygesetzten Anmerkung, wie wir gleich se-
hen werden, sich anmasset, den Heil. Basilus zu
beschuldigen; er habe in diesem Briefe den Unter-
schied zwischen eigentlichen Glaubens-Wahrheiten
und zwischen Gebräuchen in der Kirche nicht beob-
achtet.

Zweitens hat er die Worte: *a quibus secreto
accepimus. par laquelle nous les avons receus
en secret.* also gegeben: die sie uns als Ge-
heimnisse hinterlassen. Ein anders ist, jemand
etwas in geheim hinterlassen, und ein anders, als ein
Glaubens-Geheimniß.

Der dritte Fehler ist eine offenbare Verfälschung.
Denn es heisset hier: *Quis Sanctorum scripto no-
bis reliquit preces, quas in Consecratione &c. &c.* Fleury pag.
Qui des Saints nous a laissé par écrit les prieres, 291.
*qui accompagnent la Consecration du pain de
l'Eucharistie & du Calice de Benediction? Car
nous*

Sæculum IV. *magnæ virtutis sunt.* Hanc autem De
 A. C. 374. *trinam non scriptam, sed traditam habemus.* *Etiam aquam Baptismi benedicimus.*

nous ne nous contentons pas de ce qui est mentionné dans S. Paul ou dans l'Evangile: mais nous disons d'autres paroles devant & après, comme ayant une grande force pour le Sacrement. Der Uebersetzer giebt die letzten Worte, auf seiner 348. Seite, sondern wir setzen noch so wol vor als nach genossenem Abendmale viele Gebete hinzu, die wir zur würdigen Genießung des Sacramentes vor sehr kräftig halten. Es ist ja hier die Rede nicht vom Gebete vor und nach der Genießung des Heil. Leibes und Bluts Christi, sondern vor und nach der Consecration, oder Transsubstantiation. Weil aber diese Wahrheit dem Uebersetzer nicht in den Kopf will, so mußten die Worte des H. Vatters Basilius, und des Fleury verfertigt werden.

Ceterum bene hic notat Anonymus I. verbis S. Basilii sequentia: *quæ Sacramentum comitantia magnæ Virtutis sunt.* non favere errorem Græcorum, dicentium, quod Invocatio a Jesu Christi verbis distincta ad Consecrationis Effectum pertineat. Nam observandum, tam de precibus, quæ Jesu Christi verba præcedunt, quam de iis, quæ subsequuntur, ipsum loqui, contra Invocatio, de qua Græci id affirmant tantum subsequatur. Ergo dicendum, has preces, tam ante, quam post Consecrationem, adjunctas, ad elevandam mentem, aut ad alios effectus a Consecratione distinctos, magnam virtutem habere.

mus, & oleum unctionis, & ipsum bapti-
 zatum; ubi quaeso, ut haec faciamus, scri-
 ptum? nempe facimus ex traditione taci-
 ta, & secreta. Imo ipsam olei unctionem,
 in quo scripto hanc didicimus? iterum, ut
 baptizandum ter immergamus, unde hoc
 accepimus? unde tot alias caeremonias, dum
 baptizamus? quod renuntiemus Satanæ, (*)
 & Angelis ejus, ubi haec facienda legimus?
 nempe sunt illae instructiones secretae, quas
 Patres nostri, ab omni curiositate alieni,
 reverenti silentio custodierunt. Falsius
 deinde de causa, cur Mysteria adeo se-
 creto fuerint tractata, habetque sibi per-
 suasum, hunc usum cum ipsa Ecclesia esse
 natum.

Tandem, ut traditionem Doxologiae c. 29.
 probet, ejusdem testes adducit; primo
 eum, a quo ipse S. Basilus fuerat bap-
 tizatus, & inter Clericos admissus, id est,
 Eusebium Cappadociae, deinde Doctores
 antiquissimos, S. Clementem Romanum,
 S. Irenaeum, S. Dionysium Romanum,
 S. Dionysium Alexandrinum, Eusebium
 Palaestinae, Origenem Africanum, Athe-
 nogenem veterem Martyrem, S. Grego-
 rium Thaumaturgum, in cujus laudes ex-
 currit, Firmilianum, Meletium, non qui-
 dem Episcopum Antiochenum, tunc lu-
 ce

Saeculum IV.
 A. C. 374.

Euf. VII.
 hist. c. ult.
 Sup. VIII.
 s. 13.

(*) Testimonium antiquissimum de Ceremo-
 niis in Baptismo adhibendis.

Seculum IV.
A. C. 374.

ce fruentem, sed illum, qui aliquo tempore prior in Ponto vixerat, & quem Eusebius impense laudat; S. Basilius adjungit eundem apud Orientales vigere usum, idque se ex viro Maximo Mesopotamiae didicisse; is S. Ephrem fuisse creditur. Dicit eundem in toto Occidente usurpari, nempe, ubique dici, sicut hodieque dicitur; Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto. (*)

§. XIV.

(*) Nun kommt die schöne Anmerkung des Deutschen Uebersetzers. Er sagt: Es hat Basilius in diesem Briefe den Unterschied zwischen eigentlichen Glaubens-Wahrheiten und menschlichen Gebräuchen in der Kirche nicht gehörig beobachtet. Daher hat er auch von der mündlichen Ueberlieferung in der Kirche unrichtig gelehret.

Das ist ja eine unverschämte Mißhandlung! In der vorigen Anmerkung haben wir gesehen, daß das Wort: Glaubens-Wahrheit zweymal unrichtig übersezt; jetzt aber beschuldiget er den h. Basilius, daß solcher die Glaubens-Wahrheiten, und Gebräuch nicht gehörig unterscheidet. Der h. Basilius hat die Glaubens-Wahrheiten von den Gebräuchen gar eigentlich unterschieden, und von der mündlichen Ueberlieferung auf eine bestimmte Art unrichtig gelehret. Dieser heil. Vatter, wie es ein aufmerksamer Leser beobachten kann, hat in diesem Buch wider den Ketzer Aetius erweisen wollen, daß Gott dem h. Geiste gleiche Ehre mit Gott dem

§. XIV.

Sæculum IV.

A. C. 374.

*Epistolæ Canonicae ad S. Amphilo-
chum.*

Sanctus Basilius ad S. Amphilo-
chum tres
epistolas Canonicas scripsit, celeberrima
antiquitatis monumenta. Canones
numerando continuantur, ac si unius es-
sent operis, itaque epistola prima sedecim
canones continet, secunda triginta
quatuor

Vater, und dem Sohne gebühre, welches eine
Glaubens-Wahrheit ist, und erweist solches aus
der Heil. Schrift. Alsdenn kömmt der Abschnitt, in
welchem er den uralten Gebrauch der *Doxologie*
dardruth, bedienet sich hierzu der mündlichen *Tradition*,
und bringet kein anders Exempel, als alte
Kirchen-Gebrauche. Wo ist nun eine Vermischung?
Wo ist eine Unrichtigkeit in der Lehre? Dieser
Uebersetzer bey seinem Sächsischen Bier will einen
bessern Gottesgelehrten vorstellen, als der H. Basilius
gewesen ist, welcher durch Fasten und Lesung der
H. Schrift seinen Leib so ausgemergelt, daß er viel-
mehr dem Schatten eines menschlichen Körpers, als
einem Menschen selbst ähnlich war. Aber er saget fer-
ner in seiner Anmerkung: Es ist unstreitig, daß die
Gebrauche in der Kirche von einer Gemeinde
und von einer Zeit zur andern fortgetragen,
und daher auch bald hie bald da mit Zusätzen
vermehret worden; aber ein gleiches läßt sich
nicht von den Glaubens-Wahrheiten sagen.
Denn diese mußten ihren Grund in dem ge-
schriebenen Worte Gottes haben, sonst wür-
den

Hist. Eccles. Tom. IV.

Ff

den

Sæculum IV. quatuor usque ad quinquagesimum, ter-
A. C. 374. tia triginta quinque usque ad octogesi-
 mum quintum. Sunt autem hi canones
 responsa ad quæstiones, quas ei S. Amphilo-
 chus in diversis Disciplinæ punctis pro-
 posuerat, maxime de pœnitentia pro na-
 ta in variis casibus particularibus occa-
 sione; S. Basilius omnes quæstiones re-
 solvit secundum Regulas antiquas, &
 consuetudinem in sua Ecclesia stabilitam.
 Primus canon de baptismo hæreticorum,
 & speciatim Catharorum, seu Novatiani-
 norum

den sie nicht aufgenommen, und die Tradition
 konnte ihnen keinen Credit verschaffen. Was
 hier der Uebersetzer saget, ist alles wahr; nur hätte
 er den Heil. Basilius nicht beschuldigen sollen, als
 wenn der Heil. Vater diese Regel nicht recht ver-
 standen hätte. Eines muß der Uebersetzer noch ler-
 nen: Daß zwar alle Glaubens-Wahrheiten ihren
 Grund in dem geschriebenen Worte Gottes haben
 müssen. Allein um zu erkennen, ob es ein richti-
 ger Grund, oder nur ein Scheingrund sey, ist die
 Auctorität der Römisch-Katholischen Kirche noch
 wendig; denn alle Ketzer haben vorgegeben, ihre Leh-
 re hätte in der Schrift ihren Grund. Also haben die
 Lehren, daß der Sohn dem Vater consubstantial
 sey, und die Transubstantiation im Heil. Sacra-
 ment, ihren unbeweglichen Grund in der heiligen
 Schrift; weil aber Irrlehren entstanden, so daß
 die Römische Universal-Kirche darüber ausspre-
 chen müssen, so wird ein solcher Ausspruch das
 ungeschriebene Wort Gottes genennet.

norum agit. S. Basilius docet, antiquos ^{Sæculum IV.}
 diversitatem agnovisse inter hæresin, A. C. 374.
 Schisma, & Conventum illicitum; hære-
 sin appellasse separationem ob articulum
 fidei, schisma separationem in aliquo pun-
 cto Disciplinæ, Conventum illicitum,
 quem forte Presbyter inobediens, ob cri-
 men damnatus, celebraret, nullo admix-
 to fidei errore. Itaque Hæreticos dice-
 bant Manichæos, Valentinianos, Mar-
 cionitas, Pepuzenianos, seu Montanistas;
 Catharos vero, seu Novatianos tantum
 schismaticos æstimabant, quibus accense-
 bant Encratitas, Apotactitas, Hydropara-
 statas, seu Aquarios. His ita suppositis
 antiqui Baptismum hæreticorum ex toto
 rejiciebant, & Schismaticorum recipie-
 bant. Dicit tamen S. Basilius, cujuslibet
 Provinciæ consuetudinem esse servan-
 dam, quia usus erant diversi; scilicet præ-
 primis examinandum, quo modo illud
 hæreticorum genus in illa Regione, de
 qua quæstio mota esset, Baptismum con-
 ferat; quoniam ille Baptismus, qui non
 secundum formam, quam Jesus Christus
 suæ Ecclesiæ dedit, confertur, est reji-
 ciendus. Itaque definit, Baptismum Pe-
 puzenianorum esse nullum, quia in Nomi-
 ne Patris, & Filii, & Montani, aut Pris-
 cillæ baptizabant; hinc usum esse consi-
 derandum dicit, quia hæretici, cum cer-
 tam, & fixam Regulam non haberent, di-
 verse

Sæculum IV. verse in diversis locis Baptismum conferre poterant. Statuit quoque, baptizandos esse Enkratitas, eo quod, ne reconciliari Ecclesiæ unquam possent, formam Baptismi corrupissent; iterum tamen ad consuetudinem eorum esse attendendum, ait, quod semper ad probandum factum intelligendum, an nempe Baptismus ab his speciatim hæreticis secundum formam, aut contra ab Ecclesia observatam, conferatur. Hæc in isto S.

v. infr. lib. XVIII. §. 8. Basilii Canone clarissima videntur. In secunda epistola Canonica addit; Enkratitas, & Apotactitas esse rebaptizandos, quod sint Marcionitarum progenies, qui Matrimonium, & usum vini in odium Creatoris damnent; ex hoc conjicitur, diversi generis Enkratitas fuisse, quosdam proprie hæreticos, alios tantum Schismaticos. Certe hæc Disciplina cum eo consentit, quod in Concilio Arelatensi decretum est, nempe ut antequam de valore Baptismi, ab Hæretico collati, sententia præcipitetur, Baptizatus jubeatur Symbolum recitare, & si secundum fidem Catholicam de Trinitate non respondeat, tunc rebaptizetur. S. Basilius Hæreticos, qui se in mortis articulo convertunt, si prius probati fuerint, an sincere id exoptent, dicit esse recipiendos.

Conc. Arel. I. c. 8. Sup. lib. X. §. 15.

can. 5.

can. 2.

Maxima Canonum pars in his ad Amphilochem epistolis agit de Homicidis

aut de iis, qui in leges Matrimonii pec- Sæculum IV.
 carunt. Homicidii rea habenda est mu- A. C. 374.
 lier, quæ causam posuit, ut fœtus suus,
 sive fuerit formatus, sive non formatus,
 perierit. Pœnitentiam aget annis de-
 cem. Eadem pœnitentia injungitur mu- can. 33. 52.
 lieri, quæ in via peperit, & dereliquit in- c. 43.
 fantem suum. Homicida est, qui ita
 percussit proximum suum, ut mortuus sit,
 sive aggrediendo, sive defendendo. At c. 8.
 voluntarium a non voluntario sollicite est
 distinguendum. Hæ distinctiones hic vi-
 deri possunt clarissime in exemplis, quæ c. 56.
 per omnes voluntarii gradus deducun- Sup. l. VII.
 tur. Pœnitentia pro homicidio volun- §. 58. X.
 tario est viginti annorum; homicida §. 16.
 quatuor annis extra Ecclesiam erit inter
 sientes, annos quinque inter auditores,
 annis septem orationis tempore prostra-
 tus, annis quatuor consistens, seu stando
 orans. Pœnitentia homicidii non vo- c. 57.
 luntarii est decem annorum; reus annis
 duobus flebit, tribus erit auditor, qua-
 tuor prostratus, & uno anno consistens.
 Si quis prædones se aggredientes & ipse c. 55.
 aggressus fuerit, si laicus est, Communio-
 ne privabitur, si Clericus deponetur. Ho- c. 13.
 micidium in bello commissum, quamvis
 voluntarium, non vertitur crimini, quia
 fuit defensio legitima, at forte salutare
 erit, inquit S. Basilius, talibus suadere, ut
 tribus annis a Communionem abstineant,

Ff 3

quod

Sæculum IV. quod manus videantur habere pollutas
 A. C. 374. Idem de veneficio, & Magia, quod de Ho-
 micidio statuitur. Qui sepulchrum ef-
 fregerit, decem annis pœnitentiam agat,
 sicut ille, qui homicidium non volunta-
 rium commisit.

c. 65.
 c. 66.

§. XV.

Canones de Matrimonio.

c. 58. Pro adulterio quindecim annorum pœ-
 nitentia præscribitur; reus erit annis
 c. 34. quatuor inter flentes, quinque inter au-
 ditores, quatuor inter prostratos, duobus
 inter stantes. Mulieres adulteræ pœni-
 tentiam publicam non subeant, propter
 periculum ne pœna capitis puniantur, (*)
 sed Communionem privabuntur, donec
 tempus suæ pœnitentiæ completum fue-
 rit, & tempore orationis stabunt. Maritus
 c. 21. peccans cum femina soluta, non punitur,
 ut adulter. Itaque hoc crimen in viro,
 & in muliere non æqualiter punitur.
 Mulier maritum adulterum dimittere
 non potest, Maritus uxorem dimittat.
*Nemo facile, inquit S. Basilius: hujus di-
 versitatis rationem reddet, sed ita more
 introductum est.* Pro fornicatione qua-
 tuor annorum pœnitentia injungitur,
 nemp

(*) Interpres Protestans hoc reddidit: aus
 Furcht, sie möchten von dem Volke gerödet
 werden. Qualis versio! alios errores prætere-

nempe in singulis pœnitentiæ gradibus uno anno sint. Non licebat mulieri a Marito discedere nec propter ejus crudelitatem, aut dissipationem bonorum, aut adulterium, aut Religionis diversitatem, saltem alteri nubere prohibebatur; at Marito derelicto indulgebatur aliam accipere, & quam duxisset, non censebatur adultera; imo si ignorans ei nupsisset, & ipse secunda dimissa, primæ fuisset reconciliatus, hæc alium maritum accipere poterat. *Ecclesia Orientalis hodieque hunc morem servat, atque marito, qui uxorem ob adulterium dimisit, alteram, ea vivente, ducere indulget; Ecclesia Occidentalis semper strictiorem Disciplinam servavit, tenetque vinculum conjugale sola morte solvi posse; interim usum Orientalium tolerat, & non condemnat. Maritus, qui uxorem legitimam dimiserit, & aliam duxerit, adulter judicabatur, tamen pœnitentia non ultra septem annos imponebatur. Mulier, quæ Marito absente nubit, antequam certum testimonium de ejus morte acceperit, adultera est. Hæc regula uxores militum tangit, quæ tamen eo magis indulgentiam merentur, quo pronius credere est, milites fuisse in bello occisos.*

Secundas nuptias ineuntes ad pœnitentiam tenebantur, secundum aliquos unius anni, secundum alios annorum

Ff 4 duorum;

Sæculum IV.
A. C. 374.

c. 9.

c. 48.

c. 351.

c. 46.

*Pallav. hist.
Conc. Trid.
lib. XXII.
c. 4. n. 27.*

c. 77.

c. 31.

c. 36.

c. 4.

c. 2. 53.

Sæculum IV. duorum; tertio nubentes tribus aut quatuor annis pœnitere jubebantur; *apud nos*, inquit S. Basilius: *mos est, ut tertio nubentes quinque annis separemus.* Hac separatio tamen non erat proprie pœnitentia publica. Quod pertinet ad Polygamiam, crimen belluinum, & humano generi probrosum videbatur; qui illud commiserant, uno anno inter flentes & tribus inter prostratos esse tenebantur; sub hac Polygamia aliqui quartas nuptias & ultra intelligunt. Fornicationes nequidem matrimonii initium sunt; hinc præstat, tales, qui ita coierunt, separari; tamen si affectus sit sincerus, & vehementer ad evitandum majus malum, videtur esse indulgendum, ut matrimonium ineant; pœnitentiam autem fornicationi præscriptam subeant. Matrimonia incestuosa eo modo, quo adulteria, puniuntur; at S. Basilius incestum reputat, si quis duas sorores unam post alteram ducat; de hac materia scripsit epistolam ad Diodorum Presbyterum Antiochenum, postea Episcopum Tarsensem, ubi dicit, consuetudinem, cui inest vis legis, invaluisse, ut qui ejusmodi matrimonium iniissent, separarentur, & nisi obediverint, in Ecclesiam non esse admittendos. Deinde explicat legem Mosaicam, cujus auctoritate aliqui ejusmodi matrimonium licitum dicere contendebant. Jam antea Concilium Neo-

A. C. 374.

v. Theod.

stud. lib. I.

ep. 50.

can. 50.

c. 80.

c. 26.

c. 25.

c. 68.

Epist. 197.

ad Diod. c.

40. 42.

Deut. 25. 5.

Cont. Neoc.

c. 2.

Neo-

Neocæsariense matrimonium mulieris, Sæculum IV.
 duobus fratribus nubentis, condemnave- A. C. 374.
 rat. Hic potestas Ecclesiæ de valore ma-
 trimonii disponentis dispicitur. Matri-
 monium hominum, qui sui juris non sunt,
 id est, mancipii, filii familias, absque Do-
 mini, vel Patris consensu nullum est. S. Basilii
 Raptor, antequam raptam libertati red- Canones.
 dat, ad pœnitentiam non admittatur; c. 22.
 postea eam ducere poterit, si accedat
 consensus eorum, quorum arbitrio sub-
 est. Puella, quæ seduci se passa est, ob- c. 38.
 tento Parentum consensu, tribus annis
 pœnitentiam aget. Quæ vim passa est,
 nulli pœnæ subditur.

Presbyter, qui ante suam ordinatio- c. 27.
 nem per ignorantiam matrimonium ille-
 gitimum contraxit, non nisi honore ses-
 sionis præcedet, omnes autem functiones
 ei interdantur, cum alios jam sanctifi-
 care non possit. Si Diaconus post susce- c. 3.
 ptum ordinem fornicetur, suis functioni- c. 32. 51.
 bus prohibebitur, & ad statum laicorum 69. 70.
 redigetur, nulla alia imposita pœna. Hæc Can. Apost.
 regula antiqua observabatur, ut Clerici 25.
 depositi non subirent publicam pœniten-
 tiam, ne bis puniri viderentur; præterea
 laici post peractam pœnitentiam restitu-
 bantur, at in Clericis depositionis pœna e-
 rat perpetua. Attamen qui peccata carnis
 commisit, laboret, & carnem suam mor-
 tificet, si serio malo suo remedium quæ-
 rat,

Ff 5

rat,

Sæculum IV.
A. C. 374.

c. 44.

c. 18.

rat, quamvis consuetudine ad pœnitentiam canonicam non obligetur. *Utrumque*, inquit S. Basilius: *nos scire oportet, quid perfectionis sit, & quid consuetudinis, & ea solum, quæ consuetudinis sunt, illis adhibere, qui perfectionem attingere non possunt.* Diaconissis, quæ corpus suum Deo consecraverant, non ultra licebat habere cum viro commercium. Si cum Pagano peccassent, excommunicabantur, & non nisi post septem annorum pœnitentiam recipiebantur. Virgines post professionem lapsæ pro more antiquo post unum annum, sicut bigami, recipiebantur; at S. Basilio videtur, jam postquam Ecclesia aucta est, & numerus Virginum crevit, majori rigore utendum, & Virginem lapsam eo loco, quo adulteras, esse habendam. Requirit ætatem, ut talis lapsa plena libertate, & ætate matura professionem Virginitatis ediderit, (*) id est, decimo sexto, vel decimo septimo anno completo, postquam diu expectasset, suscipi petiisset, & fuerit examinata; *plures enim sunt, inquit, quæ ante ætatem requisitam ob causas temporales a parentibus præsentantur.* Hæc S. Basilius opinio omnino notatu digna est, partim ob ætatem requisitam puellarum

(*) Quid ad hæc Protestantes, damnantes Vota?

profitentium, partim quod dicat, Fide-
 lium numerum in Ecclesia a suo principio
 illuc usque excrevisse, & longissime ab-
 sit, ut credat, ob Christianorum multi-
 tudinem quidquam de veteri Disciplina
 esse relaxandum. Monachi tunc tempo-
 ris necdum expresse continentiam profi-
 tebantur, at S. Basilius existimat, expedi-
 re, ut ad eam professionem edendam ob-
 ligentur impofterum, (*) & sic, si eam
 violaverint, ad subeundam fornicationis
 pœnam subijciantur. Puellæ, quæ pro-
 fessionem Virginitatis emiserant, cum es-
 sent hæreticæ, & deinde matrimonium
 inierant, non puniebantur, & generatim
 pro peccatis, ante susceptum baptismum
 commissis, etiam Catechumenorum, pœ-
 nitentia Canonica non imponebatur;
 nam

(*) Anonymus I. ad hunc locum dicit; secun-
 dam partem assertionis clare in Canone conti-
 neri, nempe S. Basilium sentire, Monachos ad
 professionem Castitatis esse obligandos, at non
 primam, nempe viros non expresse sicut fami-
 nas continentiam fuisse professos, & adjungit idem
 Anonymus, se non videre, quod Assertio prima
 ex secunda possit inferri. Mihi autem videtur
 omnino esse inferenda. Ut quid enim S. Basilius
 hanc Professionem credidisset esse inducendam,
 nisi quod prius non existeret. Hodieque Profes-
 sio Religiosa in Ordine S. P. Benedicti promissio-
 nem servandæ Castitatis tantum tacite comple-
 titur; sed aliunde inducta est obligatio.

Sæculum IV.
 A. C. 374.

c. 19.

c. 20.

Sæculum IV.

A. C. 374.

c. 6.

nam hic sermo est de hæreticis, quorum
baptismus, ut ante dictum est, erat nul-
lus. Conjunctiones personarum Deo
consecratarum pro fornicariis habeban-
tur, & separari jubebantur; S. Basilius
has personas vocat canonicas, quæ sunt
Clericos, & Monachos comprehendit.

c. 62. 63. Peccata contra naturam puniuntur scilicet
c. 67. 75. adulterium. Incestus fratris, & sororis
undecim annorum pœnitentia expiabi-
tur; nempe reus tribus annis erit in or-
dine flentium, tribus aliis in ordine au-
dientium, tribus prostratorum, & duo-
bus stantium, universim annis undecim

c. 79. 76. Idem pro peccato cum privigna statui-
tur.

§. XVI.

Alii Canones.

c. 73. **A**postata, qui JESU Christo renunciavit,
tota vita sua in ordine flentium de-
rabit; at ante mortem pœnitentia ei
concedetur, (*) & cum fiducia in Deo
Misericordiam Communio præbebitur.

c. 81. **Q**ui in Barbarorum incursione, per Deum
juraverint, aut carnes immolatas manduca-
verint, pœnitentiam agent tempore
breviori, aut longiori, nempe pro meritis
suis.

(*) Hic sub voce Pœnitentiæ Absolutio secretæ
videtur accipienda; quæ enim alia Pœnitentia
ei fuisset ante mortem tribuenda, qui tota vita sua
inter Flentes pœnitentiam sustinuerat?

fura pugnae, qua persecutoribus restite-
 rint. Qui Magicam artem exercuit, si-
 milem cum homicida poenitentiam aget;
 qui Divinationibus, & sortilegiis fidem,
 more Gentilium, adhibent, aut magos in
 domos suas inducunt, ut Daemonis pacta
 pactis solvant, sex annis poenitebunt.
 Perjurus poenitebit annis decem, aut sex,
 si vi ad juramentum violandum adactus
 est. Qui juravit, se proximo suo noci-
 turum, non tantum juramento stare non
 tenetur, sed etiam in ordinem poeniten-
 tium redigatur, quod jurare ausus fuerit.
 Eandem Doctrinam S. Basilius viro nobi-
 li, nomine Callistheni perscripsit, qui ju-
 raverat, severissime mancipia sua punitu-
 rum; monet hunc Dominum, poeniten-
 tiam Ecclesiasticam non minus utilem ad
 castigandos servos suos futuram, quam si
 vindicta publica in eos animadvertat.
 Sed redeamus ad Canones ad S. Amphi-
 lochum missos. Non nulli jurabant, se
 non permissuros, ut Presbyteri, vel Epis-
 copi ordinarentur; S. Basilii sententia
 est, tales non esse contra suum juramen-
 tum cogendos, dicens, experientiam do-
 cuisse, id male successisse; sed vult, ut
 forma juramenti examinetur, verba, &
 mens jurantis. Votum ridiculum, quale
 est vovere abstinentiam a carne porcina,
 ad nihil obligat.

Saeculum IV.
 A. C. 374.

c. 72.
 c. 83.

c. 64.
 c. 72.
 c. 29.

ep. 388.
 p. 1164.

c. 10. Es ep.
 3. mit. p.
 774.

c. 27.

De

Sæculum IV.

A. C. 374.

c. 61.

c. 14.

c. 71.

c. 74.

c. 84.

c. 85.

De Furibus dicit: *Si quis furatus fuerit, & se ipsum accusat, uno anno Communi-
ne privabitur, si ab aliis convinci debu-
rit, annis duobus, quos partim prostratus
partim stans explebit. Usurarius postquam
admitti ad Sacerdotium, si animum ad
avaritia purgaverit, & acquisita per usura-
ram, criminis sui fructum, distribuerit in
pauperes. Criminis complex, qui se ipsum
non accusaverit, sed convictus fuerit, tan-
to tempore pœnitentiam aget, quanto quod
facinus commisit. Regula generalis est,
ut, si peccator magno fervore pœnitentiam
suam adimplere student, de tempore
aliquid remitti possit; si vero agerrime
malos habitus emendat, tempus solum
nihil proderit, cujus concedendi finis alius
non est, quam ut digni fructus pœnitentia
probenentur. Summopere ergo caveamus,
inquit S. Basilius, ne peccatores nos quæ-
que secum in ruinam trahant; terribilem
judicii diem quotidie cogitemus. (*) Ar-
guamus*

(*) Pathetica, illisque, qui hodie audiendis
Pœnitentium Confessionibus fatigantur, utilissima
est hæc S. Basili exhortatio; nam Pœnitentia pu-
blica, & secreta, quia eundem finem habent, nempe
peccatoris emendationem, & absolutionem
peccatorum, si modum publici, & secreti exci-
pias, ejusdem rationis sunt.

S. Pater dicit; Si peccatoris in adimplenda
Pœnitentia magnus fervor appareat, de tempore
aliquid

guamus eos diu noctuque, publice, & pri-
vatim; ante omnia Deum rogemus, ut eos
lucrari possimus, & si non possimus, sal-
tem nostras animas ab æterna damnatione
eripere satagamus! His verbis S. Basilii
epistola tertia Canonica ad S. Amphilo-
chum clauditur.

Quædam aliæ supersunt litteræ S. Basi-
lii in materia Disciplinæ observatu dignæ,
quæ ad Censuras generales pertinent.
Epistola

aliquid remitti posse. Sequitur, si hodie non
magnus in Confitente dolor dispiciatur, oportere,
ut saltem Sacerdos matre perpendat, an statim
concedenda sit Absolutio. Rursus S. Pater dicit:
Si Pœnitens ægerrime prapos habitus emendet,
solum tempus ei non profuturum. Itaque si
Confitens frequenter relabatur, non solum disse-
renda Absolutio, sed etiam necesse erit, ut absol-
vendus ad destruendum malum habitum pre-
ces, jejunia, eleemosynas adhibeat, occasionem
fugiat, & præcipue actibus virtutis vitio, cui
adsuevit, contrariæ pravum affectum comprimat.
Non leve negotium facessunt Confessario Pec-
catores consuetudine mala impliciti, & quid
cum ipsis agendum, sæpe viri prudentissimi hæ-
sitant.

Sed etiam alii sæpe Tribunal secretum acce-
dunt, multa, & mortalia peccata confitentur,
nulla autem intensioris doloris nota cognoscitur,
propositum sibi esse non peccandi quidem affir-
mant, & fidem faciunt Confessario, si is in spe-
cula-

Sæculum IV.
A. C. 374.

Sæculum IV. Epistola prima contra raptorem scripta
 A. C. 374.

est, videturque at aliquem Episcoporum S. Basilio subjectorum aut ad aliquem Choroepiscopum, data. Reprehendit, quod parum iis omnibus curæ sit, tam perniciosum usum reprimere, & singulatim huic Episcopo præcipit, ut raptorem cogat, puellam parentibus suis reddere, ipsum a precibus excludat, atque cum consciis, & tota ejus domo excommunicatum declaret ad

tricatione sistat, si rem præctice consideret, quæ emendationis evanescit. Tamen confitenti dicitur pœnitentia non adeo gravis, statim absolvitur & e Confessionali ad Sacri Corporis Domini Nostri Mensam transit. An tum secuta sit Pœnitentis conscientia? an muneri suo satisfacit Confessarius?

Quamvis vero hæc Quæstio pro casibus singulis definiri non possit, tamen optandum videtur, ut in nostra Germania, quando Pœnitentes plura mortalia, & non nunquam intra breve tempus commissa, confitentur, magis ad antiquam Ecclesiæ Catholicæ rigorem respiceretur, & Absolutio differretur, donec ex Pœnitentis sinceritate, & secuta, saltem ex parte emendationis, Confessario constaret, ad recipiendum Sacramentum esse dispositos. Juxta Ecclesiæ antiquæ morem in Tribunali publico non tantum emendatio, sed etiam Pœnitentia Absolutionem semper præcedebat. Cur non hodie Sacerdos in Pœnitentia secreta saltem partem emendationis ante Absolutionem exigat, ut securus sit, se eam non indigno conferre?

triennium. Populum quoque illius vici, Sæculum IV.
A. C. 374.
 qui raptam puellam recepit, retinuit, & ne redderetur, impediit, precibus excludi jubet. Altera epistola est contra captiosum litigatorem, qui ea, quæ in judicio contra se afferebantur, fraudulenter in suam defensionem vertebat. S. Basilius jubet, ut cum tota sua familia precibus excludatur, & omni cum Clericis communicatione privetur. In his duabus epistolis censurarum generalium exempla videmus. Tertia agit de quodam, qui juxta Regulam Evangelii sæpius monitus, vitam non emendaverat; S. Basilius mandat, ut excommunicetur, toti oppido denuntietur, omnesque qualicunque vitæ commercio cum eo abstineant. Hic dispicitur, jam tunc excommunicationem aliquatenus in temporalia influxisse. S. Basilius in hoc puncto S. Athanasii exemplum sequebatur.

Epistola ad Cæsariam (*) de frequenti communiōe majoris momenti est, quam ut hic omitti possit. In hac Basilius ista edicit: *Bonum est, & utile quotidie communicare, & participem fieri Corporis, & Sanguinis Jesu Christi.*
Ep. 389.
 Nos

(*) Interpres Protestans istud reddit: der Brief an die von Cæsarea. belle! In sequentibus Lineis semper vocent: Sacrificium, permutat. Sileo alios errores.

Seculum IV. *Nos quidem quater in Septimana Diebus*
A. C. 374. *Dominica, Mercurii, Veneris, & Sabbati,*
atque aliis diebus, quando alicujus Martyris () memoriam celebramus, Communionem accipimus. Quod autem tempore persecutionis Christianus, cui Presbyteri, aut Ministri copia non est, propria manu Communionem sumere absque ulla dubitatione teneatur, nulla alia demonstratione opus est, quam quod id ipsum usu constat, & antiqua consuetudine stabilitum sit. Omnes Monachi, qui deserta habitant, ubi Presbyteri non sunt, Communionem apud se servant, & suis manibus communicant. Alexandria, & in Ægypto plerique Laici domi suae Communionem afferunt; postquam enim semel Sacerdos sacrificium celebravit, & hostiam distribuit, qui simul totam accepit, & deinde saepius de ea sumit, credat, quod ex manu Sacerdotis, quo accepit, communicet. Qui in ipsa Ecclesia communicat, acceptam a Sacerdote particulam in sua potestate habet, antequam manu ad os deferat; idem ergo est in effectu, sive quis a Sacerdote unam particulam, aut plures simul particulas accipiat. S. Basilius hic loquitur de more sui temporis, quo Presbyter, distribuens*
 Evche

S. Basilius.
 de frequen-
 ti Commu-
 nione.

(*) Similes modi Sanctos Martyres honorandi, toti Antiquitati & Ecclesiae probati, hodie a Protestantibus exploduntur. Quo fundamento?

Sæculum IV. se ingredienti, ait: *Amice! cave ne fr-*

A. C. 374 *pitum edas, causam adventus tui sile!* qua

si populo suboleat, in profluentem te deji-
ciet, & ego mortis tuæ auctor dicar. Hæc

elocutus, pro more officium nocturnum

celebravit, tunc cum omnes prima quie-

te gravarentur, pedes egressus est cum

domesticorum fidissimo, nihil præter pul-

vinar, & librum portante; ubi ad ripam

Euphratis, urbis muros alluentis, perve-

nit, navigium conscendens, Zeugma, &

liam urbem septuaginta duobus millia-

riis, seu 24. leucis, secundo flumine, de-

vectus est. Altero sole oriente magni

consternatio cives Samosatenos turbavit,

nam qui Episcopum comitatus fuerat, ad

ejus amicos abeuntis mandata edixerat,

quos vellet, ut se sequerentur, & quos

libros sibi afferrent. Omnes simul Pa-

storis sui jacturam deflere; jam cymba-

rum multitudine flumen tegebatur, at-

que plurimi Zeugma delati, ubi adhuc

hærebat, suspiriis, & lacrymarum

torrentibus perorabant, ne se luporum

rapacitati dereliqueret; loco respon-

Rom. 14. eis verba Apostoli prælegit, potestati-

obedire jubentis. Cum reditum perflu-

deri non posse viderent, in tam longi-

tineris usum aurum, argentum, vestes

servos offerebant; ipse contentus pau-

cis, quæ ab amicorum familiarissimis ac-

cepit, præsentis omnes sua instructione,

& precibus confirmavit, hortatus, ut pro **Sæculum IV.**
 Doctrina Apostolica strenue decertarent. **A. C. 374.**
 His viam ad Danubium capeffit, in lo-
 cum sui exilii concessurus.

In S. Eusebii locum Ariani Samosatam miserunt virum mitem, & modestum, Eunomium nomine; sed nemo, cujuscunque conditionis esset, eum ad Ecclesiam euntem sequebatur, ibi relinquebatur solus, nemo ejus alloquium, nemo aspectum ferebat. Quadam die in balneo existens, advertit, famulos suos clausisse januas, & multos foris exspectare, tunc jussit aperiri, omnesque, ut libere lavarentur, invitabat, vidensque, quod ii, qui intraverant, subsisterent, nec aquas ingrederentur, rogavit, ut non obstante, quod ipse adesset, facerent; omnibus silentibus, credidit, id sui reverentia fieri, & nolens esse incommodus, abcessit. Tunc fecerunt, ut aqua, qua ipse lotus fuerat, efflueret, quod putarent ipsius hæresi infectam, & alia, qua ipsi lavarentur, influeret. Id ubi Eunomius cognovit, urbe excessit, hominis non satis sani esse ratus, inter cives ita affectos velle persistere. Isti suffecerunt Ariani hominem *Ibid. c. 15.* animo audaci, & turbulento, Lucium nomine; dum aliquando per plateam vehitur, pila, quam colludentes pueri jaciebant, sub pedibus asini, cui Lucius insidebat, devoluta transit; illico puerili

Sæculum IV. clamore pronuntiant, jam maledictam esse hanc pilam; hoc audiens Lucius, quemdam suorum observare iussit, quid essent facturi. Pueri ignem suscitant, pilamque suam per flammam traducunt, ut pollutam mundarent. Tantum populus Samosatensis Lucium averfabatur; ipsi, his nihil motus, multos Ecclesiasticos viros relegari curavit, atque inter alios Evolcium Diaconum in urbem Oasin desertam ultra Ægyptum, & Presbyterum Antiochum S. Eusebii ex fratre nepotem in quemdam Armeniæ angulum. Hæc autem omnia non uno tempore facta, nam Antiochus aliquo tempore cum Eusebio Patruo suo, fuit, & S. Basilii, ad Eusebium scribens, eidem gratulatur, quod occasione exilii nepote suo quietius frui posset, quam dum in gubernatione Ecclesiæ adjuvabat.

Ep. 269.

§. XVIII.

S. Basilii pro Ecclesiis sollicitudo.

Greg. ep. 28. Sanctus Eusebius, in locum exilii sui migrans, per Cappadociam transit, non eum tamen videre S. Gregorio Nazianzeno per morbum licuit, quo graviter decumbebat, scripsit autem, seque in eum tanquam Martyris preces enixe commendat. S. Basilii quoque hujus exilii tempore multas ad S. Eusebium Epistolas dedit, accepitque, & quæ Samosata afferebantur.

rebantur, ei submittebat. Sæculum IV. A. C. 374.
 litterarum S. Basilio erat cum Otreo E-
 piscopo Melitinensi in minore Armenia,
 & verosimiliter Uranii successore; ad Ep. 316.
 hunc scripsit, ambos sibimetipsis in S. Eu-
 sebio absentia solatium laturus; *Tu qui-*
dem, inquit: dum ea, quæ Samosatæ ge-
runtur, mihi perscribes, & ego, dum quæ
ex Thracia cognovero, ad te referam.
 Scripsit etiam ad Senatum Samosatenum, Epist. 294.
 ut cives solaretur, & forti animo esse ju-
 beret, cui civitati testimonium dat, nul-
 lam aliam Syriæ in hac persecutione præ-
 clarum magis fortitudinis specimen edi-
 disse. At aliqua inter Clericos Samosa-
 tenos divisione exorta, S. Basilius eisdem
 S. Eusebio Epistolam transmittit, aliam-
 que adjungit, suo nomine scriptam, qua
 vehementer hortatur, ne partam Eccle-
 siæ suæ laudem factis contrariis obfus- Ep. 280.
 cent.

Ita S. Basilius Ecclesiarum Pastoribus
 suis destitutarum curam gerebat, quam-
 vis cum gravissimis, & frequentissimis
 morbis conflictaretur, quibus non aliud
 remedium, quam mortem proximam spe-
 rabat. Scripsit ad eum S. Amphilochus
 de rebus Provinciæ Isauricæ sibi vicinæ,
 in qua tunc nullus erat Episcopus, cum
 antea plures illos fideles populos rexis-
 sent; *Magis utile futurum, credidissim,*
 rescripsit S. Basilius: *si illius Ecclesiæ cu-*

Sæculum IV. *ra pluribus fuisset commissa, quia autem*
A. C. 374. *ita facile non est, viros dignos invenire,*
cavendum est, ne, dum Ecclesiæ Auctori-
tati Pastorum multitudine volumus con-
sulere hac spe, ut diligentius administretur,
Religionem & ipsos Episcopos impru-
denter viles reddamus, si parum digni ad
tantum Ministerium vocentur; forte
igitur magis expediet, in Metropoli virum
meritum instituire, ejusque conscientiam
omnium reliquarum Ecclesiarum Regimine
onerare, ea conditione, ut si laborem
supra suas vires esse judicet, cooperari non
assumat. Si vir tantus haberi non possit,
invigilemus primo, ut parvis civitatibus,
& oppidis, ubi aliquando Pastores
habuerunt, Episcopos demus, antequam
creemus Metropolitanum, ne is, quem in
Cathedra Metropolitana imposuerimus,
nobis ipsis deinde resistat, suam Auctorita-
tem extendere velit, & aliorum Episco-
porum ordinationem probare nolit. Si
id ipsum his rerum articulis efficere diffi-
cile sit, istud satage, ut certi Metropolita-
nae Ecclesiæ limites ponantur, & ipsi
aliquos Episcopos vicinos ordinet; reli-
qua vero, ut tempore congruo in omnibus
aliis locis Episcopos, qui magis idoneis vi-
si fuerint, ponamus, nobis reservamus.

Ep. 303.

Haud multo post per Epistolam S. Am-
 philocho mandavit, ut notæ fidei virum
 in Lyciam mitteret, eos, qui fidem Or-
 thodo-

thodoxam sequerentur, exploraturum, Sæculum IV.
Audivi enim, inquit a viro pio, eos ab A. C. 374.
Arianorum erroribus esse alienos, & no-
stram Communionem lubenter recepturos.
 Tum singulatim Episcopos, & Presbyteros nominat, ad quos in Lyciæ urbes mittere oporteret, & subjungit: *Eos antequam scribamus, si fieri potest, visitemus, & quando de eorum fide constabit, Epistolam mittemus, & quibusdam, ut ad nos veniant, persuadere conabimur, ut consilia conferamus.* Quos hic S. Basilius Asianos vocat, sunt illius Regionis in Asia minore habitatores, quæ proprie Dicecesis Asiæ dicebatur, & plerique hæresi infecti. Est nobis S. Amphilochoi Epistola, quæ hujus Consilii, a S. Basilio dati, effectum continere videtur; est enim Responsum Synodale ad quosdam Episcopos, quos S. Amphilochous ad unionem, & constantiam in fide de Spiritu Sancti divinitate hortatus, quam divinitatem ut demonstraret, nihil aliud affert, quam Symbolum Nicænum, & illa Jesu Christi verba: *Ite, docete omnes nationes &c.* Dicit etiam S. Basilius, ne huic Concilio assisteret, gravi morbo fuisse prohibitum, & ut ea suppleat, quæ scribere potuisset, ejusdem librum de Spiritu S. submittit.

Coteler.
Mon. eccl.
Greg. to. 2.
p. 99.

Sæculum IV.
A. C. 374.

§. XIX.

S. Basilii ad propriam Defensionem
Epistola.

Ep. 77.

Ipse S. Basilius pluribus Episcopis, præcipue ob Eustathium Sebastenum, cuius amicitia necdum publice renuntiaverat, in fide suspectus habebatur. Cum Episcoporum maritimorum, qui Episcopi in Ponto esse creduntur, (*) erga S. Basilium amicitia refriguisset, & satis longo tempore nullas litteras ad eum dedissent, ipse prior ad eos dedit Epistolam, rarum charitatis, & humilitatis specimen. In primis excusat, quod ad eos non invisisset, allegans causam, quod esset infirmis viribus, sollicitudinem Ecclesiarum, & persecutionem, quam ii, ad quos scriberet, non paterentur. Dicit, ipsorum charitati conveniens futurum fuisse, ut ad se scriberent, consolarentur, & si errasset, corrigerent. Velle se defendere dicit, dummodo id coram suis adversariis fieret. *Si convincimur, inquit: errorem nostrum agnoscemus, vos coram Domino innocentes eritis, quod a nostra Communionem abstineritis, Et qui nos convincerint, mercedem accipient, quod malitiam nostram occultam manifestaverint.*

(*) Sunt, qui putent, non Episcopos de Ponto, sed Papam, & Episcopos Italiae fuisse.

nos non convictos damnatis, non fidei qui- Sæculum IV.
A. C. 374.
dem, sed jacturam amicitiae vestrae patie-
mur, quam fateor inter cætera nostra esse
pretiosissimam. Inferius, ut demonstret,
unionem necessario conservandam esse,
dicit: *Filii eorum sumus, qui Legem con-*
stituerunt, ut minutis litteris communio-
nis nostræ signa usque ad orbis terrarum
fines transmitterentur. Hic de Epistolis
formatis seu Ecclesiasticis loquitur. Pro-
ponit deinde conventum, & colloquium,
sive apud eos, sive in Cappadocia, ut o-
mnia in charitate componantur. Ad-
ditque, quamvis solus scribat, id se ta-
men omnium fratrum in Cappadocia
consilio facere. Hac super re scripsit quo- Ep. 322.
p. 1095.
que ad Elpidium, nempe unum ex illis
Episcopis maritimis, rogans eum, ut sibi
præcise tempus, & locum colloquii in-
dicaret, *Sic enim, ait: quisque sciet, quan-*
do sibi, quæ præ manibus habet negotia,
ad tempus sint dimittenda.

§. XX.

Epistola ad Ecclesiam Neo-Cæsa-
riensem.

At contra alias quoque calumnias, quæ Ep. 75. ad
Neo-Cæs.
Neocæsareæ, Patria sua, spargeban-
tur, necessarium fuit, ut S. Basilius se de- p. 880.
fenderet. In Epistola ad Neo-Cæsarien-
ses, dicit: *Si peccatis meis superest re-*
medium,

Sæculum IV. *medium, Apostoli præceptum sequimini.*

A. C. 374. *corripite, reprehendite, consolamini.*

tantum malum meum sit, ut corrigi non

2. *Timoth. 4. possit, manifestetur, ut Ecclesiæ ab hac*

peste caveant. Sunt Episcopi, convocan-

tur, & de hac causa cognoscant; sunt in

qualibet Ecclesia Clerici, spectatissimi eo-

rum congregentur; audacter, quicumque

voluerit, in hoc iudicio dicat, si modo ex-

amen iudiciale sit, non autem conviti-

tium jurgia. Si in fide erro, produca-

tur, quod manu mea scripsi, positus præ-

iudiciis examinetur, an non accusatoris

ignorantiæ tribuendum, si quidquam minus

p. 882. *Catholicum appareat. In fidei suæ testi-*

monium adducit multitudinem Eccle-

siarum, quæ secum communicant, nem-

pe Ecclesias Pisidiæ, Lycaoniæ, Iauriæ,

p. 883. *primæ, & secundæ Phrygiæ, Armeniæ*

proximæ; Macedoniæ, Achaïæ, Illyrici,

Galliæ, Hispaniæ, totius Italiæ, Sicilia,

Africæ, & omnes, quicumque in Ægypto

& Syria Catholici superessent. Scitote

igitur, subjungit: omnes, qui nostram

Communionem fugiunt, a tota Ecclesiâ

separari; & cavete, ne invitum me cogi-

tis, gravius quidquam statuere in Eccle-

siam vestram, alias mihi charissimam. In-

terrogate Patres vestros, & dicent vobis,

omnes Ecclesias, quantumcunque locorum

distantia a se remotas, tamen fuisse in ea-

dem sententiâ unitas, & eodem Spiritu

guber-

gubernatas; populus ad populum invisere non cessabat, semper aliqui Clericorum proficiscebantur, mutua Pastorum charitas ita erat abundans, ut quisque Confratrem suum, tanquam Magistrum, suumque in rebus divinis Ducem coluerit.

Sæculum IV.
A. C. 374.

Post hæc S. Basilius alias duas Epistolas ad Neo-Cæsarienses dedit, prioribus vehementiores; unam, ut vanos a se aversionis prætextus, quos fingebant, refutet, alteram, ut instruat, & muniat contra errores, qui inter eos serpebant, & causa erant, cur se averfarentur. *Ac- Ep. 63. & 64.*
cusamur, inquit: quod viros babeamus, qui postquam mundo renuntiaverint, in pietate se exercent; talis criminis reum esse, vita cbarius mihi est. Fama ad me detulit, tantæ virtutis viros in Ægypto versari. Sunt aliqui in Palæstina, alii in Mesopotamia esse feruntur: Virtus nostra cum illorum virorum pietate comparata puerilis est. Si dantur mulieres, quæ sequentes consilium Evangelii, Virginitatem matrimonio præponunt, felices sunt, in quocunque mundi angulo existant. Apud nos non nisi levia tantorum virtutum exordia videmus. Illud quoque S. Basilio mali vertebant, quod Psalmodiam, & formam precum ab usu Neo-Cæsariensium distinctam induxisset. Ad hoc respondet; Ecclesiæ suæ usum cum usu omnium aliarum Ecclesiarum concordare.
Apud

p. 482.

Sæculum IV. A. C. 374. *Apud nos, inquit: populus noctu surgit in Ecclesiam se confert, & postquam Deum cum lacrymis confessi sunt, finitis precibus, ad Psalmodiam confident, in duos choros divisi, in cantu alternantes, ut se in tuo sublevent; tum unus cantum incipit, & alii respondent. Nocte ita inter diversos Psalmodiæ modos, & interpositas quandoque preces, exacta, ubi illucescere cepit, Deo unanimi voce Psalmum Confessionis offerunt. Si ideo nos fugitiam fugere vobis necesse erit Ægyptios, Christianos utriusque Lybiæ, Thebaidis, Palæstinæ, fugite quoque Arabes, Phœnices, Syros, hosque qui oras Euphratis incolunt, verbo, omnes illos, quibus vigilia communes, preces, & Psalmodia cordi sunt.*

v. Horolo. Ritus Græcorum in suis precibus nocturnis hodieque ab isto haud multum abimilis est, a Psalmo quinquagesimo. Miserere. Incipiunt, & adjungunt centesimum decimum octavum. Beati immo culati. Quod spectat ad preces nostras matutinas, quas laudes dicimus, Ecclesiæ Latinæ consuetudo S. Basilii usui similior est.

Ep. 64. p. 847 *Errores in fide, qui Neo-Cæsareæ dicebantur, vera nempe causa, cur Neo-Cæsarienses S. Basilio detraherent, erant errores Sabellii. S. Basilius in sua Epistola affirmat, Sabellianismum nihil aliud esse, quam Judaismum larvatum, quo Doctrina*

doctrina sana de Verbi præexistentia ante Sæculum IV.
 omnia Sæcula, de Incarnatione, ejusque Λ. C. 374.
 effectibus, & operationibus Spiritui San-
 cto propriis destrueretur. Dicit etiam, p. 848.
 frustra Personis divinis tribui diversa No-
 mina, nisi Ideæ distinctæ dentur his No-
 minibus conformes. Sabellius admitte- p. 850.
 bat vocem, Personas, Græce *Προσωπα*, di- p. 849.
 cens, Deum pro nata occasione plures
 Personas produxisse; at S. Basilius non
 sufficere dicit, si quis Personas distinctas
 numeret, sed vult, ut confiteamur, quam-
 libet in vera hypostasi subsistere. Sabel-
 liani Textu S. Gregorii Thaumaturgi a-
 butebantur, non attendentes, quod in illo
 loco non Dogmatice fuerit locutus, sed
 tantum contra Gentilem disputaverit, ut
 eum ad fidem adduceret.

§. XXI.

S. Ambrosius Episcopus Mediolanensis.

Inter tot conflictationes S. Basilius ma-
 gnum solatium percepit ex nuntio, quod
 S. Ambrosius Episcopus Mediolanensis
 fuerit ordinatus in locum Auxentii ex
 Cappadocia, Ariani notissimi, qui tandem
 obierat, postquam hanc Sedem annis vi-
 ginti occupasset, ab anno 355. & S. Dio-
 nyssii Exilio usque ad annum 374. In po-
 pulo Mediolanensi contentio super eligen-
 dum Episcopum fervebat, Catholicis Ca-
 tholicum, Arianis Arianum expetentibus,
 com-

*Sup. l. XIII.
 §. 18. Hier.
 Chron. an.
 376. Ruff. II.
 hist. c. II.
 Paul. in vita
 Ambr. n. 6.*

Sæculum IV commovetur Seditio, haud procul a de
A. C. 374. vastatione civitas aberat. Ambrosius
 illius Provinciæ Rector fuerat creatus,
 utpote Consularis Liguriæ, & Emilia.
 Is filius erat Ambrosii Galliarum Præto-
 rii Præfecti, cum Romæ, ubi post obitum
 Patris educabatur, litteris operam dedi-
 set, deinde in Prætorio Probi, Italiæ Præ-
 fecti, ingenio, & facundia super omnes
 eminuit; ipsum ergo Præfectus in ordi-
 nem Senatorum susceptum, ad gerendam
 Præfecturam Mediolanensem misit, inter
 alia monita his verbis eum allocutus:
Vade! age! non ut Judex, sed ut Episcopus.
 Ubi itaque Ambrosius omnium
 conditionem spectare intellexit, celeriter in
 Ecclesiam se contulit, ut populi motus
 compesceret, ibique diu multumque de
 pace, & tranquillitate Reipublicæ ex ar-
 gumentis Politicis disseruit. Et ecce
 subito universus populus conclamat, in
 ipsum Ambrosium in Episcopum experens
 ajunt, infantem primo omnium ter cla-
 masse: *Ambrosius Episcopus!* secutum-
 que populum cum gaudio eadem verba
 repetiisse. De hoc certe constat, mira-
 culo proximum fuisse, quod animi om-
 nium fuerint reconciliati, & omnes Ari-
 ni, Catholicive in Episcopum exoptave-
 rint, quamvis esset tantum Catechume-
 nus.

Paul. n. 7. Ambrosius inexpectatis clamoribus
 atto.

attonitus, Ecclesia se proripuit, jubens-^{Sæculum IV.}
 que, ut sibi tribunal erigeretur, publice ^{A. C. 374.}
 de quibusdam accusatis quæstionem ha-
 buit, ut severi Judicis, & crudelis viri
 speciem populo exhiberet; non tamen
 sefellit populum, clamantem: *Super nos
 sit peccatum tuum!* perturbato animo in
 domum suam rediit, placebatque vitam
 Philosophorum profiteri; sed fuere, qui
 ejus mentem ab hoc proposito dimove-
 runt; ne tamen Episcopus esse cogere-
 tur, voluit lasciviæ simulationem indue-
 re, & necdum Christianas leges satis e-
 doctus, usque adeo imprudenti zelo agi
 se passus est, ut meretrices, inspectante
 populo, in domum suam induci jusserit;
 sed multo fortius clamabat populus: *Su-
 per nos sit peccatum tuum!* Videns ergo,
 quod nihil proficeret, fugiendi consilium
 cepit. Intempesta nocte Mediolanum
 egressus, Ticinum pervenire cogitabat,
 ecce autem redeunte luce ante urbis Me-
 diolanensis portam, quæ Romana voca- ^{n. 8.}
 batur, consistere se obstupuit; tum a ^{Ambr. ep. 21.}
 populo iterum inventus, diligentius cu- ^{n. 7. ad Val.}
 stodiebatur. Mittuntur, qui totius Ele-
 ctionis ordinem ad Imperatorem Valen-
 tinianum referrent, & rogarent, ut in
 ipsius ordinationem consentiret, nam ob
 officium, quod Ambrosius gerebat, con-
 sensus Cæsaris erat necessarius; Impera- ^{Amm. lib.}
 tor, qui tunc Treviris agebat, inquit, gra- ^{XXX. 6. 4.}
Hist. Eccles. Tom. IV. H h tiffi-

Sæculum IV.

A. C. 374.

tissimum sibi accidere, quod, quem ipse
Judicem misisset, in Episcopum fuisset e-
lectus, jussitque, ut sine mora ordinare-
tur, dicens, hanc subitam animorum con-
spirationem solius Dei opus esse posse.
Dum Imperatoris responsum expectatur,
Ambrosius iterum fugæ intentus, in pro-
edio cujusdam, Leontii Nomine, ex ordi-
ne Clarissimorum, se occuluit, at ubi re-
sponsum allatum est, nec ipsi Leontio,
etiam voluisset, eum ultra occultare li-
cuit, nam Italiæ Vicarius, cui hujus Co-
sarei Rescripti executio, commissa est,
mandatum affigi jussit, quo intentatis
gravibus pœnis, præcipiebatur, ut, quis-
cunque sciret, ubi Ambrosius lateat, in-
dicaret. Itaque e latebris erutus, & Me-
diolanum reductus, tandem cognovit
voluntatem Dei esse, ut ordinaretur E-
piscopus, nec sibi licitum ultra reluctari.

Cum esset adhuc Catechumenus, ab
Episcopo Catholico baptizari petiit, ti-
mens ne in Arianorum manus incidere-
t. Baptizatus rursus omnem conatum adhi-
buit, ut saltem suam ordinationem re-
tardaret, ne regula violaretur, qua Neo-
phyti ordinari prohibentur; cum autem
hoc solum ideo S. Paulus præcipiat, ne
Neophytus superbia inflatur, nota S. Am-
brosii humilitas, & urgens Ecclesiæ ne-
cessitas omnibus suaserunt, hic, & nunc
in hoc præcepto esse dispensandum. Om-
nes

S. Ambrosius

*Ep. 63. n. 6.**1. Tim. 3. 6.*

nes tamen functiones Ecclesiasticas exercuit, & die octavo post suum baptismum in Episcopum ordinatus est, ut creditur, septima Dec. anno 374. Hæc ordinatio totum populum magno lætitiæ sensu affectit, eamque omnes tam Occidentis, quam Orientis Episcopi approbarunt. Tunc Ambrosius annos ætatis forte triginta quatuor numerabat.

Quamprimum Episcopus fuit, omne aurum, & argentum, quod habebat, Ecclesiæ, & pauperibus dedit. Agrös suos Ecclesiæ donavit, reservato usufructu sorori suæ Marcellinæ, quæ Romæ versabatur, & inter manus Liberii Papæ votum Virginitatis deposuerat. Curam rei domesticæ fratri suo Satyro, qui eum invictus Mediolanum venerat, demandavit. Itaque omni rerum temporalium sollicitudine liberatus, totum quantum se suo Ministerio dedit. Præprimis assidue SS. Scripturarum studio incumbere, hæc enim vix quidquam aliud, quam Scriptores profanos legerat. Omnes temporis particulas, quas negotiis subtrahere poterat, atque aliquam noctis partem Lectioni dabat. Præter S. Scripturam Auctores Ecclesiasticos legebat, & inter alios Origenem, & S. Basilium, cujus opera omnium maxime manibus terebat. Pro mensura eorum, quæ legendo didicerat, alios docebat; omnibus diebus Do-

Sæculum IV.
A. C. 374.

Paul. n. 38.

Ambr. III.
de Virg. c. 1.

De exces.
Satyri. n. 20.

I. off. I. n. 1.
IV.

Aug. Conf.
VI. c. 3.

Ambr. ep. 29.
Iren. Hier. 1.
in Ruff. Aug.
ibid.

Ambr. ep. 20.
n. 15.

Hh 2 minicis

Sæculum IV. minicis pro Concione dicebat. S. Sa
A. C. 374. crificium quotidie offerebat. (*) Prædi-

S. Ambrosii
Vita.

Hier. Chron.
an. 376.

Theod. IV.
hist. VI. VII

cationis ejus adeo felix successus fuit, ut
 totam Italiam, proscripto Arianismo, ad
 fidem Orthodoxam reduxerit. Haud
 multo post ordinationem suam querelas
 ad Imperatorem Valentinianum detulit,
 quod Magistratus in quadam causa con-
 tra leges egissent; respondit Imperator:
Fam dudum tibi tua in dicendo libertas
nota est, quo non obstante in tuam ordi-
nationem consensi, perge igitur peccata
nostris illa remedia, quæ Lex divina præ-
cipit, applicare. Circa idem tempus
 Ambrosius scripsit ad S. Basilium, qui in
 litteris responsoriis significavit, quantum
 gaudium percipiat, quod sibi tantum ve-
 rum cognoscere detur; & videre, quod

Bas. ep. 55. Deus gregem suum commiserit viro, ut
 ipse loquitur, ex urbe Dominante ortu
 Provinciæ regendæ olim destinato, gene-

(*) Opportunissima est hic loci Annotatio
 Anonymi I. Ecce exemplum notatu dignum
 Missæ quotidianæ, & privatæ! non enim est ve-
 rosimile, S. Ambrosium quotidie solemniter
 multis Clericis ministrantibus Sacrificium obe-
 lisse. Vel hoc solo Antiquitatis testimonio satis
 confunditur Interpretis Protestantis garrulitas
 dicentis, non fuisse usum Missarum privatarum
 in welchen man etwas murmelt, das niemand vor
 steht,

ris splendore, vita illustrissima, eloquen-
 tiæ vi summa, & rerum gerendarum ex-
 perientia spectatissimo, qui omnes hujus
 mundi honores dimiserit, & vilipenderit,
 ut Jesum Christum lucraretur. Tum sic
 prosequitur: *Macte animo! vir Dei!*
cum Evangelium acceperis non ab homini-
bus, sed ab ipso Domino, qui te ex hujus
mundi iudicibus elegit, ut te in Cathedram
Apostolorum poneret, bonum certamen cer-
ta, populi morbis medicinam affer, si quos
Arianorum venenum infecit, & nobis fre-
quentes Epistolas in solamen ob locorum di-
stantiam, & in perpetuæ charitatis ali-
mentum mitte.

Sæculum IV.
 A. C. 374.

§. XXII.

Concilium Valentinum.

Sanctus Ambrosius illa tempestate non
 solus fuit, qui simulatione vitiorum
 famam suam apud populos labefactare
 tentavit, ut Episcopatum effugeret. Tan-
 ta sed inordinata humilitas reprimi de-
 buit in quodam Concilio in Gallia eodem
 anno, quo ipse ordinatus est, celebrato,
 nempe in Concilio Valentia, quorum a-
 cta quarto Idus Julii, Imperatore Gratia-
 no, & Equitio Consulibus, id est, duode-
 cima Julii anno 374. data sunt. Ad mi-
 nimum viginti Episcopi adfuerant, nem-
 pe novemdecim, quorum Nomina in sub-
 scriptionibus leguntur, inter quos Flo-

to. 2. Conc.
 p. 409.

H h 3 rentius

Sæculum IV.
A. C. 374.

rentius Viennensis primum locum tenet, & præterea Fegadius, cuius Nomen in fronte Epistolarum ponitur, & S. Febedius Agennensis esse videtur. Ibi etiam leguntur Concordius Episcopus Arelatensis, Artemius Episcopus Embrodunensis, Vincentius Episcopus Diniensis, Eortius, quem S. Evortium, aut Euvertum Aurelianensem esse putant; aliorum Cathedræ ignorantur. Ex hoc Concilio Epistolæ duæ, & quatuor Canones nobis supersunt. Prima ad Episcopos Gallia, & quinque Provinciæ data est; hæ quinque Provinciæ, a reliquo corpore separata, illæ esse creduntur, quæ ante Julii Cæsaris victorias antiquam Gallia Provinciæ constituebant, nempe Viennensis, duæ

v. Pagi. an. Narbonenses, & duæ Alpinae. In primo Canone statuitur, ne impostero bigami in Clericos ordinentur, sive antequam in Clericos ordinentur, sive post baptismum in hunc casum incurrerint. Quod ad præteritum pertinet, nihil de ordinationibus jam factis dicitur.

Can. 2. Virgines, quæ, postquam se Deo consecraverunt, tamen nupserint, non statim ad pœnitentiam recipiantur, & postquam receptæ fuerint, Communionis collatio differatur, donec plene Deo satisfecerint. Qui post Baptismum Dæmonibus sacrificaverint, aut ab Hæreticis baptizari se permiserint, juxta Decretum Concilii Nicæni ad pœnitentiam recipiantur,

Can. 3.
Conc. Nic.
n. 12. 13.
can. 4.

piantur, ne agantur in desperationem, sed ^{Sæculum IV.} usque ad mortem pœniteant. Illi, qui ^{A. C. 374.} se, dum eos Episcopi in Diaconos, Presbyteros, aut Episcopos ordinare volunt, mortalis criminis reos dixerint, non ordinentur, revera enim rei sunt, vel illius criminis, quod se admisisse fatentur, aut certe mendacii, si non admiserunt, quia tam parum contra se ipsum, quam contra alium falsum testimonium dicere licet.

Secunda Concilii Valentini Epistola ad Clericos, & populum Ecclesiæ Fori Juliensis data est, propter Acceptum, quem omnes Episcopum exoptabant, & qui se criminis reum dixerat, ut evitaret ordinationem. In ea Patres Concilii dicunt, postquam statuissent, ejusmodi ordinationes rejicere, hunc virum a lege eximere non potuisse, & subjungunt: *Quamvis non ignovemus, aliquos se ipsos accusasse, ad id faciendum permotos ex reverentia, & timore suscipiendi Sacerdotii, atque in istis fuisse Sanctitatis signum, tamen ne cuiquam occasio male de Episcopis judicandi, aut loquendi præbeatur, decrevimus, testimonio, quod quisque de se ferret, fidem esse habendam.*

§. XXIII.

Valentiniani obitus. Valentinianus junior Imperator.

Imperator Valentinianus transacta Tre- ^{Ann. XXX}
viris 6. 5.

Hh 4

viris 6. 5.

Sæculum IV
A. C. 375.

viris hieme inde movit ineunte vere an-
 ni 375. qui post Consulatum Gratiani
 & Equitii numerabatur, quia hoc anno
 per bellorum turbas novos Consules crea-
 re non licuerat; in Pannoniam duxit ex-
 ercitus, Sarmatarum, & Quadorum in-
 solentiam repressurus, incursionibus Ro-
 manorum agros infestantium. In illa
 Provincia majori hujus anni parte per-
 mansit, cumque moraretur in loco, quem
 Brigion appellabant, Quadorum Legati
 ad eum venerunt, rogantes, ut præteri-
 torum nollet esse memor, simulque pacis
 condiciones Imperio utiles acceptandas
 afferebant; vix Imperator permoveri po-
 tuit, ut in conspectum admitteret, tan-
 dem ubi admisit, nihil supplicum preci-
 bus mitigatus, irascentis voce toti eorum
 nationi animi ingrati notam exprobravit;
 jamque mansuescere videbatur, cum de-
 repente apoplexia tangitur, inflammatur
 vultus, vox, & spiritus cessant, in cubi-
 culum defertur, imponitur lecto, venam
 secant, sed nihil sanguinis elicere potue-
 re, atque post atrocem luctam expira-
 vit decimo quinto Calendas Decembris;
 id est, decimo septimo Novembris anno
 375. annum ætatis agens quinquagesi-
 mum quintum, postquam annos undecim,
 & menses novem imperasset. Repre-
 hendunt in Valentiniano, quod nunquam
 iram satis tenuisset; at Gentiles quoque
 faten-

Idac. fast.
an. 375.

XXX. m. b.

fatentur, magnis eum claruisse virtuti-
 bus; præprimis eximia animi fortitudo,
 & Belli peritia, prudentia, & in tuendis
 adversus Barbarorum insultus Imperii fi-
 nibus indefessa vigilantia virum commen-
 daverunt. Idoneos summis muneribus
 seligere viros noverat, nativa facundia
 pollebat, quamvis parce loqueretur; ad
 mensam munditiem amabat, accumben-
 tibus humanissimus, superflua inferri non
 patiebatur; cæterum moribus castissi-
 mus suo exemplo proceres continebat.
 Ammianus ante omnia in eo laudat in-
 dulgentiam, qua quemlibet Religionem,
 quam vellet, sequi sinebat, nec cæteros,
 ut suam amplecterentur, cogebat; &
 quod omnino hac super re nemini esset
 molestus. Corpus defuncti conditum,
 & Constantinopolim translatum est.

Copiarum Duces timentes, ne quid
 novi Legiones Gallicæ molirentur, quas
 seirent Imperii arbitrium affectare; mox
 defuncti filium Valentinianum puerum
 quadrimum accersunt, is enim in loco a
 castris centum milliariis, seu triginta leu-
 cis distante cum Matre sua Justina reman-
 serat; Lectica advectum in castra, Im-
 peratorem solemniter proclamant, sexto
 post Parentis obitum die, id est, vigesima
 secunda Nov. idque non expectato con-
 sensu Imperatoris Gratiani fratris ejus Se-
 nioris, qui Treviris, jussu Patris, reman-
 serat. nus Puer.

Sæculum IV.

A. C. 375.

Hier. Chron.

an. 376.

Amm. XXX

c. 9.

Amm. c. 10.

Idac. fast. an.

375.

Valentinia-

Hh 5

serat.

Sæculum IV. serat. Sed tanta erat Gratiani lenitas
 A. C. 375. ut id factum fuisse nunquam conque-
 auditus sit, semperque fratrem suum ju-
 niorem habuerit, ut filium. Itaque Im-
 perium Occidentis inter se dividerunt,
 Valentiniano Italia, Illyricum, & Africa
 cesserunt, Gratiano Gallia, Hispania, &
 Britannia, qui autem, quamdiu vixit, to-
 tum Occidentem gubernavit, & omnes
 leges, quæ in Occidente usque ad Vales-
 tis mortem emanarunt, ex urbibus, ubi
 Gratianus residebat, nempe Treviris, aut
 Moguntia, datæ sunt, tanquam ipso sol-
 ferente, quamvis, usu ita poscente, trium
 Imperatorum Valentis, Gratiani, & Va-
 lentiniani nomina præponantur.

§. XXIV.

Gratiani Leges.

L. IV. Cod. Theod. de hæc. **D**uas Gratiani Leges habemus, quæ Bo-
 num Ecclesiæ respiciunt, Treviris
 anno sequente 376. Valente quinto, &
 Valentiniano juniore primo Consulibus
 datæ. Prima est contra Hæreticos, &
 iterato eorum Conventus prohibet, atque
 præcipit, ut loca omnia, ubicunque sive
 in urbibus, sive ruri, Religionis causa
 altaria erexerint, Fisco adjudicentur. Al-
 tera Gratiani lex ad judicia Ecclesiastica
 spectat, & statuit, causas leviores, ad Re-
 ligionem pertinentes in ipsis locis a Co-
 ncessariis Conciliis judicari de-
 bere.

L. 22. Cod. Theod. de Episc. ibi Gothof.

bere, at causas criminales iudiciis Sæculum IV.
 laribus esse reservandas. Lex ista ad plu-
 res Episcopos directa est, quorum aliqui A. C. 375.
 nominantur, ex quo colligitur, tunc quod-
 dam Concilium in Galliis fuisse congregatum. Cæterum Diœcesis nomine non
 est accipiendum sicut hodie unius urbis
 Episcopalis iurisdictio, sed magna Regio
 plures Provincias continens, uno Primate
 seu Patriarcha Præsidente. Creditur
 itaque illud, quod lex vocat iudicium in
 ipsis locis, esse iudicium Episcopi cum
 suis Clericis, & quod Concilium cujus-
 que Diœcesis dicitur, esse iudicium mul-
 tarum Provinciarum congregatarum, cu-
 jus rei in Gallia, Hispania, & Africa ha-
 bemus exempla' diversa.

Interim Valens post fratris mortem *Hier. Chr.*
 liberius Catholicos persecutus est, & in *an. 376.*
 odium Monachorum, quos Doctrinæ Ca- *Oros. VII.*
 tholicæ fortissimos Defensores sciebat, *c. 33.*
 legem promulgavit, qua præcipiebatur, *v. Pagi. an.*
 ut Monachi militiæ nomen dare cogeren- *375. n. 10.*
 tur. Mittuntur Tribuni cum copiis in *Et c.*
 Ægypti deserta, ubi Sancti Eremicolæ non
 modico numero fuere interfecti; in alias
 provincias quoque progressus est furor,
 præsertim in Syriam, ibi enim statim post
 festa Paschalia, verosimiliter anni 376.
 Monachorum cellulas hostiliter invale- *Bas. ep.*
 runt, opera exusserunt, ipsos in fugam *200.*
 disperferunt.

Gratia-

Sæculum IV. Gratianus, Gentilibus vestes Summi

A. C. 375. Pontificis afferentibus, accipere noluit, dicens, non licere Christiano has gere-
Zof. lib. 4. re; hunc titulum tamen ei, sicut & aliis
p. 761. l. 30. v. *Pag. ann.* Imperatoribus etiam post Constantinum,
 312. n. 15. dederunt, quod in inscriptionibus visitur,
 16. &c.

necdum enim Imperatoribus Christianis
Hier. epist. maturum videbatur, omnes Ethnicorum
 7. *ad Læt.* usus supprimere. Sub initium tamen

Prud. adv. Regni Gratiani Grachus, urbis Romana
Symm. l. V. Præfectus, ad Idololatriæ ruinam omnes
 562. vires contulit, cavernam Mithræ evertit,
 Idolorum monstra, quæ ibi tegebantur,
 confregit, & combussit.

§. XXV.

Apollinaris damnatio.

v. Pag. ann. Petrus Episcopus Alexandrinus Ariano-
 373. n. 2. rum violentia Sede sua pulsus, & ex
Theoph. an. inde Romæ moratus, circa id temporis
 366. p. 53. Concilio interfuit, a Damaso Papa cele-
Hier. Chron. brato, in quo Apollinarem, & Timotheum
 an. 376. So- Discipulum ejus, qui se Episcopum Ale-
 zom. VI. c. xandrinum dicebat, damnavit, & depo-
 25. *Ep. Da-* xandrinum dicebat, damnavit, & depo-
masi. II. to. 2. sivit. Tunc primo Hæresis Apollinaris
Conc. p. 866. damnata, qui in hoc maxime errabat,
ex Theod. V. quod diceret, Jesum Christum non ha-
hist. c. 10. buisse humanum intellectum, nempe id
Epiph. hæ. quod apud Græcos *Noos*, & Latinis *Mens*
 77. *Dimær.* dicitur, sed tantum carnem, nempe cor-
Greg. Naz. pus, & animam sensitivam, Brutis com-
 1. *ad Cled.* mune; ei vero pro intellectu Divi-
 orat. 51. p. nitatem
 749.

nitatem fuisse. His potissimum Verbis Sæculum IV. A. C. 375.
 insistebat: *Verbum caro factum est.* Do- Epiph. ib. 2. c. 14. Greg. ibid. p. 744.
 cebatque, cum anima rationalis princi-
 pium peccati fuisset, non decuisse, ut eam
 Salvator assumeret. Illos, qui in Jesu
 Christo totam naturam humanam confi-
 tebantur, incusabat, quod eum in duo
 dividerent, & contendebat, duo, quo-
 rum quodlibet per se totum esset, vere
 uniri non posse. Dicebat, Jesu Christi
 corpus de Cælo descendisse, atque ex
 eo sequi, alterius fuisse naturæ, quam no-
 strum; illud post Resurrectionem fuisse
 dissipatum, ita ut Christus homo esse ma-
 gis videretur, quam revera esset. Apol-
 linaris errabat quoque in Doctrina Trini-
 tatis, quam ex uno Magno, Majori, &
 Maximo componebat, dicens, Spiritum
 S. esse quasi splendorem, Filium quasi ra-
 dium, & Patrem quasi solem. Accusaba-
 tur etiam a non nullis, quod cum Sabel-
 lio diceret, diversa solummodo esse No-
 mina, atque eundem esse Patrem, Filium
 & Spiritum S. Præterea antiquum er-
 rorem Millenariorum fovebat, docens,
 Jesum Christum mille annis regnaturum
 in terra, & adhuc totam legem cæremo-
 nialem esse observandam, Circumcisio-
 nem, Sabbatum, escarum distinctionem,
 Sacrificia cruenta, & omnia reliqua; sic-
 que figuras post realem veritatis consum-
 mationem reducebat.

Apol-

Sæculum IV. Apollinaris errores diu dissimulati fue-
A. C. 375. re, quod Sanctissimi Orientis Episcopi

eum magni æstimarent; nam vir erat ca-
 stigatis moribus, quondam S. Athanasio,
 S. Epiphanio, ipsi S. Basilio, & S. Grego-
 rio Nazianzeno amicitia junctus. Initio,
Har. 77. inquit S. Epiphanius: *quando ex ejus Dis-*
cipulis quemquam talia proferre audieba-
mus, a tanto viro hæc proficisci posse non
credebamus, & respondebamus, quod ipsi
Doctrinæ ejus altitudinem non capebant,
hinc Doctrinam fingerent, quam ab eo non

Sup. XVI. *accepissent.* Ideo Concilium Antioche-
 num, & Epistola S. Athanasii ad Epictetum,
 Apollinaris hæreticus. quam deinde S. Epiphanius refert, hos er-
 rores damnant, at Apollinarem non no-
 minant. Circa hoc vero tempus, nempe

Basil. epist. *pe annum 375. & 376. ista hæresis ita*
293. Id. ep. *palam erupit, ut tolerari non potuerit.*
74. *Episcopi Ægyptii, in Palæstina pro fide*
exules, ei fortiter resistebant. Ad eos
S. Basilius scripsit, hos errores explicans,
monensque, ut ab erroribus quoque Mar-
celli Ancyрани, cui Paulinus Antiochenus
favere dicebatur, caverent.

Sectatores Apollinaris ausi sunt ab Ec-
 lesia se separare, & ipse eis proprium da-
Soz. VI. *re Episcopum; is fuit Vitalis Presbyter,*
6. 25. *cum S. Meletio communicans, morum,*
& vitæ puritate insignis, super populum
curæ suæ commissum vigilantissimus;
hinc tanta viro auctoritas! ferunt, ipsum
suspici-

suspicionem torfisse, a Presbytero Flavia-Saeculum IV.
 no se contemni, ejusque invidia fieri, ut A. C. 376.
 sibi ad Episcopum suum Meletium non
 ita, sicut antea, accessus pateret; ut ut
 autem hoc se habeat, Vitalis quartæ Di-
 visionis caput Antiochiæ evasit; duæ
 enim jam diu erant Catholicorum Sectæ,
 nempe Meletii, & Paulini; alia ex parte
 semper etiam Arianorum aderat Episco-
 pus. Euzoius Arianorum Princeps circa *Soer. IV.*
 id tempus fatis cessit, in cujus locum *c. 35.*
 Episcopum agnoverunt suum, Doro-
 theum, quem alii Theodorum dicunt;
 hæc contigerunt Valente, & Valentinia-*Theod. V.*
 no juniore Consulatum gerentibus, nem-*hist. c. 3.*
 pe anno 376. Vitalis, & ipse Apollina-
 ris nihilominus pro Catholicis haberi vo-*Greg. Naz.*
 lebant, & jactabant se cum S. Damaso *ad Cled. p.*
 communicare. Doctrinam suam illos, *738. Hæc.*
 qui suæ Sectæ non erant, solertissime ce-*77. n. 20.*
 labant, & cum Ecclesia loqui videbantur;
 dicit S. Epiphanius, seipsum hac dissimu-
 latione fuisse deceptum. *22. 23. & c.*

*Cum essem Antiochiæ, inquit S. Epi-
 phanius: Apollinaristarum Principibus,
 quos inter erat Vitalis Episcopus, collo-
 cutus sum. Vitalis a Paulino erat divisus,
 quamvis uterque fidem Orthodoxam doce-
 re videretur. Vitalis Paulinum Sabellia-
 nismi incusabat; ideo nullatenus cum Pau-
 lino communicavi, donec mihi fidei suæ
 Confessionem dedisset, cujus Prototypum
 habe-*

Sæculum IV. *babebat, Beati Patris nostri Athanasii*
 A. C. 376. *manuscriptum. Qui Paulinum sequen-*
 tur, Vitali objecerunt, quod diceret, *Jesu-*
sum Christum non fuisse perfectum homi-
nem; illico Vitalis respondit; confitemur,
Jesum Christum assumpsisse hominem per-
fectum. Ad hæc verba adstantes omnes ad-
miratio rapuit, atque gaudium animos sub-
bat. Ego vero, qui artes eorum, & fran-
des noveram, urgebam, ut confiteretur,
utrum Jesus Christus assumpsisset carnem
naturalem? respondit, assumpsisse. In-
utrum ex Virgine Maria sine viri coop-
ratione, Spiritus S. virtute? etiam ad
hoc consensit. Ergo, inquam: Verum
Deus, Dei Filius venit, ut assumeret
Virgine carnem naturalem? & hoc oculis
serio affirmavit. Tum gaudium perfec-
debat cor meum; venerant enim ad me
Cyprum, qui dixerant, eum bis contrarium
defendere. Ulterius interrogavi, an Ver-
bum etiam animam assumpsisset? eadem
gravitate, qua prius, id affirmavit, ad hoc
id negari non posse. Postquam tam de ani-
ma, quam de carne quaestiones posueram,
tandem interrogo, utrum Jesus Christus
intellectum habuerit? illico negavit. Eg-
dico: quomodo ergo affirmas, quod fuerit
homo perfectus? tunc recondita mentis
aperuit his verbis: dicimus, Jesum Chri-
stum esse hominem perfectum, & pro inte-
lectu ponimus Divinitatem cum carne, &

anima. Uterius aliquamdiu duravit dis-
 putatio, sed frustra, & S. Epiphanius mœ-
 rens recessit, quod videret tantæ virtutis
 viros, hæresi corruptos.

Sæculum IV.
 A. C. 376.

§. XXVI.

Hæreses circa Sanctam Virginem.

Ex Sectatoribus Apollinaris nati sunt
 Antidico-Marianitæ, id est, Mariæ
 adversarii, dicentes, non permansisse
 semper Virginem, sed post Jesu Christi
 Nativitatem liberos ex S. Joseph genuis-
 se. Cum S. Epiphanius audivisset, hunc
 errorem per Arabiam spargi, scripsit pro-
 lixiorem epistolam, ut eum refutaret, ad
 omnes Fideles hujus Provinciæ, Episco-
 pos æque, ac Laicos, imo & Catechume-
 nos directam. Refert aliquas traditio-
 nes, ad S. Josephum spectantes, quæ ex
 libris apocryphis desumptæ creduntur;
 at vero ad objectiones, quas Hæretici
 contra Virginitatem perpetuam Mariæ
 ex Scriptura erui debere putabant, soli-
 de respondet. Eodem tempore, & in ea-
 dem Regione alius error, isti directe op-
 positus, invaluit, cum aliqui Sanctam Vir-
 ginem tanquam Numen venerarentur.
 Qui hanc sectam sequerentur, Collyri-
 diani dicti sunt, quia cultus, quo Virgi-
 nem prosequerentur, in eo potissimum
 consistebat, quod eidem Placentas, Græ-
 ce Collyrides dictas, offerrent. Hæc su-
 per-

Epiph. hæ.
 77. n. 26.
 hæ. 78.

Id. hæ. 79.

Hist. Eccles. Tom. IV.

li

per-

Sæculum IV.
A. C. 376. perstitio, ex Thracia, & Scythia superiore advecta, usque in Arabiam penetravit; maxime fæminas, si paucissimas exceperis, hæc insania corripuerat; currum ornabant, & Sedem in eo quadratam, quam linteo tegebant, & certo anni tempore per dies aliquot panem præsentabant, & offerebant Mariæ Nomini, quo facto, singulæ suam panis partem accipiebant. S. Epiphanius huic superstitioni bellum indicit, & monstrat, in vera Religione fæminas nunquam vel aliquatenus Sacerdotii fuisse participes; hunc cultum esse Idololatriam, quia ad Mariam unice referretur, quæ quamvis perfectissima, simplex tamen esset creatura, et Anna, & Joachimo communi naturæ ordine nata. S. Epiphanius in ista Hæresi, & præcedenti aliquas de Parentibus, & nativitate S. Virginis traditiones narrat, & concludit, eam esse honorandam, solum vero Deum adorandum.

§. XXVII.

S. Epiphaniî initia.

Soz. VI. Sanctus Epiphanius semper in Communionem Paulini permansit, cujus in Oriente firmis-
c. 32. *Synops. Anticor.* *ante* firmis-
simum fulcrum fuit, tunc ætate minimum sexagenarius; locus, quo natus erat, ab accolis Befanduc vocabatur, Palæstinæ oppidum in agro Eleutheropolitano, Adhuc juvenis vitam Monasticam

cam secutus, Magistros habuit excellen-
 tes, quos inter S. Hilarion fuit. Postquam
 partim prope locum ortus sui, partim in
 Ægypto diu moratus est, ut doceretur,
 celeberrimus Disciplinae Monasticae Do-
 ctor tam in Ægypto, quam in Palæstina
 evasit. Cum juvenis in Ægypto ageret,
 cum Gnosticis conversatus, eorum abo-
 minanda Mysteria ex ipsorum ore didi-
 cit; illius Sectæ mulieres eum pellicere
 conatæ sunt; cumque castissimum juve-
 nem seducere non potuissent, suo loquen-
 di modo dicerunt: *bunc juvenem salvare
 non potuimus.* Gratia Dei singulari hoc
 periculum effugit, & rem locorum illo-
 rum Episcopis indicavit, quibus auctori-
 bus deinde factum, ut ferme octoginta
 turpissimæ sectæ homines in exilium eji-
 cerentur. Monasterium deinde, quod in
 Patria sua fundaverat, rexit, & Episco-
 pus Metropolis Insulæ Cypri, quæ prius
 Salamina, & tunc Constantia dicebatur,
 sub Valente Principe invitus ordinatus
 est; erat hæc urbs maritima, & navigan-
 tium adventu celeberrima, hinc facilius
 in rebus gerendis solertia, & pietas bre-
 vi tempore Epiphanium ubique notissi-
 mum reddidere. An. 374. suum Ancora-
 tum composuit, ut quorundam Presbyte-
 rorum, & piorum Laicorum Ecclesiæ Sue-
 drens in Pamphilia precibus satisfaceret,
 qui eum rogaverant, ut sibi fidem Ecclesiæ

Sæculum IV.
 A. C. 376.

Epiph. hæc.
 26. n. 17.

Epiph. init.
hæc.

Sæculum IV. de Trinitate, præsertim de articulo Spiritus S. explicaret; hunc Tractatum vocavit Ancoratum, Græce *Ancyrotos*, id est,

Ancor. init.

Anc. n. 60.

quasi Ancoram, Christianorum menti, dubiis fluctuanti, firmandæ aptissimam. Fufius agit de Myfterio Trinitatis, & Incarnationis contra novas hærefes, & non nunquam ad alia digreditur, inest enim etiam Chronologiæ compendium ab initio Mundi usque ad sua tempora, quod sic finit: *Hic annus est a Diocletiano nagesimus, Valentiniani, & Valentis decimus, Gratiani sextus, Gratiano tertio, & Equitio Consulibus, Indictione secunda.* Hæ autem sunt anni 374. notæ.

Post duos exinde annos magnum suum opus contra hærefes rogatu Acacii, & Pauli Presbyterorum, & Archimandritarum, id est, Monasteriis Carchedonenfis, & Bereensî in Syria Præpositorum permotus, scribere cœpit; eorum epistola data est anno Diocletiani 92. Valentiniani, & Valentis duodecimo, Gratiani octavo, id est, anno 375. Huic operi S. Epiphanius nomen dedit, *Panarion*, quod significat, prout ipse dicit, arculam medicamentis, & remediis contra venenum plenam. In hoc opere ad octoginta hærefes enumerat, earum historiam narrat, & singulas refutat, finiens in Messalianis. In fine expositionem Dogmatum Ecclesiæ Catholicæ ponit, & præcipuorum articulorum

circa suam Disciplinam descriptionem, Sæculum IV.
 quæ in hac nostra historia locum me- A. C. 376.
 retur.

§. XXVIII.

Disciplina Ecclesiæ.

Primo, inquit S. Epiphanius, a multis
 servatur Virginitas, & honoratur, tum
 Celibatus, continentia, status viduitatis,
 tum Matrimonium, præprimis si fuerit
 unicum. Licet tamen viro mortua uxore
 aliam ducere, & mulieri mortuo marito
 nubere. Horum omnium Bonorum fons
 est Sacerdotium, quod plerumque Virgi-
 nitatem servantibus tribuitur, aut iis, qui
 in Celibatu vixerunt, aut ab uxorum com-
 mercio abstinēt, (*) aut post primum
 matrimonium vidui sunt; qui autem al-
 teram duxerit, ad Sacerdotium suscipi
 non potest, neque ad ordinem Episcopo-
 rum, Presbyterorum, Diaconorum, vel
 Subdiaconorum. Post Sacerdotium venit
 ordo Lectorum, qui ex omnibus conditio-
 nibus assumi possunt, ex Virginibus, ex
 Ii 3 celiba-

(*) Testimonium convincens contra Inter-
 pretem Protestantem dicentem, posterioribus
 temporibus jugum continentiae Clericis fuisse
 impositum, cum tamen totam Historiam Ecclesia-
 sticam pervolventi perspicuum fiat, ab Apostolo-
 rum tempore ad nostram usque ætatem nun-
 quam licuisse Diacono, Presbytero, vel Episco-
 po post ordinationem suam ducere uxorem.

Sæculum IV. A. C. 376. celibatu, ex continentibus, ex viduis, ex conjugio, & si necessitas postulet, ex bigamis, quia Lector Sacerdotii particeps non est. Dantur etiam Diaconissæ, constitutæ ad obsequium solarum faminarum propter honestatem, in baptismo, & aliis ejusmodi functionibus; hæ quoque in continentia tenentur vivere, aut post primum matrimonium viduæ sint, aut perpetuo Virgines. Sequuntur Exorcistæ, Interpretes, qui lectiones, seu sermones prolatos una lingua, alia explicent. Ad sunt quoque Copiæ, qui mortuos sepeliunt; Ostiarii, & quæcunque ad bonum Ecclesiæ ordinem spectant.

Conventus, ab Apostolis instituti, diebus Mercurii, Veneris, & Dominicis habentur; in quibusdam locis etiam diebus Sabbati convenitur. Diebus Mercurii & Veneris jejunatur usque ad Nonam, quia die Mercurii Dominus traditus fuit, & die Veneris crucifixus. Jejunium nostrum est grati animi pignus, quod Dominus pro nobis passus fuerit, & satisfactio pro peccatis nostris. (*) Jejunium diei Mercurii, & Veneris usque ad Nonam

(*) Hic habemus Testem S. Epiphanium, Eusebium, & alios Patres, qui de hoc Jejunio testantur, ac hodie Romano-Catholici loquuntur, de bonis operibus, & satisfactione pro peccatis nostris locutos. Interpres Protestant hanc Doctrinam vocat.

nam toto anno in Ecclesia Catholica ob-
 servatur, exceptis quinquaginta diebus
 tempore Paschali, quo genua flectere,
 aut jejunare non licet; illo tempore con-
 ventus diebus Mercurii, & Veneris ma-
 ne, & non post Nonam sicut reliquo an-
 ni tempore celebrantur. In die Epipha-
 niæ, quæ est Nativitas Salvatoris secun-
 dum carnem, non licet jejunare, quam-
 vis in diem Mercurii, aut Veneris inci-
 dat. Ascetæ voluntarie jejunant toto
 anno, exceptis Dominicis, & tempore
 Paschali, & semper Vigilias observant.
 Ecclesia Catholica omnes Dominicas dies
 lætitiæ censet, mane convenitur, & non
 jejunatur. Quadraginta dies ante septem
 dies Paschæ continuo jejunat, sed Die Do-
 minica non jejunat, etiam in quadrage-
 sima. Sex dies ante Pascham omnes po-
 puli observant Xerophagiam, id est, nihil
 comedunt nisi panem, sal, & aquam ad
 vesperum. Ferventissimi duobus, tribus,
 aut quatuor diebus ab omni cibo absti-
 nent, aliqui tota hebdomada, donec Die
 Dominica mane gallus cantet. His sex
 diebus vigilatur, & quotidie convenitur,
 etiam

Sæculum VI
 A. C. 376.

S. Epipha-
 nius.

I i 4

vocat: das Verderben im Christenthum. At con-
 tra S. Scripturam, quam semper crepat, loquitur.
Quam ob rem Rex Consilium meum placeat tibi, Dan. c. 4.
& peccata tua elemosynis redime, & iniquita-
tes tuas Misericordiis pauperum; forsitan ignos-
cet delictis tuis.

Sæculum IV. A. C. 376. etiam tota quadragesima convenitur a Nona usque ad Vesperam. In quibusdam locis noctes duas a Die Jovis ad diem Veneris, & ad diem Dominicam tantum vigilatur. In quibusdam locis Sacrificium in Cœna Domini offertur, & Xerophagia continuatur, in aliis Sacrificium celebratur tantum nocte præcedente Diem Dominicam, ita ut officium in Die Paschæ ad Galli cantum finiatur. Baptismus, & alia arcana Mysteria juxta traditionem Evangelii, & Apostolorum celebrantur.

Defunctorum memoria fit, eorumque nomina pronuntiantur, dum celebrantur preces, & Sacrificium. Preces matutinæ cum Canticis, & Laudibus, & Vespertinæ cum Psalmis assidue in Ecclesia observantur. Sunt Monachi, qui in urbibus habitant, alii in Monasteriis disitis. Sunt, qui capillos prolixos gerunt devotionis causa, quod tamen S. Pauli præcepto conforme non est. Plures alia observationes piæ in Ecclesia dantur: aliqui a carnibus omnis generis animalium,

(*) Testimonium contra Protestantes, jam tum in Sacrificio Missæ, sicut hodieque fit, nomina defunctorum fuisse recitata. Hunc locum Interpres Protestans corripit vertendo: man feyert das Gedächtniß der Verstorbenen, indem man sie bey Namen nennet, und bey dieser Gelegen-

lium, ab ovis, & caseo abstinent. Alii-
 qui tantum ab animalibus quadrupedi-
 bus abstinent, alii volucres quoque non
 comedunt, alii neque pisces. Sunt qui
 etiam ab ovis abstineant, alii a caseo;
 sunt qui abstinent ab ipso pane, & fructi-
 bus, & omni eo, quod coctum est.
 Multi humi dormiunt, multi nudipedes
 incedunt. Aliqui sacco induuntur secre-
 to, & pœnitentiæ causa; palam vero
 eum ostendere, aut collum catenis grava-
 ri, quales aliquos videre est, minime de-
 cet. Plerique balneo non utuntur. Qui-
 dam, postquam Mundo vale dixerunt,
 operum quorundam simplicium, & faci-
 lium inventores extiterunt, ut otium fu-
 gerent, & aliis non essent oneri. Pluri-
 mi continuo Psalmodia, oratione, lectio-
 ne, & SS. Scripturarum recitatione exer-
 centur.

Ecclesia Catholica omnes docet, quan-
 ta sit hospitalitatis, Eleemosinæ, & om-
 nium operum Charitatis erga quoscun-
 que utilitas. Ab omnium Hæreticorum
 communionem abstinet. Fornicationem,
 Ii 5 adul-

Sæculum IV.
 A. C. 376.

S. Epiphaniï
 opera.

Gelegenheit Gebete und Opfer verrichtet.
 S. Epiphanius non dicit, quod occasione Defun-
 ctorum preces, & Sacrificia qualiacunque per-
 agantur, sed quod in precibus, & Missæ Sacri-
 ficio (illo nempe Sacrificio, quod Interpres no-
 ster crassa, & affectata ignorantia toties dissimulat)
 Memoria eorum nominatim fiat.

Sæculum IV.

A. C. 376.

adulterium, impudicitiam, Idololatriam, homicidium, & crimina omnia proscribit. Magiam, veneficium, Astrologiam, Augures, Sortilegos, incantationes, scripturas arcanas execratur. Theatra, equestrum cursus, Bestiarum pugnas, Spectacula musica, detractiones, rixas, contentiones, injurias, injustitiam, avaritiam, usuras prohibet. Negotiis sæcularibus impliciti Ecclesiæ non probantur, sed omnium ultimo ponuntur. A nemine, nisi justitiam colat, oblationem recipit. Talis erat juxta S. Epiphanium Ecclesiæ Catholicæ Disciplina. In fine Libri de Hæresibus Anatolium, qui totum notis conscripserat, & Hypatium, qui correcte in chartaceis codicillis araverat, dilaudat.

§. XXIX.

Quæstio. Utrum una Hypostasis, vel tres dici debeant?

Basil. epist. 349. ad Terent.

Illo tempore Paulini Sectatoribus litteræ Roma allatæ animos addiderunt, quod Paulinum Episcopum Antiochenum appellarent, & S. Meletium rejicerent. Tunc ergo Paulinistæ Comitum Terentium, cui Antiochiæ magna erat Auctoritas, & par in Ecclesiam propensio, ad eunt, rogantque, ut inter se, & Sectatores S. Meletii, adhucdum exulis, unionem procuraret. Id ubi S. Basilus rescri-

vit, scripsit ad Terentium, rogans, ut huic ^{Sæculum IV.} negotio se non implicaret. Non miror, ^{A. C. 376.}
 inquit: Occidentalium factum, nempe, quæ ^{ep. 722. ad}
hic gerantur, simpliciter nesciunt, & qui ^{Melet.}
scire videntur, eis res nostras ita narrant,
ut plus pravo affectui indulgeant, quam
veritati studeant. Nesciunt, aut dissimu-
lant causam, propter quam beatus Episco-
pus Athanasius scribere Paulino decrevit,
at tibi non desunt, qui tibi narrare pos-
sunt, quæ inter Episcopos sub Imperatore
Joviano acta sint, & rogo te, ut hæc edo-
ceri velis. Cæterum cum illis lætamur, ^{Sup. l. XV.}
qui has litteras Roma acceperunt, & si te- ^{S. 55.}
stimonium, quod ipsis faveat, continent,
optamus, ut veritati sit consentaneum. No-
bis vero nemo persuadebit, ut a Meletio
deficiamus aut credamus, quæstiones, hu-
jus divisionis originem, parvi esse momen-
ti; a mea sententia nullatenus disceden-
dum puto, eo quod aliquis acceperit epi- ^{ep. 349. p.}
stolam, ob quam inflatur, & si de Cælo ve- ^{1129.}
niret, nisi secundum sanctam Doctrinam
ambulet, ad meam communionem admitte-
re non possum.

Rogo te, ut perpendas, nullum alium
 Arianis prætextum esse, cur Patrum no-
 strorum Doctrinam non recipiant, quam
 quod sensum perversum voci, consubstantia-
 lis, tribuant, dicentes, nos Filium Consub-
 stantialem agnoscere secundum bypostasin.
 Occasionem hoc dicendi iis præbemus, si ^{S. Basilius.}
 illis

Sæculum IV. *illis cedimus, qui prope eadem, ac Ariani*
A. C. 376. *simplicitate magis, quam nequitia dicunt,*
nam nostram Doctrinam traducere sum-
mopere contendunt, cum potius suam debe-
rent probare. Quid Arianorum calumniis
aptius dici posset, quam quod aliqui ex no-
stris dicunt, Patris, & Filii, & Spiritus
S. unam esse hypostasin? frustra agunt,
dum deinde expresse affirmant Personarum
distinctionem, nam idem Sabellius dicit,
Deum esse in Hypostasi unum, sed ei in
Scriptura pro nata occasione diversas Per-
sonas attribui, dum jam inducit loquen-
tem, ut Patrem, jam ut Spiritum Sanctum.
Si ergo videant adversarii, quod quidam
ex nostris dicant, Patrem, & Filium, &
Spiritum Sanctum esse unum in subjecto, &
tres in Personis, an non videbimur in hoc
ipso convinci, in quo accusamur? Cete-
rum hypostasin, & Essentiam esse distinctas,
ut mihi videtur, ipsi fratres nostri Occiden-
tales tenent, cum ob linguæ suæ paupertatem
coacti sunt recipere vocem Græcam usit-
atam, ut vocabulorum diversitate distinctionem,
quæ in sensu esse posset, salvarent. S. Basilius
deinde explicat, quomodo per substantiam,
Usia, illud intelligat, quod tribus
Personis commune est, & per hypostasin
cujuslibet Personæ proprietates. Tum
Terentium orans, ut eorum
reconciliandi dissidentes Præsulibus,
præsertim relegatis, & pro Religione
pugn-

pugnantibus relinquat; quibus verbis ^{Sæculum IV.} Meletium, & Eusebium Samosatenum de ^{A. C. 376.} notat.

Ex hac S. Basilii epistola dispicitur, quid causæ subfuerit, cur Orientales cum Paulino communicare noluerint, & ex ^{S. Hieronymi} aliqua S. Hieronymi epistola cognosci ^{Epistolæ.} mus, quare Occidentales communionem Meletii recusarent. Quippe S. Hieronymi quietem in ultimis Syriæ desertis hoc schisma turbavit. Erant, qui ex eo quærerent, utrum ex parte Vitalis, Meletii, vel Paulini staret? Episcopus Ariarum, & Catholici Meletiani quærebant, an in Trinitate tres esse Hypostasies diceret? Tot quæstionibus fatigatus scripsit ad ^{Hier. ep. 57.} S. Damasum Pontificem in hunc modum: *Cum nullum alium Ducem sequar, quam Jesum Christum, vestræ Sanctitatis Communioni inhæreo, id est, Petri Cathedræ. (*) Scio Ecclesiam super hanc Petram fuisse ædificatam; quisquis agnum* ^{Matth. 16.} *extra*

(*) Quot hic S. Hieronymi verba, tot fulmina sunt omnibus extra Ecclesiam Romanam versantibus. Ex Sancti Doctoris verbis sequitur, illos Jesum Christum Ducem sequi, qui Patre Communioni inhærent, id est, Petri Cathedræ, super quam Ecclesia ædificata est. Quid ad hoc respondeat Interpres Protestans, qui non modico Ecclesiæ suæ probro Historiarum Scriptorem Romano-Catholicum, & irrefragabilia ^{contra}

Sæculum IV *extra hanc Domum manducat, profana*
 A. C. 376. *est. Quisquis in Arca Noe non est, pe-*
 rit diluvio. Cum te consulendi non semper
 Exod. XII. *mibi copia sit, Confessoribus Ægyptiis*
me jungo, Confratribus tuis, non secus ac
cymba, ut sub validæ navis præsidio tuta
sit. Vitalem non novi, Meletium rejicio,
quis Paulinus sit, nescio. Qui non colligi-
git tecum, dispergit, nempe, qui cum JEsu
Christo non est, cum Anti-Ebristo pugnat.
Interrogor, an admittam tres Hypostas-
quæro ego, quid hæ voces significant? Re-
spondent, significari tres Personas subs-
stantes. Respondeo, me ita credere. In-
stant, hoc non sufficere, & volunt, ut vox
Hypostasis utar; timeo, ne per hypostasis
substantia intelligatur, quia in scholis sa-
cularibus Hypostasis nihil aliud significat,
quam vox USIA. Timeo itaque, ne affir-
mando tres Hypostasés, cum Arianis tres
naturas admittam, & quo magis urgent

contra seipsum testimonia in vernaculam trans-
 tulit? Num dicat, S. Hieronymum fuisse Hære-
 cum? Papista certe fuit. At si S. Hieronymus
 & omnes illi, qui credebant, se JEsu Chri-
 stum sequi, si Ecclesiæ Romanæ Communioni in-
 hærent, Hæretici fuere, ubi illa ætate erat vera
 Ecclesia, ubi Orthodoxi, nisi forte turpissimus alius
 quis Vigilantius, qui Interpreti nostro placeat
 quamvis eum totus orbis Christianus pro Hæ-
 retico habuerit?

ut banc vocem adhibeam, ego magis mihi Sæculum IV.
 crescit suspicio. Hinc obtestor te! ut da- A. C. 376.
 tis ad me litteris auctor sis, an has voces
 Hypostases recipere debeam, vel rejicere?
 rogo etiam, ut indices, quocum mihi An-
 tiochiæ communicandum sit? nam Cam-
 penses, juncti hæreticis Tarsensibus (*)
 Communionis tuæ auctoritatem obtendunt,
 ut tres Hypostases in antiquo eorum sensu
 propugnent. Sub Nomine Campensium
 S. Hieronymus sectatores S. Meletii in- Sup. XVII.
 telligit, prout dictum est, & sub Hære- §. 3.
 ticis Tarsensibus Discipulos Silvani Semi-
 Ariani, qui Tarsi Episcopus fuerat, aut
 forte Diodorum, qui tunc ibi erat Episco-
 pus, postquam diu Presbyter Ecclesiæ An-
 tiochenæ fuerat, cum S. Meletio commu-
 nicans; contra hos S. Hieronymi animum
 occupaverant Presbyter Evagrius, & alii
 de Paulini Communionem, cui semper in-
 hæsit. Cum ad hanc epistolam non ac- epist. 58.
 cepisset responsum, alteram scripsit ad
 S. Damasum, in qua dicit: *inde furunt
 Ariani, potestate Sæculari armati. Hinc
 Ecclesia, in tres partes scissa, quarum quæ-
 libet me conatur ad se rapere. Monachi,
 qui circa me sunt, antiqua sua in me aucto-
 ritate utuntur. Interim clamo: quicun-
 que*

(*) Ecce! Hæretici quoque Communionem cum
 Ecclesia Romana Auctoritatis aliquid sibi concilia-
 re volebant.

Sæculum IV. *que Cathedra Petri (*) junctus est, meo*
A. C. 376. *est! Meletius, Vitalis, Paulinus dicunt*
se tibi unitos; sed duo mentiuntur, &
forte omnes tres. Ideo tuam Sanctitati
obsecro, ut mihi per epistolas tuas ven-
nunties, quibuscum in Syria communicare
me oporteat. Ne spernas animum, pro quo
Jesus Christus mortuus est. Ex his S. Bas-
filii, & S. Hieronymi epistolis perspicua
fit, in quo punctum difficultatis fuerit
fitum, admittendo unam, vel tres hypo-
stases. Orientales timebant, ne Sabelliani
viderentur, si unam affirmarent hypo-
postasin, & tres Personas, tria Propos-
Personarum distinctione non contenti
volebant, ut Christiani confiterentur
unamquemque Personam in vera Hypo-
stasi subsistere. Occidentales non aude-
bant, dicere tres Hypostasas, ne cum Ari-
anis loquerentur, qui vocem, Hypostasas
per vocem latinam, substantia, explic-
bant, & vox Persona, quæ Orientalibus
non satisfacere videbatur, Occidentalibus suffi-
cere videbatur, cum sibi magis apta non
suppeteret. S. Athanasio, cum de sensu
constaret, nulla cura verborum fuerat,
sed posteriori tempore, suspiciones, &
contentiones invaserant animos, hinc
tanto tempore Schisma Antiochenum co-
nuit.

Greg. Naz.
orat. 21. p.
395.

§. XXX

(*) Quæ semel Cathedra Petri fuit, talis esse
 stante Christi Domini promisso cessare non potest.

§. XXX.

Sæculum IV.

A. C. 376.

*Epistola S. Basilii ad S. Epiphanium.*Quamvis S. Basilii S. Meletii amicus *Bas. ep. 325.*

esset apertus, tamen S. Epiphanio non erat inimicus, sed magnam ei habebat reverentiam, & tanquam sui temporis rarum Charitatis exemplum venerabatur. Dum in sua epistola de divisione Ec-

P. 1100.

clesiæ Antiochenæ loquitur, cur Meletio adhæreat, ita rationem reddit: *cum Venerabilis Meletius Constantii tempore pro veritate primus pugnaverit, & mea Ecclesia cum ipso communicarit, in hac Communionem permanendum duxi, speroque cum*

Divina Gratia usque in finem perseveraturum. Nam Beatus Papa Athanasius, cum Alexandria Antiochiam venisset, communionem ejus recipere firmiter statuerat, nisi malignum quorundam consilium obstitisset, suadentium, ut hanc unionem in aliud tempus differret; quod magno Ecclesiæ malo factum. Eorum, qui posterius

advenerunt, adhucdum neminem ad nostram Communionem recepimus, non quod eos credamus indignos, sed quod nihil sit, cur sic Meletium damnemus. Multa quidem contra eos fama ad nos attulit, sed non credimus famæ, quia utramque partem præsentem non audivimus, secundum id, quod scriptum est; nunquid Lex nostra judicat ho-

Jo. 7. 51.

Hist. Eccles. Tom. IV.

Kk

mi-

Sæculum IV. *minem, nisi prius audierit. Rem animo tuo*
 A. C. 376. *pacifico dignam faceres, Frater admodum*
venerabilis! *si non hinc congreges, & inde*
separas, sed separatos ad eos, qui ante con-
juncti erant, reduces. Cæterum maxi-
mo mihi solatio fuit, quod scripseris, nem-
pe ut bonum, & exactum Theologum de-
cet, necessarium esse, tres Hypostases consi-
teri. Idem ergo fratres nostros Antioche-
nos doce, imo jam factum hoc esse non de-
bito, non enim eorum recepisses Commu-
nionem, nisi fuisses de eorum fide, præser-
tim circa hunc articulum, certus. Sub
fratribus Antiochenis, qui posterius ve-
nerunt, S. Basilius Paulinum, & forte Vi-
talem denotat.

Deinde S. Epiphanio respondet circa
 quemdam populum, de cujus rebus edo-
 ceri petierat, verosimiliter in hunc
 Epiph. ex-
 pos. fid. n.
 13. nem, ut ejus in suo Tractatu de Hæresi-
 bus mentionem faceret, prout etiam pa-
 cis verbis fecit. Hi erant Magi, seu Me-
 jussii, quod nomen adhuc in Oriente
 retinent; *Hos magno numero habemus*
 inquit S. Basilius: *in tota nostra patria*
dispersos, qui olim ex locis Babylonis
ad nos delati. Aliis vivunt moribus
ab cæteris hominibus separati. Tam
etæ Dæmonis captivitate tenentur, ut
colloquendi nulla pateat via. Non libros
non Doctores habent, sed consuetudine con-
tra rationem sanam educantur, quam
 prog-

progenie in progeniem servant. Hoc omnium oculis patet, quod animalia occidere exhorrescant, quippe ea in usum suum ab aliis, quam suæ Religionis, hominibus, occidi procurant. Eorum matrimonia bonis moribus adversantur. Ignem, & quidquid igni baud multum absimile est, pro Deo habent. Hucusque necdum dixerunt nobis, quod Abrahami genus sint, sed quemdam ZARNUA Gentis suæ auctorem credunt. Plura tibi de his referre non possum. Qui hodie in illis Regionibus peregrinati sunt, referunt, adhucdum in Persia ignis adoratores inveniri, qui suum Legislatorem ZERDUST appellant. Hi Gaures, seu Partes dicuntur.

Sæculum IV.
A. C. 376.

Piet. Val. let.
18. dec. 1617.

§. XXXI.

S. Basilii contra Occidentales querelæ.

Sanctus Basilius ferre non poterat, quod S. Meletii, & S. Eusebii Samosatani fama apud Pontificem proscinderetur. Hac super re ad Petrum Alexandrinum, adhucdum Romæ existentem, scripsit in hunc modum: *vehementer doleo, quod frater noster Dorotheus non ea, qua par fuit, animi moderatione tibi locutus fuerit. Ubi rediit, narravit mihi, quæ tecum colloquia, præsentem Admodum Venerabili Damaso Episcopo, miscuerit, & non parum me afflixit, dum retulit, quod admodum Sancti Confra- tres nostri Meletius, & Eusebius Ariano-*

Ep. 321. p.
1094.

Kk 2 rum

Sæculum IV. *rum censui annumerentur. Si nullum*
A. C. 374. *aliud purissimæ eorum fidei argumentum*
suppeteret, bellum quod eis Ariani infir-
runt, sufficere debet, æquis rerum judici-
bus. Te vero multo firmitiori Charitatis vin-
culo cum iis adstrictum esse oportet, quod
cum iis pro Jesu Christo patiaris. Per-
suasissimum tibi habeas, nullum esse fidei
Orthodoxæ apicem, quem Meletius, & Eu-
sebius, me audiente, non liberrime docu-
erint; ita Deus me adjuvet! & nisi san-
eorum fides nobis fuisset explorata, nec una
die in eorum Communionem mansissemus.

Multo vehementius iterum, ad S. Eu-
 sebius Samosatenum in locum exilii eius
 scribens, conqueritur. *Postquam fratrem*
 nostrum Dorotheum, inquit: *narrantem*
 audivisti, *Occidentalibus te locutum fu-*
 isse, *puta! nescio profecto! quales redi-*
 turo epistolæ dandæ sint? *mibi vero Di-*

Id. IX. v. medis verba in mentem veniunt: impro-
 694. *dentem te! qui rogando Achillem flectere*
sperasti; superbia non exoratur! expe-
riencia teste, si homini superbia elato ad-
latus fueris, insolentior fit. Si Domini
iram suam a nobis auferat, nullius auxi-
lio indigemus, si ultra nobis irascitur,
quid opis ab Occidentalium fastu expecte-
mus? () Falsis suspicionibus moventur,*

(*) Anonymus I. alias Fleurio subiratus Re-
 flexionem paulopost sequentem, qua Fleurio
 hic

Et idem modo agunt, quod in causa Mar- Sæculum IV.
A.C. 376.
celli egerunt. In illos, qui sibi veritatem

dicunt, irritantur, & hæresin foveant. ()*
Ego cuperem ad eorum Caput scribere epi-
stolam privatam, & totius Ecclesiæ res
non attingerem, sed hoc solum ingererem,
quod ea, quæ apud nos vere agantur, nes-
ciant, & media, quibus hæc edoceri pos-
sent, non arripiant. Viris, qui in tempore
malo premuntur, non esse insultandum, nec
Dignitatem obtendendam superbiæ, quod
peccatum solum Deo inimicum hominem
valet reddere. Dum hic S. Basilius dicit,
quod Occidentales hæresin foveant, non
sic accipi potest, ac si de veritate Doctri-
næ, quam Occidentales tradunt, dubi-
taret, quippe hanc sanam esse sæpe te-
status est, sed hoc tantum dicit, quod eo-

K k 3 rum

hæc S. Basilii asperius dicta excusat, & Summi Pontificis Auctoritatem tuetur, omnino approbat. Discat ex hac S. Basilii Epistola Interpretans S. Petri Cathedram venerari, etiam si Episcopis Romanis vitia vel vera, vel ficta (nam hic ficta fuere) ut humana fert infirmitas, inhærerere putentur.

(*) Diese Worte: & Hæresin foveant. hat der Protestantische Uebersetzer auf seiner 372. Seite gegeben: Und lassen die Ketzerrey nimmermehr zu Kräften kommen. Das ist ungeschickt genug, Herr Uebersetzer! und gerade das Gegentheil, was der Heil. Basilius saget. Ich verschweige 5. andere Fehler.

Sæculum IV.
A. C. 376. rum præjudicium contra fidei Catholice
Defensores, quales S. Meletius, & S. Eusebius erant, multum res hæreticorum promoveret. Ignorantia, cujus eos accusat, non est alia, quam ignorantia facti, nempe eorum, quæ in Oriente agebantur. Quod asperius in Papam invehatur, id solam tangit S. Damasi Personam, a cujus consortio ob locorum distantiam semper fuerat remotissimus, Auctoritatem vero S. Sedis, & necessitatem ad eam recurrenti in suis ad S. Athanasium, & Occidentales epistolis satis agnoscit. (*)

Sup. XVI.
§. 19. XV.
I. I.

§. XXXII.

Persecutio in Cappadocia sub Demosthene.

Ep. 10. p. 794. Ep. 264. p. 2036. In eadem ad S. Eusebium Samosatenum epistola S. Basilii queritur, quod Episcopi, tanta Dignitate indigni, ab Ariarum factione constituentur, cujus rei origo altius repetenda. Demosthenes Præfecti Prætorio Vicarius hæreticos defendebat. Erat quidem Christianus, sed tam Doctrina, quam Disciplina parum tinctus; in omnibus Ecclesiæ causis summa potestate volebat pronuntiare.

(*) Ex hac sola Fleurii Reflexione Anonymus II. & P. Balduinus dicentes, Fleurium Auctoritatem S. Pontificis velle deprimere, abundantissime refutantur.

Conciliabulum Hæreticorum summa hie- Sæculum IV.
 me Ancyram, Galatiæ Metropolim, con- A. C. 376.
 gregari iussit. Ibi Hypsius Successor Ep. 10. p.
 Athanasii depositus est, & in ejus locum 794. ep. 73.
 suffectus Ecdicius, qui statim communio- p. 870. ep.
 nem Basilidis, Episcopi Gangrensis in 72. p. 867.
 Paphlagonia, aperti Ariani, amplexus est. ep. 264.
 Demosthenes deinde S. Gregorium Nys-
 senum, S. Basilii fratrem, persecutus est,
 iussitque, ut sibi captivus adduceretur;
 id jubendi prætextus fuit, quod pecunias
 Ecclesiæ suæ dissipasse accusaretur; ve-
 rum ipse demonstrabat, in quos usus Præ-
 decessor suus has pecunias expendisset,
 & Episcopi illius Provinciæ testabantur,
 arario Ecclesiæ præfectos ad rationem
 reddendam esse paratos. S. Gregorius Ap. Basil.
 Nyssenus comprehensus non fuit, sed ep. 385.
 Provincia excessit; in ejus locum suffe-
 cerunt miserum mancipium, cujus Do-
 ctrina non minus erat corrupta, quam
 eorum, qui ordinarunt. S. Gregorius
 Nazianzenus ex suo secessu Seleuciensi Greg. ep.
 plures ad S. Gregorium Nyssenum dedit 142. 34. 35.
 epistolas, quibus eum in persecutione 36.
 consolabatur; nec ullo vitæ ejus tempo-
 re clarius apparuit, quantum ab Ecclesiis
 Gregorii Nysseni prudentia, & Charitas
 suspiceretur, quippe a vicinis Ecclesiis
 vocabatur, ut dissidentes componeret,
 & quæ in futurum observanda essent,
 statueret.

- Sæculum IV.** Demosthenes post hæc Cæsaream venit, ubi omnes Clericos, non obstantibus eorum Privilegiis, oneribus publicis subjecit. Inde Sebasten profectus, eos, qui de S. Basillii Communione erant, iisdem oneribus pressit. Magna crudelitate in hos Clericos actum. Unus eorum, Asclepius nomine, tam dire verberatus, ut animam reddiderit. Demosthenes deinde Concilium Episcoporum Arianorum ex Galatia, & Ponto Nyssam convocavit; Nyssa Sebasten transierunt, ut Eustathio jungerentur, qui eos Legatione solemniter invitaverat, & advenientibus, maximos, quos potuit, honores exhibuit. Ibi conventus celebrarunt, concionati sunt, S. Sacrificium obtulerunt, & Eucharistiam distribuerunt; nihilominus, quamvis Eustathius omnia signa daret, quod eorum esset Communionis, obtinere non potuit, ut eum velut Episcopum haberent, quia a factionis Ducibus in Concilio Constantinopolitano anno 360. fuerat depositus. Ecclesiam quoque oppidi, quod dicebatur Doares in Cappadocia, Demosthenes curavit, licentia facta Arianis, ut ibi Episcopum ponerent servum fugitivum; facti hujus pulcherrimi Dux famina, nullius Religionis, fuit.
- Sæculum IV.** Interim Theodoto Episcopo Nicopolitano fati functo, Demosthenes hujus Ecclesie Clericis persuadere conatus fuerat,
- A. C. 376.*
- Ep. 264. p. 1037.*
- Ep. 405. ad Amphil.*
- Ep. 264.*
- Ep. 85. ad Patroph. ep. 72. ad Evæf.*
- Epist. 82. p. 913.*
- Epist. 10. p. 795.*
- Ep. 395. ad Amphil.*
- Ep. 264. p. 1037.*

rat, ut eum reciperent Episcopum, quem ^{Sæculum IV.} Eustathius dedisset; id vero facere ipsi ^{A. C. 376.} fortiter recusarunt. Episcopi Ariani, quos Nyssæ congregaverat, adjutore Eustathio fidem Catholicam Nicopoli evertere moliti sunt, sed frustra. Majori successu laboravit impia eorum industria in ^{Ep. 10. p. 795.} pervertendo Frontone, illius urbis Presbytero, cujus puram fidem, & piissimos mores hæcenus omnes laudaverant; tunc vero veritatem, quam antea defenderat, prodidit, & ad Arianos defecit; eo ipsum Episcopatus Nicopolitani obtinendi ambitio impulit; vix autem obtinuerat, bonorum omnium horror in Provincia Armenia factus est, & probrosi casus fama in adjacentes quoque Provincias delata. Populus Nicopolitanus perfidum transfugam averfatus, in apricis campis conventus egit, uno non pluribus, vel etiam altero Clerico Frontonem ad Ecclesiam euntem sequentibus. Ut populum retineret, promisit, se a fide Catholica non discessurum. Non nulli cœperunt deliberare, an crederent, alii rem ad S. Basilium perscripserunt. Is respondens per epistolam hortabatur, ut hæc persecutionis initia fortiter tolerarent, seque Confessorum, & Martyrum posteros esse meminert. Præprimis monet, ne Frontonis verbis fidant, & declarat, nec ipsum ^{Epist. 192. p. 976.} pro Episcopo, nec eos, quos ordinavit,

Kk 5

pro

Sæculum IV. A. C. 376. pro Clericis haberi posse. Primus persequentium ardor deinde in furorem versus est. Dispersus populus Catholicus Clerici in fugam acti, direptæ ædes, urbs in solitudinem mutata, agri vastati, multi injurias, & verbera passi. S. Basilius jam Magistratibus præsentibus, jam amicis, quos in aula habebat, scribebat, ut tantis malis, quantum posset, remedium ferret.

Ep. 190.

§. XXXIII.

Translatio Euphronii Colonienfis.

Sup. XVI. Cum Pemenius Episcopus Sataliensis venisset Nicopolim, Ecclesiam afflictam solaturus, promptius malo remedium nullum fore censuit, quam si urbi Episcopus Catholicus daretur, suavitque, ut

S. 45.

Ep. 193.

Euphronius, in ipsa urbe Nicopoli natus, & tunc Colonia, extrema Armeniæ urbe, Episcopus, huc transferretur. Hanc translationem, quamvis Canonibus esset contraria, omnes Episcopi, & Magistratus Nicopolitani probarunt; ut res celeriter perficeretur, curavit Pemenius, ne Arianis tempus daretur optimum consilium intervertendi. Hæc S. Basilius quoque suo suffragio confirmavit, & ad Clericos Nicopolis scripsit hunc in modum: *quando viri Sancti quidquam agunt, nullo affectu humano ducti, nec propriam utilitatem quærentes, sed solum Dei beneplacitum,*

id. ep. 293.

tum, luculentum fit, eos Dei Providentia regi; & si vivi Spirituales consilium suggerunt, quod populus fidelis unanimiter amplectitur, quis dubitet, illud a Domino Nostro fuisse profectum? Hac de re ad *Ep. 294.*
 Senatam etiam Nicopolitanam scripsit, cujus epistolæ verba prima hæc sunt: *de Ecclesiis disponere illorum est, quibus earum Regimen est commissum, at quod Ecclesiarum Rectoribus placuit, populorum consensu confirmatur.*

Ecclesia Coloniensis ægerrime ferebat, sibi Charissimum Pastorem eripi; non nulli in minas erumpebant; separatu-
 ruros se ab Ecclesia, & hanc causam ad tribunalia sæcularia delaturos. Super his ad S. Basilium scripserunt, qui respon- *Ep. 292.*
 dens, postquam eos, qui talia minarentur, increpavit, de cætero Charitatis *290.*
 zelum laudat, quo in Episcopum suum ferebantur, at eundem zelum bonos Christianos oportere moderari, sequæ Dei, & Episcoporum dispositioni, quæ in Provinciæ commune Bonum cederet, non opponere. Promittit, eos ab Euphronio non derelinquendos, sed eorum Ecclesiam unacum Nicopolitana recturum; imo asserit, hanc translationem ipsis fore utilissimam; si enim Ecclesia Nicopolitana in potestatem Hæreticorum deveniret, futurum, ut brevi etiam Coloniensis opprimeretur. Simul Clericos
 Nico-

Sæculum IV. Nicopolitanos hortabatur, ne Fidelium
 A. C. 376. Colonensium detrectatione offenderentur, ita enim minores natura esse comparatos, ut facile sperni se credant; & si desperatione agerentur, posse quicquam tentare, quod luctuosis illis temporibus funestum foret. Ita S. Basilius Euphronii translationem sua auctoritate firmavit.

§. XXXIV.

Apologia S. Basilius contra Eustathium.

Sup. XVI. Jam a triennio S. Basilius calumnias, quibus Eustathius famam suam denigrabat, patienter tulerat, solius silentii munimento tutus, nisi quod privatas litteras ad amicos dedisset. Tandem, si quoque loquendum, & publice causam dici oportere, visum est; nihil enim silendo profecerat, sed eo impudentius inimici insultabant, & obtrectabantur, ubi unam diluerat calumniam, confingebant novam, ne eum sine causa persecuti viderentur. Jam falso accusabant, quod tres Deos crederet, jam quod unam affirmaret Personam. Jam id ipsum reprehendebant, quod vere cum Ecclesia Catholica docebat, tres dari in Deo Hypostases, & unam Bonitatem, unam Potestatem, unam Divinitatem. Exterior pietatis species eorum calumniis fidem adstruebat.

S. 46. ep. 79.
p. 893. ep. 80.
p. 900.

Epist. 345.
p. 1121.

struebat, quod vero S. Basilius taceret, si- Sæculum IV.
 lentii causa non modestia, sed mala con- A. C. 376.
 scientia putabatur. Famam suam cres- Ep. 73. p.
 cere contra suam voluntatem videbat, 869.
 sed famam malam, & Bonis quoque, qui
 adversariis ejus fidem adhibebant, cœ-
 perat esse invisus. Tandem rumpendum
 silentium existimavit, & occupandam esse
 occasionem, dum nuper maximo suo pro-
 bro hostes ejus Arianorum, & Vicarii
 Demosthenis Communioni se junxissent.
 Contra Eustathium scribere cœpit circa
 annum 376. Apologiam edidit ad omnes Ep. 79. p.
 Fideles directam, in qua dicit, cum ini- 893.
 tio Conversionis suæ viros Solitarios
 Ægypti vidisset, & eorum exemplo mo-
 veretur, se eos imitandi desiderio fuisse
 correptum, cumque deinde in patria sua
 invenisset homines, illis Ægyptiis exte-
 riori habitu, & vitæ paupertate similes
 (hi nempe erant Eustathius, & Discipuli
 ejus) maximi eos facere cœpisse, nihil-
 que salutis suæ utilius fore credidisse,
 quam ut hos Monachos imitari sibi pro-
 poneret, quamvis multi monerent, & ab
 eorum conversatione conarentur averte-
 re, quos ipse bonorum virorum famæ
 putabat detrahere. Postquam Episcopa-
 tum suscepit, eorum malæ artes subolue-
 re advertenti, quod sibi exploratores de-
 dissent officii specie, qui in functionibus
 Pastoralibus assisterent, ita ut vix jam
 quem-

Sæculum IV. quemquam apud se haberet, cujus fides
 A. C. 376. sibi suspecta non esset. Bis ejus Doctrinam impugnarunt, sed ipse constantia invincibili inhæsit fidei, quam ab unguiculis Matre ejus, & Avia Macrina Magistris hauserat; atque adversarios suos Arianos provocat, ut, si viri sint, ostendant, se aliquando in fide vacillasse, aut aliquem errorem sive in scriptis suis, sive in sermonibus publicis, aut privatis docuisse.

p. 896. Accusationis caput contra S. Basilium erat, quod, cum Apollinaris in Syria perversam Doctrinam seminasset, S. Basilium ad eum epistolam ante annos viginti dedisset; ergo, inferebat Eustathius: *in ejus Communione es, & criminis conscius!* respondet S. Basilium: *quomodo scire poteris, utrum mea sit hæc epistola? si vero sit, unde apparet, scriptum, quod in manus tuas incidit, ejusdem temporis esse, ac epistolam meam, & ab eo ad te devenisse, ad quem scripta est; quod argumentum, quod ego in eadem de fide cum eo sententia sim? conscientiam tuam consule! quoties in Secesum illum meum in ripa Ivis fluminis, præsentente fratre meo Gregorio, ad me venisset, quot non dies in domo Matris meæ transigimus, diem nocti amice colloquendo jugiter? & quando ambo beatum Silvanum Tarsensem invisimus, an non de hac materia toto itinere egimus? Eusizoe, quare*

do me ad te vocasti, iter Lampsacum cum aliquibus Episcopis ingressurus, de quo alio, nisi de fide, sermo fuit? an negabis, Notarios tuos nunquam non apud me fuisse, ut, quæ contra hæresin dictarem, scriberent? an non Discipulorum tuorum fidelissimi lateri meo individui comites hærebant? quando Monasteria fratrum nostrorum visitabam, & cum eis noctes in oratione transigebam, quo tempore continuo de rebus Divinis sine contentione colloquebamur, an non, quid sentirem candide edixi? quomodo tanti temporis experientiam levis suspicio superavit? an non constanter eandem Doctrinam professus sum, nisi quod ea, quæ ab initio obscure cognoscebam, cum tempore clarius perspexi? cæ-
 terum quisque fidei suæ tantum non alienæ rationem reddere tenetur; ego Apollinaris nec Magister sum, nec Discipulus, si vero alterum pro altero respondere necesse sit, æquitati magis esset consentaneum, ut Doctrina Arii Discipulis ejus, & Aetii Doctrina illi, qui Aetii Magister fuit, imputaretur. Nempe Eustathius, quod S. Basilius alibi explicat, tunc cum Arius Alexandriae plurimos Sectatores numeraret, inter fidelissimos ejus Discipulos fuerat, & postea Aetii Magister. Tandem S. Basilius occultum dissensionis fontem detegit, dum dicit: homines honestissimi, scilicet, Communionem nostram obsta-

Sæculum IV.
 A. C. 376.

p. 897.

S. Basili
 Apologia.

Ep. 82. p.

910. ep. 74.

p. 875. 898.

Sæculum IV. *obstaculum esse putant, ne ad pristinum potentia fastigium possint ascendere, ob fidei*

A. C. 376. *Confessionem, cui, me Auctore, subscribere coacti sunt; timent ne ista sibi nocent apud eos, quorum hodie maxima est*

Sup. l. XVI. auctoritas; nempe Arianos. Tum S. Basilii narrat, quæ inter se, & Eustathium

S. 45. epist. 345. p. Nicopoli ante annos tres acta fuerant. Hæc est S. Basilii Apologia, ad quam legendam, Presbytero Genethlio scribens, eundem remittit.

1123.

Ep. 73. Ad monachos quoque, qui sub eius Regimine erant, scripsit, ostendens, quanta sit Eustathii inconstantia, semper partem potentioris sequentis. *Illi ipsi, inquit: qui famosas litteras contra Eudoxium, & ejus assèclas scripserunt, & ad*

P. 870. omnes Ecclesias miserunt, hortantes, ut quisque eorum Communionem vitaret, illi, qui protestati sunt contra sententias depositionis suæ, quod latæ essent ab hæreticis

Sup. l. XIV. (loquitur de iis, quæ Constantinopoli anno 360. gesta sunt) illi, inquam: *S. 22.*

cum Eudoxio & sociis ejus sunt. Id negare non possunt, nam Ancyræ ad eorum Communionem accesserunt. Hic loquitur

de Concilio Demosthene convocato, & subjungit: quærite ex iis, num Basilii, qui cum Eudoxio communicat, jam sit orthodoxus? quare ergo in reditu ex Dardani

v. ep. 72. p. 867. *ejus Altaria everterunt, & evererunt suæ quare hodie dum Ecclesias Amasensium, &*

Zelensem percurrunt, ut suo ibi arbitrio Sæculum IV.
Presbyteros, & Diaconos ordinent? si A. C. 376.
cum iis tanquam Orthodoxis communi-
cant, quare eosdem persequuntur tanquam
hæreticos? Tandem hortatur Monachos,
ne in sua quiete turbari se sinant, his li-
tibus se non immisceant, aut temere de
quoquam judicent.

S. Basilius ad Ecclesiam Evaisensem
 scripsit epistolam, in qua dicit, necdum *Ep. 72. p.*
 totos annos decem, & septem effluxisse *866.*
 a Concilio Constantinopolitano; id ve-
 ro initio anni 360. celebratum fuerat,
 hinc istam epistolam sub finem anno 376.
 scriptam fuisse dispicitur. Epistolæ clau-
 sula est sequens: *state in fide! universum* p. 868.
orbem considerate, & inde iudicate, quam
modica pars ægrotet! reliqua Ecclesia uni-
versa, quæ Evangelium ab Oriente ad Occi-
dentem recepit, sanam, & incorruptam Do-
ctrinam conservat. Hæc loquitur sub Va-
 lente, quocum in Oriente Ariana Hæresis
 fedebat in solio. Eidem causæ, nempe Eu-
 stathii calumniis adscribitur S. Basilii ho-
 milia contra eos, qui se tres Deos admit-
 tere accusabant. In suos calumniatores
 non invehitur, sed tantum tenero affe-
 ctu conqueritur, Charitatem, & unio-
 nem in Ecclesia, sicut olim, non regnare.
 Tum suam Doctrinam exponit, & post-
 quam contra trium Deorum calumniam
 protestatus est, subjungit: *si ideo hanc ca-*
Hist. Eccles. Tom. IV. Ll lum-

Sæculum IV. *lumniam patior, quod Spiritum Sanctum
A. C. 376. non rejiciam, & in ordinem Creaturarum
p. 622. non deprimam, ne quaeso! quidquam aliud
me dicere fingite, quam quod dico, sed hoc
simpliciter de me dicite, quod ego ille
sim, qui omnibus anathema dicam, qui dicunt
Spiritum Sanctum esse Creaturam.
Hoc fateor, hujus veritatis causa in flammas,
in gladios, in rotas, in tormenta
ruam, quæ eadem constantia, qua Martyres,
quorum hic quiescunt corpora, perieram!
ita in Festo Martyrum coram Episcoporum
confessu perorabat.*

§. XXXV.

Concilium Gangrense.

Socr. II. c. 42. Tandem Eustathii hypocrisis agnita, &
Sozom. IV. c. 24. Libell. damnata est in Synodo Gangrensi,
Synod. to. 2. S. Basilii de ea nullam mentionem faciat,
Conc. p. 414. verosimile est, non ante celebratam fuisse
Sozom. III. c. 14. p. 424. se, quam post scriptas jam omnes has
pistolas sub Valentis Regni finem, & forte
post Eustathii mortem, nam hoc Concilium
magis ejus Discipulis, quam Episcopis
opponi videtur; Sanctus vero Epiphanius
in libro suo de hæresibus circa
annum 376. scripto, de Eustathio
quam de homine mortuo loquitur. Hoc
Concilium congregatum est Gangreni
Phlagoniæ Metropoli, cujus viginti Canonones
nobis supersunt, cum Epistola Synodica

nodica, ad Episcopos Armeniæ data, quæ Sæculum IV.
 causas convocati Concilii compendio A. C. 376.
 continet, distinctius in Canonibus expres-
 sas, & nominatim Eustathii Discipulos il-
 lorum errorum arguit. Canones anathemate damnant primo illos, qui matri-
 monium rejiciunt, dicuntque, mulierem, *Can. 2.*
 marito cohabitantem, salvari non posse. *c. 4.*
 Illos quoque, qui cum Presbytero, qui
 uxorem habuit, communicare nolunt, *c. 9.*
 nec de oblatione, quam celebravit, par-
 ticipes fieri. Illos etiam, qui Virginita- *c. 10.*
 tem, aut continentiam servant, non amo- *c. 14.*
 re pulcherrimæ virtutis, sed horrore ma- *c. 15.*
 trimonii, aut qui in matrimonio viven-
 tes contemnunt. Mulieres, qui a ma-
 ritis aufugiebant, ex odio matrimonii.
 Parentes, qui liberos suos deferebant, vi-
 tæ asceticæ prætextu, nec ullam curam
 pro eorum alimentis, aut ad fidem con- *c. 16.*
 versione gerebant. Liberos, qui eodem
 pietatis prætextu Parentum senectutem
 destituunt, & honorem filialem non ex- *c. 3.*
 hibent. Illos, qui servis suadent, fugere
 Dominos suos, & servituti se eripere sub *Sup. l. I.*
 pietatis specie. Prohibet etiam Conci- *§. 32.*
 lium, ne illi damnentur, qui carnes co-
 medunt, si modo sanguine, suffocatis, & *c. 18.*
 immolatis pro more, qui adhucdum ser-
 vabatur, abstinerent. Prohibebatur et- *c. 19.*
 tiam die Dominica jejunare, aut jejunia
 Ecclesiæ, quæ a Traditione accepit, con-
 temnere,

- Sæculum IV. temnere, domum Dei spernere, & con-
 A. C. 376. ventus, qui ibi aguntur, conventus sepa-
 ratos agere, & functiones Ecclesiastica
 c. 5. perficere, Presbytero non præsentem, &
 c. 6. sine consensu Episcopi, oblationes, Eccle-
 s. 7. 8. siæ factas, in usum suum convertere, (*)
 & de iis absque consensu Episcopi, vel
 c. 11. illorum, quibus hanc curam demanda-
 vit, disponere, contemnere *Agapes*, seu
 c. 20. charitatis convivium, quæ ad honorem Dei
 parabantur. Prohibebatur, ne quis com-
 memoraciones Martyrum, conventus, &
 officia, ibi celebrari solita, contemneret.
 c. 12. Tandem Concilium illos damnat, quæ
 quod vitam asceticam profiterentur, sin-
 gularem vestitum gerebant, & alios vi-
 tuperabant, qui vestitu vulgari uteren-
 tur. Damnât fœminas, quæ ejusdem vi-
 tæ asceticæ obtento virili vestitu incede-
 bant, aut capillos sibi abscindebant. Po-
 c. 17. steriiori tempore Ecclesia approbavit, ut
 Monialibus Capilli rescinderentur. Cir-
 ca has res sua natura nec bonas, nec ma-
 las alii aliis temporibus, & locis mores
 fuere, at ostentationem, & vel in levi-
 bus

(*) Der deutsche Uebersetzer hat diese Worte: *Oblationes Ecclesiæ factas &c.* gegeben auf der Seite 378. Mit dem in der Kirche eingesegneten Brodt und Wein zu wuchern. Zwey oder drey andere Fehler melde ich nicht. Was ist von einer solchen Version zu halten?

bus pertinaciam Ecclesia semper damna- Sæculum IV.
A. C. 376.
vit.

Post hos viginti Canones Concilium subjungit: *Hæc dum præcipimus, non intendimus Ecclesia ejicere eos, qui secundum Scripturas pietati totos se volunt dedere, sed eos tantum, quibus pietatis species superbiendi occasio est, dum se aliis simplici, & vulgari more viventibus meliores putant, & contra Scripturam, & Canones nova introducunt. Ergo Virginitatem admiramur, continentiam, & separationem a mundo probamus, si modo has virtutes humilitas, & modestia comitetur. Matrimonio autem hocorem habebimus; nec divitias spernimus, si divitem justitia, & liberalitas commendent. Paupertatem laudamus in vestitu, ad solam corporis necessitatem accomodato, nec in vestibus mollitiem, vel vanitatem probamus. Tempa Dei honoramus, & Conventus Ecclesiasticos, pietatem tamen intra hos muros non coarctamus. Laudamus etiam largam Beneficentiam, qua fratres Ministerio Ecclesiæ subveniunt pauperibus. Ut paucis complectamur omnia; nihil magis optamus, quam ut in Ecclesia ea omnia adimpleantur, quæ ex divinis Scripturis, & Traditionibus Apostolicis facienda accepimus. In hunc modum Patres Concilii Gangrensis loquebantur.*

c. 21.

Sæculum IV.
A. C. 376.

§. XXXVI.

Gothi in Arianam Hæresin labuntur.

Sup. l. XVI.

§. 42. Marc.

Ann. 3. 4.

XXXI.

Sozom. VI.

6. 37.

Gothi Christianos inter se exortos persecuti, impietatis pœnas Hunnis decurrunt, qui, superata palude Mæotica, eos aggressi, profligarunt. Pars Gothorum, qui Thervingii dicebantur, missis ad Imperatorem Valentem Legatis, licentiam petebant Danubium trajiciendi, & Sedes ponendi in Thracia, oblata conditione, se Romanis exercitibus militaturos. Legationis Princeps Ulfila Episcopus erat, vir maxima inter Gothos auctoritate, qui magno labore, tandem mitigata gentis ferocia, Christianam Religionem edocuerat, & ab iis, qui in Idololatria remanserant, multa tulerat. Cum huius Legationis occasione Constantinopolim venisset, Arianorum præcipuis collocutus est, & dubium, an eorum potentia si adularetur, speraverit feliciorum Legationis exitum, an re vera eos veriora docere crediderit, Arianam hæresin suscepit, Gothisque Auctor fuit, ut sequerentur; ita factum, ut deinde funestus lues in totum Occidentem diffunderetur. Hucusque Doctrinam Catholicam, quam initio acceperant, servaverant, & ne tunc quidem eam ex toto dimiserunt, nam ipsorum seductores coram ipsis comminiscabantur, Catholicorum, & Arianorum

Theod. IV.

c. ult.

rianorum contentiones litem verborum Sæculum IV.
A. C. 376.
 esse, quæ substantiam Doctrinæ non mutaret. Hinc tempore Theodoretæ dicebant quidem Gothi, Patrem majorem esse Filio, sed necdum, Filium esse Creaturam, quamvis cum illis, qui creaturam affirmabant, communicarent. Idem Ul-
Socr. IV. c.
33. Valafr.
de Divin.
offi. c. 7. Ul-
 flila Gothis litterarum usum tradidit, si-
gnis juxta Alphabetum Græcum forma-
offi. c. 7. tis. Is in Gothorum linguam S. Scri-
 pturam vertit, cujus versionis hodieque Evangelia typis impressa habemus, ex quibus cognoscitur, qualis tunc temporis populorum Germanorum lingua fuerit. Ajunt, Ulfilam Regum Libros noluisse in linguam Gothicam transferre, quod in iis frequentissima narrentur bella, ne S. Scripturæ auctoritate Gothi nimiam, & quasi innatam ad arma, & bella propensionem excusare vellent. Inter Gothos etiam Audiani permixti erant; Epiph. hæc.
70. n. 14. 15.
Sup. l. X.
S. 44. nam cum eorum caput in Scythiam fuis-
 set relegatum, conversioni Barbarorum operam impendit, atque in ista natione remotissima Monasteria instituit, in quibus morum puritas erat laudabilissima; malum! quod contumaciter schismati adhærent. Eorum plerique unacum Catholicis in persecutione anni 372. a Gothis in exilium pulsi.

Sæculum IV.
A.C. 378.

§. XXXVII.

Valentis Imperatoris exitus.

Ulfila, Legatione sua feliciter functus, quod petebat, obtinuit, indulgit Valens, ut Gothi in Thracia considerent. Quamvis vero velut amici fuissent suscepti, a Romanorum Præfectis deinde male habiti sunt, quorum avaritia factum, ut annona deesset; hinc timentes Romane viri fortes, desperatione acti, extrema arriperent consilia, eorum ferocissimos interfici iusserunt; itaque Barbari omnes unitis viribus Thraciam deprædari ceperunt anno 377. Gratiano, & Merobaudio Consulibus. Hæc Valenti Antiochia agenti afferuntur, qui citius pace cum Persis composita, Constantinopolim ire statuit, quo etiam anno sequenti 378. trigesima Maji, seu decimo tertio Calendas Junii, cum ipse Valens, & Valentinianus secundo Consules essent, pervenit. Valens, Antiochia discedens, mandata dedit, ut Persecutio in Catholicos cessaret, Presbyteri, & Episcopi exules revocarentur, & Monachi, ad metalla damnati, liberarentur. Tum vero res Catholica in omnibus urbibus, præcipue autem Alexandriæ, effloruit. Petrus cum Epistolis Damasi Pontificis, Electionem ejus confirmantis, rediit. In possessionem Ecclesiarum postliminio restituitur, Usurpator

Id. fast. an.
377.

Id. an. 378.

Socr. IV.
c. 35. Ruff. II
c. 13. Hier.
Chr. an. 379.
Sozom. VI.
c. 39.

pator Lucius expellitur, qui Constanti-
nopolim se recepit, sperans, se ab Valen-
te restitui posse; at majora Cæsaris men-
tem occupabant.

Sæculum IV.
A. C 378.

Is Trajanum, & Profuturum cum
parte copiarum præmiserat, ut Barbaris
resisterent. Sæpius manus conseruere,
minusque fortuna Romanis favebat. Va-
lens Constantinopolim adueniens, mili-
tari imperio Trajanum exiit, impatien-
tissime vecordiam exprobrans. Respon-
dit Trajanus: *Non ego victus sum, Domi-
ne! sed tu, qui vincere non es meritus,
postquam iram Dei in te provocasti, &
faventem Barbaris reddidisti. An ne-
scis, quos Ecclesiis expuleris, & quibus eas
tradideris?* Arintheus, & Victor, ambo
inclyti Duces, loquentem suis suffragiis,
& auctoritate adjuverunt. Arintheus

Theod. IV.
c. 33.

anno 372. Consulatum gesserat; belli
cæ artis peritissimus feliciter in Persas
pugnauerat; de cœtero Christianæ Reli-
gionis, & Ecclesiæ Catholicæ zelosus De-
fensor; Haud multo post hæc tempore
naturæ debitum solvit, paulo ante ulti-
mam diem baptizatus; S. Basilus, defun-
cti amicus, consolatorias ad ejus viduam
scripsit. Duas etiam S. Basilii Epistolas
habemus ad Trajanum, amicitia, quæ
inter ambos intercedebat, testes. Uxor
ejus Candida, maxima pietate scemina,
filiam suam in Virginitatis, & pœniten-
tiæ

Ann. L.
XXVII.
c. ult.

Bas.ep.380.
ad Arinth.

Ep.186.202.
ad ux. Ar.
ep. 376.377.

Pall.Laus.
c. 145.

Sæculum IV.
A. C. 378.

Theod. IV.
c. 32.

tia studio educavit. Comes Terentius, quem etiam S. Basilius inter amicos accensebat, parem animi fortitudinem ostenderat, nam cum ex Armenia rediret non uno prælio victor, iussit Valens, ut, quamcunque gratiam vellet, postularet; Terentius libellum tradit, in quo petebat, ut aliqua Catholicis Ecclesia concederetur; Imperator, lectum libellum discerpens, ait: *Aliud pete!* Terentius, particulis libelli terra elevatis, ait: *Herbeo, Domine! quod petii, nam Deus intentionem iudicat.*

Ida. fast. 378

Valens Imperator Constantinopoli undecima Junii anno 378. iter ingressus est, ut ad castra proficisceretur. Isaac Monachus, cujus cellula prope erat, videns eum cum Ducibus, & satellitibus prætervehi, clamavit: *Quo vadis Imperator! in Deum omnipotentem rebellis! Deum habes inimicum tibi! Deus in te Barbaros concitavit. Cessa bellum movere in Deum! ni facias, peribit exercitus tuus, & tu non redibis!* Exprobrationis impatiens Imperator iussit Monachum carceri includi, dicens: *Redibo! & impudens mendacium dira morte læti.* Respondit Isaacus alta voce: *Consentio interfice me, si mentiar.*

Amm.
XXXII.
c. 12.

Valenti, Adrianopoli appropinquanti, litteræ redduntur ab Imperatore Gratiano, Nepote suo, qui multis præliis contra

contra Germanos Victor, cum copiis in
 ejus auxilium appropinquabat, rogabatque,
 ut se exspectaret. At Valens urente in-
 vidia, eo non exspectato, ne cum Princi-
 pe juvene Victoriæ gloriam partiri co-
 geretur, cum hoste conflagere statuit.
 Dum omnia ad pugnam spectabant, Fri-
 tigernus, Gothorum Rex, ad Imperato-
 rem misit Presbyterum, litteras feren-
 tem, quibus indicabat, Gothos aliud ni-
 hil postulare, quam cum armentis, & gre-
 gibus in Thracia habitandi licentiam;
 sed nihil hac legatione effectum. Ergo
 quinto Idus Augusti, id est, hujus mensis
 nona, pugnatum est; succubere Ro-
 mani: vix tertiæ exercitus parti fuga sa-
 luti fuit. Ipse Imperator interiit, cor-
 pus vero ejus non est inventum; con-
 stans fama fuit, Valentem sagitta vulne-
 ratum, comitantibus aliquot Prætorianis,
 & Eynuchis, in proximum tugurium
 fuisse delatum; dum medici vulnus cu-
 rant, hostes, inscii quis intus esset, por-
 tam oclusam volebant perfringere; Ro-
 mani ex editiori domus loco tela in sub-
 euntes ingerunt; Barbari, ne, si diu hic
 detinerentur, alibi prædæ jacturam pa-
 terentur, ligna, fasces, paleas comportant,
 & parvam hanc domum incendunt, u-
 nico Cæsaris Prætoriano licuit per fene-
 stram elabi, qui rem, ut acciderat, nar-
 ravit. Hic fuit exitus Imperatoris Va-
 lentis

Sæculum IV.
 A. C. 378.

Ibid. c. 19.

Idac. fast.

Socr. IV. c.

ult. Sozom.

VI. c. ult.

Sæculum IV. *lentis*, annum vitæ prope quinquagesimum agentis, postquam annos quatuor-

A. C. 378.

Theod. IV.
hist. c. 36.

decim, menses quatuor, & aliquot dies regnasset. Omnes funestam mortem, manifestam punientis Dei vindictam credidit, quod Valens Catholicos dire fuisset persecutus. Cum obiisset improlis, totum Imperium duobus ejus Nepotibus Gratiano, & Valentiniano paruit, quamvis penes Gratianum solum esset auctoritas, nam Valentiniano res gerere per ætatem necdum licebat.

§. XXXVIII.

S. Ambrosii opera.

Gratianus, nunquam non fidei Catholice addictissimus, cum se itineri pararet, ad auxilium Valentis iturus, munire mentem voluit contra hæreses, in Oriente grassantes. Hinc ad S. Ambrosium conversus, petiit ab eo tractatum, quo Jesu Christi Divinitas demonstraretur. S. Ambrosius, ut ei satisfaceret, duos libros, quibus titulus est de fide, composuit. Primo ostendit, in quod fides Catholica consistat, statuens Naturæ divinæ unitatem, & Personarum Trinitatem. Jesu Christi divinitatem probat, tum præcipuos Arianorum errores, e. 5. 6. 7. Filium esse dissimilem Patri, habuisse initium, fuisse creatum, refutat. In libro *Lib. 2. c. 9. 10.* secundo pergit demonstrare, attributa divini-

Ambr. de fide. Prolog.
Lib. 1. c. 1.

c. 3.

c. 5. 6. 7.
Lib. 2. c. 9. 10.

divinitatis Filio convenire; explicat, quomodo a Patre missus sit, quomodo ei subiectus, quomodo minor. Distinguit ea, quæ Filio conveniunt, ut Deo, & quæ, ut homini, & inter alia ponit duas voluntates. Claudit opus, victoriam de Gothis reportandam promittens Imperatori, cujus fructum sperat fore Ecclesiæ Catholicæ Patrocinium. Hi duo primi libri S. Ambrosii de fide inter veteres fuere celeberrimi.

Seculum IV.
A. C. 378.

c. 8.

L. 2. c. 7.

c. 16.

Vix triennium in Episcopatu expleverat Ambrosius, jamque primus Ecclesiæ Latinæ Doctor celebrabatur. Viri fama usque in Mauritaniam pervaserat, unde Virgines Mediolanum adveniebant, velamen Monasticum ex ejus manibus accepturæ. Aliæ quoque ex vicinis urbibus Placentia, & Bononia ejusdem frequentissimis hac super virtute exhortationibus attrahebantur. Non pari successu illius virtutis amorem Mediolanensibus, in quorum urbe prædicabat, persuadere potuit. Multi querebantur, Virginitatis virtutem super omnes aliam extolli; Matres filias suas domi inclusas tenebant, ne ad ejus orationes audiendas pergerent, aut inter ejus manus Deo se consecrarent. Cum ejus orationes tot Virgines ad perpetuæ Virginitatis professionem permovissent, sancta Marcellina Soror ejus, qua diu ante Romæ

II. de Virginit. c. 10.

I. de Virginit. c. 10.

S. Ambrosii Libri.

Sæculum IV. Romæ Virginitatem Deo voverat, lu-
 A. C. 378. crum animarum per Epistolam fratri gra-
 culata est, rogans, ut eos sermones, qui

per absentiam audire non poterat elo-
 quentem, scriptos sibi mitteret. Igitur,
 ut roganti sorori satisfaceret, orationes
 de hac materia agentes, in tres libros, de
 Virginibus dictos, collegit; oratio pri-
 ma S. Agnetis Elogium est, nempe die
 illi Virgini Sacra pronuntiatum. In eo

Eod. c. 10. libro narrat, viginti esse Virgines ex ur-
 be Bononia, eas manibus suis laborare,
 non tantum ut possent vivere, sed etiam
 ut eleemosinas distribuerent, easque sin-
 gulari industria valere, qua plures sui se-
 xus ad ejusdem vitæ institutum attrahe-

c. 11. rent. Hortatur puellas, ut etiam invi-
 tis Parentibus se Deo consecrent. In li-
 bro tertio illum Sermonem inserit, quem

3. de Virg. c. 1. Liberius Papa ad S. Marcellinam pronun-
 tiavit, dum ei in Nativitate Domini ha-
 bitum Virginis contulit. Ipsa nulli erant
 Communitati adscripta, sed, sicut etiam
 plures illo tempore Virgines, in domo
 parentum suorum manebat. In Ecclesia

Id. de Virg. lapsis c. 6. hæ Virgines tabulato a cæteris separa-
 bantur, ubi ad earum Doctrinam senten-
 tiæ ex S. Scriptura parietibus legeban-
 tur inscriptæ.

Haud multo post hæc scripsit librum
 de viduis. Occasio scribendi hæc fuit.
 Quædam mulier obtendens, quod S. Am-
 brosius

brosius eam fuisset exhortatus, ut luctum deponeret, & maritum defunctum de-
 flere cessaret, secundas nuptias appetebat, quamvis filias haberet jam nuptas. S. Ambrosius tales nuptias nullatenus expedire ostendit; sollicitate tamen adjungit, quod secundas nuptias non damnet; sicut etiam in libris de Virginibus sanctitatem matrimonii dilaudat. In libro de
 viduis de invocatione Sanctorum hæc
 habet: *Invocandi sunt Angeli, qui ad nostrum tutelam nobis dati sunt, & Martyres, quorum corpora tanquam pignora Protectionis eorum nobis relicta videntur.* (*) *Vitæ nostræ actionumque nostrarum inspectores sunt.* Paulo post S. Ambrosius Tractatum scripsit de Virginitate, in quo eorum accusationes diluit, ipsi crimini vertentium, quod multis Virginitatem servare persuaderet, & puellis Deo consecratis matrimonium prohiberet; & quidem, quæ isti objicerent, vera esse publice fatetur, sed ostendit, Virginitatem servare non esse rem sua natura malam, nec novam, nec inutilem. *Sunt, inquit: qui conqueruntur, si meis consiliis locus sit, defuturos profecto, qui genus humanum propagent.* Ex his quaero,

Sæculum IV.
 A. C. 378.

c. II. de Virg.

c. 7.

c. 9. n. 55.

c. 5.

c. 6.

(*) Testis pro Invocatione Angelorum, & Martyrum omni exceptione major contra Protestantes.

Sæculum IV. *ro, cui virorum unquam, uxorem ducere*
 A. C. 378. *volenti, feminarum copia defuerit? Quo-*
 c. 7. *ro, ubi terrarum aliquando bella, & ca-*
des propter puellam, Virginitatem seruo-
re volentem, exstiterint? Tantorum ma-
lorum occasio fuere matrimonia, dum le-
gimus, trucidatos adulteros, & bella illa
raptoribus. Major hominum multi-
tudo est in locis, ubi Virginitas maximi
æstimatur. Si doceri cupitis, quot Vir-
gines in Ecclesia Alexandrina, in Eccle-
siis totius Orientis, & Africa singulis
annis consecrari assueverint, plures femi-
nas Deo sacras in illis locis numerari scia-
tis, quam in his terris mares nascantur.

§. XXXIX.

S. Ambrosii Charitas.

II. Offic. c. 15 *G*othorum furor, actis ex Thracia, &
 n. 70. *Illyrico prædis, usque ad alpes pene-*
travit; hac occasione, quanta fuerit Am-
brosii in proximum charitas, enituit. Is
captivis redimendis intentus, Ecclesie
vasis non pepercit, quæ in hunc usum
confringi, & liquari præcepit, illis exce-
 Ibid. c. 28. *ptis, & ad majorem necessitatem refer-*
vatis, quæ erant consecrata. Arianis,
idipsum reprehendentibus, nihil aliud re-
spondit, quam centies præstare, Deo a-
nimas conservare, quam aurum; nam,
dum hi captivi redimebantur, non mo-
do virorum vita, & pudicitia femina-
rum

rum servabatur, sed etiam infantum, & juvenum fides, quos haud dubie Gothi Victores, & Domini Idola sua adorare coegissent. Hac super re S. Ambrosius scribit in hæc verba: *Ecclesia aurum possidet, non ut avare custodiat, sed ut distribuatur, & Fidelium necessitati subveniat.* Et inferius: *Cognosco, Jesu Christi Sanguinem, auro infusum, non solum fulgorem intulisse, sed etiam Redemptionis virtutem impressisse.* Hic dispicitur, quæ S. Ambrosii fides de liquore, in Calice contento, fuerit. (*) Discimus, fuisse vasa consecrata, & alia non consecrata. Illud quoque manifestum fit, quanta Ecclesiarum fuerit opulentia, cum de nullis aliis vasis, quam de aureis loquatur.

Sæculum IV.
A. C. 378.

In illo tempore, cum populi, ut Barbarorum crudelitati se eriperent, ex Illyrico fugerent in Italiam, S. Ambrosius ad Constantium, tunc primum Romandiolæ Episcopum electum, scripsit; atque præter alia monita hortatur, ut ab Illyricis caveat, quorum plerique Ariana hæresi essent infecti, in illis enim Regionibus Valentem, Ursacium, aliosque Episcopos hæreticos multo tempore prævaluisse.

Ep. 2. ad. 19.
n. 28.

(*) Bona est Fleurii Reflexio. Non ita scripsisset S. Ambrosius, si Sanguinis Christi umbram, & non verum Sanguinem esse credidisset.

Hist. Eccles. Tom. IV.

M m

Sæculum IV. luisse. Suadet ergo, ne permittat, ut
 A. C. 378. Fidelibus jungantur. Subjungit, sum-
 mam esse sapientiam, leviter non crede-
 re. Nihilominus Constantium vult esse
 facilem ad eos, qui converti volunt, re-
 cipiendos, ne redituros deterreat, &
 quamvis verbis eorum plene non fideret,
 simulare tamen, se fidem iis habere. *Com-
 mendo tibi*, inquit: *Ecclesiam Fori Cor-
 nelii*, quod Imola esse creditur, ut, cum
 vicinus sis, saepe eam visites, donec ibi E-
 piscopus ordinetur. *Labores, quos adve-
 niente quadragesima suscipio, longiora ti-
 tinera prohibent.* Hi labores quadrage-
 simales haud dubie erant instructiones
 Catechumenorum, quibus informandis
 ita insudabat, ut post ejus obitum Episcopi
 quinque obeundis laboribus, quos
 solus tulerat, vix sufficerent.

§. XL.

S. Satyri Mors.

Admon. in Circa idem tempus S. Ambrosio fratrem
Lib. de exc. suum Satyrum, in quem omnium ne-
Satyr. Amb. gotiorum temporalium curam deposue-
pe exc. Sat. rat, mors eripuit. Satyrus in Africam
n. 24. trajecturus erat, ut quemdam, nomine
 Prosperum, ad solvendum debitum co-
 geret, *qui cum ostentatione*, inquit S.
Ibid. n. 42. Ambrosius: *letabatur, me suscepisse Sa-
 cerdotium, credens ob hanc conditionis
 mutationem retinere posse, quod mihi ab-
 stulerat.*

stulerat. Satyrus tempore hyemali ve-
 tus navigium conscendit, atque naufr-
 gium passus, extremum vitæ periculum
 subiit. Necdum erat baptizatus, & im-
 minenti periculo, ne SS. Mysteriis, id est
 Evcharistia, penitus privatus moreretur,
 hanc petiit a Baptizatis, cum vero illam
 ab aliis quam Fidelibus baptizatis con-
 spici nefas esset, voluit, ut involveretur
 orario; erat autem orarium, quoddam
 longum sudarium, quod more illius tem-
 poris Romani in collo gestabant; tum
 acceptum sudarium cum Evcharistia cor-
 pori composuit, & in fluctus insiliit, ne
 quidem asserem requirens, cui utcumque
 incumberet; tamen primus evasit in lit-
 tus. Ex hac narratione videmus, Chri-
 stianos in profectionibus Evcharistiam
 secum portasse, & ab ea in periculis tu-
 tamen sperasse. Satyrus huic periculo
 ereptus, credidit Sacramentum, quod sibi
 conjunctione externa tantum profuisset,
 multo utilius fore, si intra se sumeret, &
 sine mora baptizari voluit; ergo loci E-
 piscopo accersito, ut fidem ejus probaret,
 interrogat, an cum Episcopis Catholicis
 communicaret? id est, cum Ecclesia Ro-
 mana? (*) Ita loquitur S. Ambrosius, a
 quo totam hanc narrationem habemus.

Mm. 2 In-

(*) Semper hoc Nomen Orthodoxos ab Hæ-
 reticis distinxit.

Sæculum IV.
 A. C. 378.

v. Greg. III.
 Dial. c. 36.

n. 46.

n. 47.

Sæculum IV. Intellexit Satyrus hanc Ecclesiam schif-
A. C. 378. mate Luciferiano a Catholica esse sepa-
 ratam. Hinc conjicitur, ipsum ex-
 titisse in Sardinia. Maluit secunda vice
 se mari committere, quam a manibus
 Schismatici baptizari, quamvis huic
 Schismati nullus in fide error esset con-
 junctus. Ubi in terras Catholicorum
 n. 48. pervenit, recepit Baptismi Gratiam, quam
 usque ad mortem conservavit. Conti-
 nentiam quoque servandi habebat pro-
 positum tam secretum, ut id suum fra-
 trem celaret. Ex hac profectioe rever-
 sus, Mediolani inter S. Ambrosii, & S. Mar-
 cellinæ amplexus obiit, & quidem, ut
 n. 17. 19. eis liberam de bonis suis disponendi re-
 linqueret facultatem, intestatus. Ipsi
 III. 50. D. non Dominium sibi, sed tantum dispen-
 .02 n. 59. sationem concessam rati, omnia, a defun-
 cto relicta, dederunt pauperibus. S. Sa-
 tyri exequiæ cum solemnitate celebratæ,
 n. 78. ejusque orationem funebrem S. Ambro-
 sius pronuntiavit, corpore omnium ocu-
 lis exposito. Die septima rediere ad se-
 pulchrum, ut ibi preces solitæ ageren-
 tur, & S. Ambrosius altera vice dixit ad
 populum, docens, si nobis charissimos
 mors rapuerit, solatium ex fide Resur-
 rectionis capiendum. Ecclesia S. Satyri
 Mart. Rom. memoriam 17. Sept. agit.

§. XLI.

Sæculum IV.
A. C. 378.*Concilium Romanum pro S. Damaso.*To. 2. Conc.
p. 1001.

Hoc temporis spatio inter Valentis mortem, & Theodosii Electionem Concilium multorum Episcoporum ex omnibus Italiae partibus Romæ celebratum; Patres epistolam ad ambos Imperatores Gratianum, & Valentinianum dederunt, quibus gratias agunt, quod ad reprimendum Schisma initio statim mandassent, ab Episcopo Romano alios Episcopos esse judicandos, (*) & non judicum Laicorum tribunalibus subjiçendos; causas Ecclesiasticas juxta conscientiam examinandas, consideratis utriusque partis moribus, non juxta processum Judiciale, & quæstionis rigorem. Accusant deinde Ursinum, quod, quamvis jam diu esset relegatus, tamen adhuc dum per Clericos, quos contra canones ordinasset, sollicitaret hominum facem, ejus exemplo quosdam Episcopos Papæ judicio condemnatos, aut juste timentes, ne damnentur, perditæ plebis suffragia emerent, & occupatas Ecclesias vi retinerent. Nominatim culpant Episcopum Parmensem, Florentium Puteolanum, & quemdam, nomine Restitutum ex Africa; tum subjungunt: *mandastis*

M m 3

dastis

(*) Insigne pro Auctoritate Romani Pontificis Testimonium!

Sæculum IV. *dastis etiam, ut, qui rebaptizant, in Afri-*
A. C. 378. *cam pellerentur; sed ita expulsi ordina-*
runt Claudianum, eumque Episcopum ap-
pellantes, miserunt Romam, ut res turba-

Sup. XVI. ret. Fuffistis, ut Roma ejectus, in patriam
S. 39. suam remitteretur, tamen, sæpius licet
comprehensus, Romæ est invitis iudicibus,
& pauperes non nunquam data pecunia se-
ducit, ut rebaptizari se sinant. Tandem
Ursini sectatores eo nocendi rabies impu-
lit, ut Judæum Apostatam, cui nomen Isaac,
subornarint, qui S. Fratrem nostrum Da-
masum caperet, isque, qui constitutus est
omnium iudex, () propriam causam di-*
cere cogeretur, & nemo imposterum esset,
qui Episcopatus usurpatores iudicare va-
leret. Artes eorum dissipastis, iudicio
vestro innocentiam fratris nostri Damasi
agnovistis, & publice declarastis. Isaac,
cum, quæ attulerat, probare nequiret, me-
ritas pœnas tulit. Fuit nempe in quem-
dam Hispaniæ angulum relegatus.

Tum in hunc modum prosequuntur
Rescr. Grat. Episcopi: rogamus ergo vos, ut legem se-
in fin. ratis, ut, quisunque a Damaso, vel Epis-
copis Catholicis condemnatus, Ecclesiam
suam retinere voluerit, aut citatus eorum
iudicio Episcoporum comparere recusave-
rit, a Præfecto Prætorii Italia, vel Vi-
cario

(*) Quomodo Fleurii adversarii scribere po-
 tuere, ipsum ejusmodi Testimonia omittere?

cario Romam venire cogatur, aut, si qua-
 stio in Provincia remota agitur, a judi-
 bus loci adducatur, a Metropolitano judi-
 cendus; si ipse sit Metropolitanus, sine mo-
 ra Romam mittatur, aut ad iudices, quos
 Episcopus Romanus dederit. Si Metro-
 politanus, aut quisquam alius Episcopus ac-
 cusato sit suspectus, ad Episcopum Roma-
 num, vel ad Concilium quindecim Episco-
 porum vicinorum appellare possit. Silen-
 tium iis, qui ita exclusi fuerint, impona-
 tur. Depositi ex Ditione urbis, cuius
 fuere Episcopi, relegentur. Frater no-
 ster Damasus pejoris conditionis non sit,
 quam illi, supra quos Sedis Apostolicæ
 prerogativa elevatus est, quamvis iis in
 functionibus sit æqualis, & postquam ve-
 stra sententia fuit absolutus, iudicio fori
 criminalis, a quo lex vestra Episcopos exe-
 mit, non subjiciatur. Si enim sponte
 Episcoporum iudicio se submisit, quis
 æquus rei æstimator virum inde calumni-
 andi ansam arripiat? Verosimile est, in
 eodem Concilio Romano Papam, quam-
 quam esset Imperatoris iudicio absolutus,
 iterum canonicè ab Episcopis fuisse judi-
 catum. Subjungunt: Damasus in hoc
 facto suorum Prædecessorum exempla se-
 quitur, secundum quæ Episcopus Roma-
 nus coram Senatu Imperatoris causam di-
 cere potest, si ea Concilio non committatur.
 Nam Sylvester Papa, quem quidam sacri-

Sæculum IV.
 A. C. 378.

Sæculum IV. *legi accusare non exhorruere, causam co-*
 A. C. 378. *ram Patre vestro Constantino dixit.* Episcopi
 ideo vocant Constantinum Gratiani Patrem, quia Gratianus Constantium
 filiam Constantii posthumam duxerit. Cœterum hoc Sylvestri Papæ factum
 omnino notatu dignum est, nec in alio aliquo monumento legitur.

§. XLII.

Leges Gratiani Ecclesiæ faventes.

To. 2. Conc. Gratianus Imperator ut libello Concilii
 p. 1003. Et satisfaceret, ad Aquilanium Romæ
 ap. Bar. an. mæ Vicarium dedit Rescriptum, quod
 381. etiam Imperatoris Valentiniani fratris
 eius Nomen pro more illius temporis in
 fronte gerit. Hoc Rescripto Imperatores
 Romæ Vicariis mandant, ut leges præcedentes
 executioni dent; seditiones, si a Conciliis
 Episcoporum fuerint indicati, in loca centum
 milliariis Roma distita proscribant. Etiam
 ex ditionibus urbium, in quibus turbas
 cient, ejciantur. Subjungitur: *Præcipimus, ut qui
 sententiam Damasi cum consilio quinque
 aut septem Episcoporum latam, aut Episcoporum
 Catholicorum judicium Ecclesiam suam
 refractarius retinere voluerit, aut qui,
 ad Episcoporum tribunal citatus venire detrectaverit,
 Præfectorum Prætorii Galliæ, aut Italiae,
 Proconsulum, aut Vicariorum auctoritate ad Episcoporum
 judicium*

judicium remittatur, & sub arcta custodia Sæculum IV.
 Romam ducatur; si Refractarius in Pro- A. C. 378.
 vincia remota existat, causa ad Metropo-
 litanum deferatur, aut si ipse Metropoli-
 tanus sit, sine mora Romam se conferat,
 aut ad Judices ab Episcopo Romano de-
 signatos, aut ad Concilium quindecim Epis-
 coporum vicinorum, ea conditione, ut a
 lata sententia appellare non liceat. Tan-
 dem præcipimus, ne homines vitæ corru-
 ptæ, aut noti calumniatores facile tan-
 quam accusatores, vel testes contra Episco-
 pum admittantur. Ita Imperatores Con-
 cilio Romano, quæcunque petierat, con-
 cefferunt.

Anno præcedenti Gratianus Impera- Lib. 2. Cod.
 tor legem ediderat contra Donatistas, ad Theod. de S.
 Flavianum Vicarium Africæ missam, & Bap.
 datam 16. Calendas Nov. Gratiano, &
 Merobaudo Consulibus, nempe decima
 septima Octobr. an. 377. Hæc illos dam-
 nat, qui rebaptizant, & præcipit, ut Ec-
 clesias, quas retinent, Catholicis resti-
 tuant; & quoniam Ecclesiis expulsi in
 vastis ædibus, aut ruri conveniebant,
 illæ domus fisco tribui, & conventus dis-
 pergi jubentur. Flavianus Vicarius, Aug. ep. 87.
 quamvis & ipse ex Donatistarum secta, al. 164. ad
 ut legibus obediret, seditiosissimorum Emerit. n. 8.
 non nullos capite plexit, quo minime
 obstante, cæteri cum ipso sicut antea
 communicarunt.

Mm 5 Valente

Sæculum IV.
A. C. 379.
Valente e vivis raptō, Gratianus legem tulit, qua omnibus, quam vellent, Religionem profitendi, & etiam conventus agendi licentiam faciebat, exceptis Manichæis, Photinianis, & Eunomianis. Hæc vero de Oriente intelligenda. Si

Theod. V. c. 2. Theoph. an. 371. p. 56. v. Pag. an. 378. n. 6. 7. &c.
Sup. §. 35. l. 5. Th. de hæret.
mul omnes, quos Valens Religionis Catholicæ causa proscripserat, revocari iussit; quamvis enim Valens, cum ex Oriente proficisceretur, mandata dedisset, ut reducerentur, non tamen illico mandatorum effectus fuerat secutus. Igitur Gratianus Saporī, Orientis Duci, imposuit, ut his legibus obtemperaret, Arianos Ecclesiis depelleret, & eas Catholicis traderet. (*)

Anno sequenti 379. Aufonio, & Olympio Consulibus, Gratianus, cum Mediolani ageret, legem tulit, ad Hesperium Præfectum Prætorii Italiæ missam, qua legem suam Sirmii latam anno 378. irritam, & omnibus hæreticis, nullis profus exceptis, prohibet, ne errores suos doceant,

(*) Hic P. Balduinus in sua mala fide Fleuriū reprehendit quod non scripserit; ut eas, (Ecclesias) illis traderet, qui Communionem Damasi Papæ amplexuri essent; id est, Catholicis. Et dubitat, an Fleurius crediderit, Catholicum esse, fuisse idem, ac cum S. Damaso communicare. Fleurius centies id ipsum jam expresse, jam verbis æquivalentibus scripsit. Itaque male male fidei arguitur.

doceant, aut rebaptizent, Episcopis au- Sæculum IV.
 tem eorum, Presbyteris, & Diaconis, ne A. C. 379.
 populum congregent. Uno mense prius, L. II. C. Th.
 nempe quinta Julii, cum esset Aquilejæ, de lustr. coll.
 Clericos Mercatores a collatione lustrali
 exemit, usque ad summam, quæ decem
 asses aureos non excedat in Illyrico, &
 Italia, & quindecim aureos in Gallia.
 Decem asses aurei ferme octoginta fran-
 cos argenteos monetæ nostræ, & quindecim
 aurei francos centum viginti confi-
 ciunt. Ita leges Clericorum mercaturæ
 favebant, si modica esset, & ad vitam fru-
 galem necessaria, non vero ut commer-
 ciis totos se dederent, & divitiis inha-
 rent. Ambæ hæ leges anni 379. non an-
 te latæ sunt, quam Gratianus Theodosium
 Imperii Collegam assumpsisset.

§. XLIII.

Theodosius Imperator.

Cum videret Gratianus Imperator un- Socr. V. c. 2.
 dique Barbaros in Imperii Provincias Soz. VII.
 irrumpere, virum fortem sibi jungendum c. 2.
 existimavit, qui tot bellorum pondus se- Theod. V.
 cum ferret; itaque, quamvis juniorem hist. c. 5.
 fratrem haberet, multum antea Impera- Zosim. l. 4.
 torem declaratum, Sirmii existens, Illy- p. 751.
 rici Occidentalis Metropoli, ubi post Va- Aug. V. ci-
 lentis cladem substiterat, Theodosium, vit. c. 25.
 ex Hispania accersitum, Imperii Socium Idac. fast. an.
 pronuntiavit decimo quarto Calendas 379. Marcel.
 Februa- Chron. init.
Chr. Pasch.
p. 303.

Sæculum IV. Februarii, Aufonio, & Olybrio Confal-
A. C. 379. bus, nempe decima nona Januarii anno

379. Cum eo Imperii Provincias partitus, totum Orientem regendum tradidit cum Thracia, & Illyrico Orientali, quod omnem Græciam comprehendebat, & cujus Metropolis erat Thessalonica. Occidentem sibi, & fratri suo Valentiniano retinuit, quem inter se diviserunt in hunc modum; Gratianus Galliam, Hispaniam, & Britanniam, Valentinianus Italiam, Africam, & Illyricum Occidentale re-

Aurel. Viti. ep. in Theod. xit. Theodosius tunc annum vitæ agebat trigessimum tertium, natus in Hispania, ex Imperatoris Trajani genere, cuius profecto, cum omnes animi, corporisque dotes possideret, a vitiis erat alienus.

Am. l. XVII c. 8. Id. lib. XXIX. c. 5. Oros. VII. c. 33. Parenti quoque ejus nomen Theodosius seu Honorius erat, quo illa ætate nemo bello clarior. Is in Africa Firmum Tyrannum sub Valentiniano Seniore anno 373. prælio fregit. Post tres exinde annos per calumnias ad Imperatorem delatus, capite minutus est Carthagine, postquam petiisset Baptismum, & accepisset.

Hier. Chron. an. 377. Theodosius filius, & ipse fortibus factis notissimus, Dux Mœsiæ erat illo tempore, quo ei Parentem inimicorum atrocitas ademit; cum vero in illa Provincia non satis tutus ab insidiis esse sibi videretur, secessit in Hispaniam, unde vocatum Gratianus, Collegam sibi adlegit.

Am. XXIX. c. ult.

Aurel. Viti. ep. in Gratiano.

Nemo

Nemo fuit, cui non tanti viri electio probaretur. Sæculum IV.
A. C. 379.

§. XLIV.

S. Ambrosii gesta.

Imperatorem Gratianum, Sirmii existentem, Palladius, & Secundianus Episcopi in Illyrico, soli qui in Occidente Arianorum hæresin defenderent, adeuntes, querebantur, quod Ariani appellarentur, & rogabant, ut Concilium convocaretur ex toto Imperio, præsertim ex Provinciis Orientis, unde plus opis languenti sectæ sperabant. Episcopi Catholici non erant inviti, ut ipse Gratianus inter disputantes arbitrum ageret, sed ipse arbitrium Episcopis reliquit, & locum Concilii Aquileiam pronuntiavit. Interim S. Ambrosius Imperatorem monuit, non esse operæ pretium, ut tot Episcopi propter duos hæreticos fatigarentur, & se quidem cum aliis Italiæ Episcopis ad refellendas eorum objectiones sufficere. Probavit consilium Gratianus, imo edixit, ne ullus Episcopus futurum Concilium adire teneretur, qui gravis ætatis causa sine magna molestia venire non posset, aut quos infirmitas corporis, jejunia, vel paupertas, Episcoporum decus, retinerent; omnibus autem, qui ultro vellent, veniendi facultatem dedit. Concilium Aquilejense non nisi post duos exinde

*Amb. ep. 12.
n. 3. ep. 10.
n. 2.*

*Script. imp.
in Gestis
Conc. Aquil.
n. 4.*

Sæculum IV. exinde annos congregatum est, nempe
A. C. 379. anno 381.

Ap. Amb. Gratianus ex Illyrico in Galliam rediens, ad S. Ambrosium litteras dedit, sua manu scriptas, Patrem suum compellens, & rogans, ut ad se veniret, & veritatem, quam quidem jam firmissime crederet, penitus edoceret, tractatum, quem sibi composuisset, rursus remitteret, & argumenta, quæ Divinitatem Spiritus S.

Epist. I. probarent, adjungeret. S. Ambrosius in responsoriis Gratianum vocat Principem Christianissimum, excusat, quod obviam non processisset, affirmans, quod toto itinere Spiritu, & precibus Cæsarem fuisset profecutus. Promittit, se promptissime adfuturum, interim duos libros, quos ei jam semel dederat, remittit, nempe duos libros de fide; ad scribendum vero librum de Spiritu Sancto rogat, ut sibi longior mora concedatur. Verosimiliter

S. Ambrosius.
Sup. n. 42.
Lib. III. de fide. c. I. Imperator Ambrosium prævenit, cum eum legamus Aquilejæ fuisse quinta Julii, & Mediolani tertia Augusti, ubi legem contra Hæreticos, ut diximus, promulgavit. Nec forte quis inepte con-
 jiceret, id ipsum, S. Ambrosio consulente, factum. Interim cupiebat Imperator, ut Ambrosius hanc materiam fufius tractaret, dicebantque hæretici, Ambrosium brevitatem in scribendo obtendisse, ne eorum objectionibus, quas diluere nemo
 Catho-

Catholicorum posset, respondere coge- Sæculum IV.
 retur. Hinc duobus prioribus libris de A. C. 379.
 fide tres alios adjunxit, suntque univer-
 sim quinque. In his ultimis præprimis
 omnes S. Scripturæ textus explicantur,
 quibus Ariani ad stabiliendam hæresin
 abutebantur. Tractatum vero de Spiri-
 tu Sancto in aliud tempus distulit.

Justina Imperatrix aliquam diu Sirmii L. V. c. 2.
 egit, estque verosimile, Valentinianum n. 34.
 juniorem, filium ejus, ibi cum Matre fu-
 isse. Tunc Sedes illa Episcopalis, & in
 Illyrico Metropolitana, vacavit. Pluri-
 mum sane totius Ecclesiæ intererat, ut
 diuturna damna, quæ ibi Hæresiarcha
 Photinus, & deinde Germinius Arianus
 Catholicæ Religioni intulerant, repara-
 rentur. Photinus depositus fuerat, &
 ejectus ab anno 351. obierat autem duo-
 decimo Valentis anno, id est, 375. in Ga-
 latia loco exilii, & patria sua. S. Ambro-
 sius Sirmium se contulit, quævis locus
 esset extra suam Provinciam situs. Id
 enim Sanctissimis Episcoporum in more
 positum erat, ut nata occasione Ecclesiis
 succurrerent. Justina muliebri obsti- Paul. Vit.
 natione volebat, ut Episcopus Arianus n. II.
 eligeretur, & impotenti ira jubebat, ut
 Ambrosius ex hoc cœtu vi pelleretur, ipse
 famineum furorem spernens, persistebat
 in tribunali; ita suggestus dicebatur in Mœurs Chr.
 penetrali Ecclesiæ, ubi sedes Episcopi po- c. 35.
 sita

Sæculum IV. A. C. 379. sita erat, & ex utroque latere sedes Presbyterorum. Unius ex Virginibus Arianis ea fuit impudentia: ut tribunal conscendere ausa, S. Ambrosium, vestibus comprehensum, ad latus, ubi mulieres stabant, pertrahere conaretur, quæ virum, pessime habitum, Ecclesia decurbassent. Ad hanc S. Ambrosius: *quam ego quidem Sacerdotio indignus sum, tamen te, & tibi æquales nullatenus deest sacerdoti, etiam indigno, manus injicere. An saltem Dei Judicium non times?* Altera die eadem Virgo tumulto illata est, & S. Ambrosius, ut bonum pro malo redderet, funus sua præsentia condecoravit. Ad terribilem casum expaventibus Arianis, Catholici in pace Episcopum, nomine Anemium, ordinarunt. Post hanc ordinationem S. Ambrosius Mediolanum reversus est, atque exinde Justina Imperatrix acerbissimum viri odium concepit, sequenti tempore tot malorum causam.

§. XLV.

S. Meletii reditus.

Soz. VII. c. 2. In Oriente Ecclesiæ Catholicæ levabantur post Valentis fata, Pastores, nempe Episcopi proscripti, ad suas oves revertabantur. Fuere, qui, cum Arianos Ecclesiarum suarum possessione gaudentes invenissent, consensere, ut fidem Catholi-

cam amplecterentur, & manerent in Epis-
 copatu, liberrime, & lubentissime jure
 suo cedentes, ut malum schismatis evi-
 tarent. Eulalius Episcopus Amaseensis
 in Ponto, ab exilio rediens, invenit Aria-
 num, qui suam Sedem tenebat, quamvis
 in tota urbe quinquaginta Christianos
 non numeraret, qui eum Episcopum
 agnoscerent; nihilominus Eulalius pa-
 ctum inire paratus erat, ut si ad Ecclesiæ
 Catholicæ sinum redire vellet, communi
 auspicio gregem regerent, eique locum
 primum cederet. Noluit Arianus, quem
 omnes sui deseruerunt, & Ecclesiæ Ca-
 tholicæ uniti sunt. Interim Ecclesia An-
 tiochena fœdo schismate huc usque di-
 videbatur. Durante persecutione Pauli-
 nus ibi remanserat, Meletius autem post
 Valentis ruinam reversus, ingenti gaudio
 exceptus est. Tota civitas venienti occur-
 rit, alii manus, alii pedes osculabantur, qui
 ob concursum eidem propius admoveri
 non poterant, felices se æstimabant, si vo-
 cem ejus audire, & conspiciere vultum li-
 cuisset. Tunc temporis Dux Sapor An-
 tiochiæ erat, ut, quæ legibus, pro bona
 Religionis editis, mandata fuissent, exe-
 queretur, præprimis Pastores exules revo-
 caret, & Ecclesias illis restitueret, qui
 cum Damaso Papa communicabant. (*)

Sæculum IV.
 A. C. 379.

*Chryf. in
 Melet.*

Hoc

(*) Ecce verba, quæ P. Balduinus omiffa
Hist. Eccles. Tom. IV. Nq que

Sæculum IV. Hoc titulo Paulinus Sedem Antiochenam
A. C. 379. sibi deberi dicebat; Apollinaris quoque

se in Communione Damasi vivere asser-
 bat; Meletius non se movebat. Tunc
 Presbyter Flavianus præsentem Sapor-
 em ad Paulinum: *Si vere cum Damaso commu-*

nitas, cum Damaso confitere unam in Tri-
nitate Essentiam, & tres Hypostas. So-
 Soz. VII. c. ctatores Paulini Meletium recipere volo-
 3. Theod. V. bant ea conditione, ut ambo Ecclesiam
 6. 23. Antiochenam regerent, Meletius, viro-

rum mitissimus, consentiebat, utque Pau-
 linus consentiret, etiam instabat. *Cum*
ovium nostrarum, inquiebat: sit eadem
fides, eas in unum ovile congregemus, &
si Sedes Episcopalis dissensionis nostræ cau-
sa est, in ea ponamus S. Evangelium, nos
autem ex utroque latere primi in ordine
Presbyterorum sedebimus; qui supervixe-
rit, solus hunc gregem pascet. Paulinus
 conditionem acceptare renuit, & in Col-
 legam recipere virum, ut agebat, ab Aria-
 nis electum. At, qui de Meletii commu-
 nione erant, maxima sane hominum mul-
 tudo, eum in Sede Episcopali colloca-
 runt cujusdam Ecclesiæ extra civitatem,
 nempe, ut credere pronum est, in Palæa.
 Huic facto Dux Sapor suo suffragio ac-
 cessit.

S. Me-

querebatur, hic posita sunt. Quis non videt
 Fleurium malæ fidei pessime argui?

S. Meletius circa idem tempus aliquos Sæculum IV.
 Episcopos in urbibus, ubi Ariani fuerant, A. C. 379.
 restituit. Jam Tarsensibus Diodorum de-
 derat. Etiam Joannem Apameam, &
 Stephanum Germaniciam reduxit; uter-
 que tempore persecutionis Catholicis
 præfuerat. Joannes nobili genere, sed
 multo magis eloquentia, & vitæ sanctita-
 te illustris fuit. Stephanus in Disciplinis
 Ecclesiasticis educatus erat, & Græco-
 rum litteris apprime imbutus. Is malis,
 quorum Eudoxius Germaniciæ causa fue-
 rat, medelam attulit, & Arianos ad uni-
 tatem Ecclesiæ reduxit. Tunc quoque
 S. Cyrillus ad Sedem suam Jerosolymita-
 nam rediit, pulso Hilarione. Et Gela-
 sius S. Cyrilli nepos in Cathedram Cæsa-
 riensem in Palæstina restitutus est loco
 Euzoi Ariani, quem Theodosius expulit.

*Hier. script.
 Sup. XVI.
 Epiph.
 hæc. 73.*

§. XLVI.

Martyrium S. Eusebii Samosatani.

Sanctus Eusebius Samosatenus, ab exilio Theod. V. c.
 reversus, in diversis locis Episcopos 4. Idem Phi-
 posuit, sive ei ætas sua, sive virtus, & lost. c. 2. p.
 quæ pro fide tulerat, hanc auctoritatem 777.
 tribuerint, sive ei præcipue omnes ordi-
 nationes adscribantur, quæ, ipso Aucto-
 re, ab illis, quibus competeat, factæ
 sunt. Bereæ Acacium constituit, virum
 jam tum celebrem. Is in vitæ Monasti-

Sæculum IV. cæ professione sub Asterio S. Juliani Sabæ
 A. C. 379. Discipulo excelluerat, & nihil ab illius

Disciplinæ rigore remisit in Episcopatu,
 quem quinquaginta octo annos tenuit.

Soz. VII. Domus ejus omnibus semper patebat,
 s. 27. omni hora petentibus sui copiam faciebat, etiam cum reficeretur, imo & cum quiesceret, nec grave ipsi erat somnum suum interpolari, non enim vel in factis suis secretissimis aliorum testes oculos figiebat. S. Eusebius Hierapolitanis quoque Episcopum dedit Theodorum, disciplina ascetica eximium. Calcedensibus Eusebium, Cyrensisibus Isidorum, ambo meritis, & Religionis zelo insignes. Edessenis S. Eulogium, qui in Ægyptum proscribitus fuerat, nam S. Barses jam e vivis cesserat. Eulogius Episcopum creavit Protogenem exilii sui, & laborum participem, eumque Carrensisibus dedit, ut ibi veram Religionem reduceret. Ultimo loco S. Eusebius Samosatenus Episcopum constituit Dolicæ, exigua Syriæ urbe, Arianorum lue laboranti. Illic ergo Episcopum esse voluit Marim, virum meritis, & virtutibus ornatissimum. Sed ecce! dum ipse Eusebius urbem ingreditur, mulier Ariana e tecto domus suæ laterem in subeuntis caput coniecit, quo ex vulnere haud multo post extinctus est. Prius autem quam moreretur, a præsentibus postulavit, ut sibi juramento promitteret

Sup. XVI. que Episcopum dedit Theodorum, disciplina ascetica eximium. Calcedensibus
 s. 33. Eusebium, Cyrensisibus Isidorum, ambo meritis, & Religionis zelo insignes. Edessenis S. Eulogium, qui in Ægyptum proscribitus fuerat, nam S. Barses jam e vivis cesserat. Eulogius Episcopum creavit Protogenem exilii sui, & laborum participem, eumque Carrensisibus dedit, ut ibi veram Religionem reduceret. Ultimo loco S. Eusebius Samosatenus Episcopum constituit Dolicæ, exigua Syriæ urbe, Arianorum lue laboranti. Illic ergo Episcopum esse voluit Marim, virum meritis, & virtutibus ornatissimum. Sed ecce! dum ipse Eusebius urbem ingreditur, mulier Ariana e tecto domus suæ laterem in subeuntis caput coniecit, quo ex vulnere haud multo post extinctus est. Prius autem quam moreretur, a præsentibus postulavit, ut sibi juramento promitteret

mitterent, neminem eorum hanc fami-
 nam, ut cœdis pœnas daret, in judicio
 persecuturum. Hic finis fuit S. Eusebii
 Samosatēni, quem Ecclesia 21. Junii Mar-
 tyribus accenset, ejusque memoriam agit.
 Successorem habuit Antiochum, nepotem
 suum, qui eum in Thracia exulem comi-
 tatus, & ipse in Armeniam relegatus fue-
 rat. Concilio Provinciali de more con-
 gregato, ut Episcopus Samosatēnus ordi-
 naretur, Jovianus Episcopus Pergensis,
 qui aliquamdiu cum Arianis communica-
 verat, inter cœteros adfuit. Collectis
 omnium suffragiis ad Electionem Antio-
 chi, ad Altare ducitur, ut ibi flexis ge-
 nibus manuum impositionem reciperet,
 sed versa facie videns Jovianum cum aliis
 sibi appropinquantem, manu ejus depul-
 sa, discedere jussit, quod manum sibi im-
 poni nollet ab eo, qui Mysteria a Blas-
 phemis celebrata, id est, Eucharistiam
 Arianorum, accepisset.

Sæculum IV.
 A. C. 379.

Martyr.
 Rom.

Theod. IV.
 hist. c. 15.

§. XLVII.

S. Basilii, & S. Ephrem obitus.

Sanctus Basilius initio anni 379. deceffe-
 rat, Gratiano solo in Oriente impe-
 rante. Antequam obiret, aliquibus ex
 Discipulis suis manus imposuit, ut Episco-
 pos Catholicos in Ecclesiis sibi subjectis

Hier. de
 Script.
 Greg. Naz.
 or. 20. p.
 370.

N n 3 ordi-

Sæculum IV.

A. C. 379.

ordinare possent. (*) Ad pompam funebrem Defuncti tanta populi multitudo confluit, ut non nullis in compressione anima elisa fuerit. Quisque fimbriam vestis ejus tangere, aut lectulum, quo deferebatur, aut saltem umbram ejus nitentur, sperans, id sibi non nihil profuerum. Psalmorum cantus ob complorantium gemitus, & ejulatus audiri non poterant. Pagani etiam, & Judæi mortuorum deflebant; totus orbis amissum veritatis Doctorem, & pacis inter Ecclesias Conservatorem lugebat. Omnes, quibus proxime ad eum accedere licuerat, etiam famulis, facta ejus minima, & nullo consilio dicta ambitiose narrabant. Aliqui

Carm. 64.

p. 152.

or. 20.

370.

(*) Hic Anonymus I. aliam quam Fleurius tenet opinionem, & putat dicendum, S. Basilium non eos ordinasse Episcopos, sed tantum data Benedictione ad hoc Munus designasse.

Judicet Lector ex ipsis verbis S. Gregorii Nazianzeni, id narrantis in hunc modum: *nam cum ferme mortuus, & exanimis esset, maximaque ex parte vita perfunctus, circa extremos sermones robustior fit, ut cum Pietatis verbis abscideret, ac fidelissimis suis Cultoribus ad Ecclesiasticos gradus provehendis manum, & Spiritum præberet; ut ne Sacratio fraudarentur, quos Discipulos atque in Sacerdotio Adjutores habuerat. An non potius credendum, S. Basilium, cum vires aliud non permitterent, rigorem Canonum mirum gaudium censuisse?*

ejus gestus imitari, pallorem vultus, bar-
 bæ modum, incessum, defectus quoque, Sæculum IV.
A. C. 379.
 qualis erat in loquendo cunctatio; sæ-
 pissime enim cogitationibus occupatus,
 & in se ipso erat collectus; quos mores
 non nulli incongrue effingere volentes,
 deformem tristitiam referebant. Multos
 quoque imitatores habuit, qui lectum,
 vestes, cibum ad eum modum, quo ipse
 usus fuerat, componebant, quamvis ipse
 in omnibus sincere egisset, & ab omni si-
 mulatione fuisset alienus. Scripta ejus *P. 362.*
 omnis conditionis hominibus delicias
 præbebant, etiam laicis, & Paganis; non
 solum in Ecclesiis, sed etiam in aliis con-
 ventibus legebantur.

Plures Panegyres in memoriam S. Ba-
 silii dictæ; harum quatuor, nempe S. Gre-
 gorii Nysseni fratris ejus, S. Ephrem, S.
 Amphilochi, & S. Gregorii Nazianzeni.
 S. Gregorius Nyssenus, & S. Amphilochus
 eas pronuntiarunt in die obitus, id est,
 prima Januarii, qua Ecclesia Græca ho-
 dieque ejus memoriam colit, Latina ve-
 ro decima quarta Junii, die, qua fuit or-
 dinatus. Ex S. Gregorio Nysseno disci-
 mus, quod jam tum Basilii festum fuerit *Greg. in*
 celebratum. S. Gregorius Nazianzenus *Bas. to. 2.*
 suam Panegyrim demum post annos ali-
 quot pronuntiavit, cum, Constantinopoli
 relicta, in patriam suam fuisset reversus.
 Helladius S. Basilio in Cathedra Episcopali *p. 911.*

Sæculum IV. successit. S. Ephrem non diu S. Basilio
A. C. 379. superstes fuit, sed ferme uno menſe po-
 ſterius e vita migrasse creditur, nam Ec-
 clesia Græca memoriam ejus honorat vi-
 gesima octava Januarii, & Latina prima
 Februarii. Moriturus sermonem com-
 posuit, quod ejus testamentum dicunt,
 quo expresse prohibet, ne corpus suum
 cum pompa sepeliatur, ne honores, San-
 ctis haberi soliti, sibi exhibeantur, neve-
 ſtes ejus tanquam Reliquiæ asserventur,
 ne subter altare, aut in quocunque Ec-
 clesiæ loco sepeliatur, sed in cœmeterio;
 sollicitè petit, ut pro se eleemosinæ, præ-
 ces, & oblationes, præsertim die trigeti-
 mo, fiant. Quibusdam suorum Discipu-
 lorum speciatim benedicit, & econtra
 non nullis maledicit, sicut etiam omni-
 bus hæreticis, quos inter nominat Euchit-
 titas, seu Messalianos, & Vitalianos, seu
 Apollinaristas, qui Antiochiæ Vitalem, ut
 Caput suum, sequebantur. Dicitur etiam
 quemdam Discipulorum suorum, Pauli-
 num nomine, monuisse, ne proprio ser-
 sui nimium fideret, noverat enim ejus
 inexplebilem sciendi cupiditatem, & se-
 pe novum Bardesanem appellabat. Pau-
 linus Presbyter erat, atque ingenio va-
 lens, nata occasione non prævisa, prome-
 ptissime, quæ ad rem faciebant, eloque-
 batur. Quamdiu S. Ephrem inter vivos
 fuit, Paulinus magna inter Doctores
 Eccle-

*Gennad. ca-
 tal. c. 3.*

Ecclesiasticos laude ferebatur, at Magi-^{Sæculum IV.}
stro defuncto, ambitione abreptus, & ab ^{A. C. 379.}
Ecclesia se separans, multa fidei contra-
ria scripsit.

§. XLVIII

S. Macrinæ obitus.

Novem post obitum S. Basilii menses, ^{Vita S.}
id est, mense Octobri 379. actum est ^{Macr. 87.}
Concilium Antiochiæ, cui S. Gregorius
Nyssenus interfuit. Anno ad finem ver-
gentē domum rediit, & ad sororem suam ^{Sup. S. 32.}
Macrinam invisit, quam ab annis ferme ^{Sup. l. XIV.}
octo non viderat, patria exire ob hære-
ticorum persecutionem coactus. Cum
appropinquaret Monasterio, cui illa a
multo tempore in Ponto prope urbem
Iboram præerat, occurrunt referentes
eam ægrotare; advenientem deinde Mo-
nachi, qui in eodem loco habitabant sub
S. Petri fratris ejus Regimine, de more
obviam procedentes exceperunt; Virgi-
nes in Ecclesia hospitem expectabant.
Post dictas preces, Moniales inclinatis ca-
pitibus stabant, ut Benedictionem Epis-
copi acciperent, tum, ne una quidem re-
manente, modeste discessere. Intellexit
S. Gregorius, Superiorem cum eis non
adfuisset, ex quo conjiciendum, eas adsti-
tisse velatas. Intro igitur se deduci ju-
bet, ubi sororem invenit, violenta febrī
decumbentem; pro lecto erat asser hu-
mi

Sæculum IV. mi stratus, & pro pulvinari alius affer,
A. C. 379. ita excavatus, ut reclinando collo locus
 esset. Qualiscunque hic lectulus Orientem respiciebat, ut decumbens rite orare posset. Colloquentibus mentio incidit de S. Basilio, & S. Gregorio renovatus est dolor; Sancta vero Macrina fratrem solabatur excellenti sermone de Providentia, de Natura animæ, & vita futura, ex quo Gregorius postmodum composuit Tractatum de Anima, & Resurrectione, quem hodieque habemus; at jam pridem exstiterere afferentes, hunc Tractatum, sicut & quosdam alios a S. Gregorio Nysseno concinnatos, ab Origenistis fuisse corruptos. Adhucdum Sermonem protrahentes, audiunt cantum Psalmorum ad preces lampadum, id est, Vesperas. S. Macrina, dimisso in Ecclesiam fratre, & ipsa in orationem se dedit. Die sequenti, cum se mori sentiret, cessavit fratri loqui, cœpitque orare tam tenui voce, ut vix perciperetur; junxit tamen manus, seque signo crucis in oculis, ore & pectore munivit. Tum, illato lumine, ex motu labiorum, oculorumque agnovere adstantes, quod preces nocturnas persolveret, quarum finem, signo crucis super faciem formato, indicans, simul ducto magno suspirio, animam reddidit.

To. 2. p. 613.
 Phot. Cod.
 233.

p. 192.

p. 194.

p. 195.

Ut curando funeri mandata daret Sæculum IV.
A. C. 379.
 S. Gregorius, inter alias retinuit ex præcipuis Monialibus duas, viduam, nomine Vestianam, nobili genere ortam, & Diaconissam, nomine Lampadiam, quæ, S. Macrinæ secunda, communitatem regebat. Interrogavit an non haberent repositas aliquas defunctæ vestes pretiosas, ut corpus de more ornaretur? Respondit Lampadia lacrymans: *Ante oculos S. Macrinæ sunt, quæcunque Mater nostra possedit, ecce pallium ejus, velum, quod tegit caput, & calceos usu detritos! in his consistebant ejus divitiæ.* Cum ergo nihil aliud suppeteret, S. Gregorius sumpto palliorum suorum uno eam ornavit; tunc enim vestimenta tam virorum, quam mulierum ex longioribus pannis conficiebantur, quibus indiscriminatim uti poterant. Dum Vestiana capitis velamen concinnat, ait ad S. Gregorium: *Ecce! monile ejus!* simul illud retrorsum a collo separat, & manu protensa, ostendit ei crucem, & anulum, utrumque ferreum, quæ sancta foemina in pectore semper gestaverat. *Hæc inter nos dividamus!* dixit S. Gregorius: *servate crucem, ego anulum retinebo, cui crucem quoque incisam aspicio.* Sane, inquit Vestiana: *non deteriorem partem sortitus es, quippe excavatus est annulus in loco illo, & particula de Cruce Domini inclusa.*
Illa

Sæculum IV.

A. C. 379.

p. 200.

p. 202.

Illa nox inter Pfallendum, sicut in festis Martyrum, absumpta est; altera luce, cum maxima populi multitudo confluxisset, in duos choros omnes divisit, foeminas cum Virginibus, & viros cum Monachis collocans. Araxes quoque loci Episcopus, cum omnibus suis Clericis adfuit; tum S. Gregorius, & ipse antea, & duo ex primis Clericorum posterius, feretrum, quo funus jacebat, attollentes lente deportare cœperunt, turba populi quæ antecedebat, & circumfundebatur, gradientes impediens; duo Diaconorum aliorumque Ministrorum ordines funus præcedebant, ardentes cereos portantes. Omnes autem procedentes, tam primi, quam ultimi Psalmos canebant. Quamvis sepulturæ locus non ultra septem, octove stadia, id est, ferme passus mille distaret, tamen totam diem ingrediendo insumpserunt. Erat locus sepulturæ Ecclesia quadraginta Martyrum, ubi Pater, & Mater S. Macrinæ quiescebant. Ubi illuc perventum, consueta preces decantata. Antequam sepulchrum omnium oculis pateret, S. Gregorius candido linteamine Patris sui, Matrisque corpora contextit, ut filiali reverentiæ satisfaceret, & cadavera morte foedata ab adstantibus non conspicerentur. Tunc ipse, & Araxes corpus S. Macrinæ, e lectulo sublatum, sicut

sicut ipsa semper concupierat, penes S. Sæculum IV.
 Emmeliam Matrem suam deposuerunt, A. C. 379.
 orationem communem pro ambabus re-
 citantes. (*) Peractis omnibus, S. Gre-
 gorius in tumulo prostratus, pulverem
 osculatus est. Ita ipse S. Macrinæ so-
 roris suæ exequias in Epistola ad Olym-
 pium Monachum, quæ vitam hujus San-
 ctæ continet, describit.

§. XLIX.

S. Gregorii Nysseni sententia de pe-
 regrinationibus.

Concilio jubente, quod verosimiliter *De eunt.*
 Antiochenum fuit, S. Gregorius Nys- *Hier. p. 1086*
 senus Ecclesias Arabiæ reformavit, &
 cum Palæstina haud procul absit, Jero-
 solymam, & loca sacra visitavit, tum ut vo-
 to satisfaceret, tum ut inter Rectores Ec-
 clesiæ Jerosolymitanæ pacem procura-
 ret. Ad hanc profectioem ei Impera-
 tor vehicula publica concessit; itaque
 currus, quem cum suis occupabat, eis pro
 Ecclesia erat, & Monasterio, in quo per
 viam Psalmos cantabant, & observabant
 jejunia. Tunc urbem Bethlehem, mon-
 tem

(*) Ex his S. Macrinæ Exequiis non oratio-
 nis pro Defunctis modo, sed & aliarum cære-
 moniarum, quarum hodieque in Ecclesia Catho-
 lica usus est, antiquitas perspicitur.

Saeculum IV. tem Calvariæ, S. Sepulchrum, & Mon-
A. C. 379. tem Olivarum adivit; at mores popu-

lorum ibi habitantium displicuere, quos
 fuisse corruptissimos affirmat, eamque
 Regionem omnis generis criminibus,
 præsertim latrociniis infamem. Hinc
 est, quod postmodum a Solitario viro
 Cappadociæ interrogatus, quid de pere-
 grinantibus Jerosolymam sentiret? edi-
 cit, sibi non probari, quod homines, qui
 mundo renuntiarunt, & Perfectionem
 Christianam amplexi sunt, ejusmodi iti-
 nera suscipiant; primo, quia nullum le-
 gimus hac de re præceptum, cum Do-
 minus Noster in Evangelio nullam men-
 tionem faciat; deinde quia talis profe-
 ctio his, qui ad vitam perfectam tendunt,
 periculosa est; His enim solitudo, & se-
 paratio a mundo est necessaria, si puri-
 tatem servare, & personarum alterius
 sexus occursum effugere velint; sed hæc
 ab peregrinantibus observari non pos-
 sunt. *Fæmina, inquit: proficisci non
 potest, nisi habeat virum comitem, qui
 eam equum conscendentem, & descenden-
 tem adjuvet, & in tramite periculoso su-
 stineat. Sive amicus, sive mercenarius ei
 id obsequii præstet, non tamen satis mode-
 stia salvabitur. In hospitiiis, & urbibus
 Orientis magna licentia, & peccandi fa-
 cilitas invenitur. Multa occurrunt ob-
 scæna, quæ per visum, auditumve in ipsum*

p. 185.

cor penetrare possunt. Si morum puritas Dei presentis signum est, credere oportet, Deum magis in Cappadocia, quam alibi velle habitare, & nescio, an in reliquis totius orbis partibus tot altaria ejus honoribus, erecta sint. Hoc ergo fratribus tuis consilium dabis, ut potius corpore exeant, ad Dominum ituri, quam ex Cappadocia, ut in Palestinam proficiscantur. Ista est S. Gregorii Nysseni de peregrinationibus opinio, quas universaliter non damnat, ipse enim Jerosolymam fuerat peregrinatus, sed pericula indicat, quæ a viris sapientibus omnium sæculorum fuere observata.

§. L.

S. Gregorius Nazianzenus Constantinopoli.

Inter Orientales Ecclesias Constantinopolitana erat omnium afflictissima. Arianiani ab annis quadraginta dominabantur; aliæ etiam serpebant hæreses, & pauci, qui supererant, Catholici, Pastore destituebantur. Nam Evagrium, quem anno 370. defuncto Eudoxio Ariano, elegerant, statim Valens proscripserat. Nemo S. Gregorio Nazianzeno aptior videbatur, qui huic Ecclesiæ splendorem redderet, viri virtutem, Doctrinam, eloquentiam maximi omnes faciebant. Episcopus

Sæculum IV.

A. C. 379.

1087.

Carm. de vit.

p. 10.

Sup. XVI.

§. 13.

Nihil erat in habitu exteriori S. Gre- Sæculum IV.
 gorii, quod sibi hæreticorum & Laico- A. C. 379.
 rum reverentiam posset conciliare. Cor-
 pus senectute inclinatum, caput calvitie
 deforme, vultus fletu, & rigore monasti- Carm. vit.
 co attenuatus. Pauper erat, & vili ve- p. II. or. 25.
 stitu, sine pecunia; sono quoque vocis p. 436. or. 27.
 quidquam asperum, & peregrinum in- p. 468. or. 28.
 erat. Ex Provincia valde remota venie- p. 483.
 bat, vix Patria ejus noscebatur. Nihil
 ominus aderat, Hæresi a tanto tempore
 Victrici in urbe, Romani Imperii capi-
 te, bellum illaturus; nec mirum, quod
 primo aditu ipsum tantopere fuerint a-
 versati. Ariani fidem Ecclesiæ simplici- carm. p. II.
 ter ignorantes, credidere, quod Doctri-
 nam de pluribus Diis afferret; & Epif-
 copo suo Demophilo ex asse addicti, pati
 non poterant, quod advenisset Adversa-
 rius. Hinc unitis viribus Hæretici Gre-
 gorium calumniis aggressi sunt, & factis
 verba sequentibus, virum lapidibus inse-
 ctati; nullum tamen grave vulnus ac-
 cepit. Ab iisdem ante tribunal Præfe-
 ctorum raptatus, Deo adjuvante, & in-
 tegra fama liberatus est. Tantis inju- or. 28. p. 484.
 riis nihil nisi invictam opposuit patien-
 tiam, lætus, quod Jesu Christi passionis
 particeps fieret. Constantinopolim ad- S. Gregorius
 venientem propinqui, quos ibi habebat, Nazianzenus
 exceperunt, atque ad plures alios, domos
 suas offerentes, divertere recusavit. Tam or. 25. p. 436.
Hist. Eccles. Tom. IV. O O pau. 27. p. 468.

Sæculum IV. paucis contentus vivebat, ut hospitibus
A. C. 379. suis vix oneri esset; alimenta ejus, ut ipse

refert, eadem erant, quæ Brutorum, & a-
 vium. Raro pedem domo efferebat;
 nunquam in foris publicis, aut in ame-
 nissimis vastissimæ urbis locis visebatur.
 Ad neminem invisebat, sed omni ferme

or. 14. p. 218.
219.

tempore domi, spiritualia meditans, &
 soli Deo colloquens hærebat. Piissimum
 vitæ hujus institutum Constantinopoli
 erat perquam necessarium, ubi mala Cle-
 ricorum exempla Religionem Laicorum
 risui exponebant. Si quis ibi prædica-
 tionis officium utiliter suscipere vellet,
 necesse erat, ut gravissimam vitæ ratio-
 nem teneret; & tandem hac Philosophia
 simplici, & sincera S. Gregorius populi
 affectum sibi acquisivit. Quamvis pe-

or. 27. p. 466.

or. 25. p. 439.

testatam sæcularem implorare potuisset,
 tamen ad recipiendas Ecclesias, eorum-
 que bona, quæ hæretici haud modico Ca-
 tholicorum damno invaserant, judicio
 contendere noluit. Non institit, ut Prin-
 cipum Edicta, quæ ipsi contemnebant,
 executioni mandarentur, nec Magistra-
 tum auctoritatem sollicitavit.

or. 28. p. 848.

Conventus agere cœpit in domo pro-
 pinquorum suorum, apud quos hospita-
 batur. Quippe Ariani Catholicis omnes
 Ecclesias eripuerant, sed & in quocunque
 alio loco conveniendi libertatem ademe-

Greg. Presb.
p. 18.

rant. Hæc domus sequenti tempore ce-
 leberri-

leberrima Ecclesia fuit, quam Anastasiam, Sæculum IV. A. C. 379.
 seu Anastasin, id est, Resurrectionem di- Socr. V. c. 7.
 xere, eo quod S. Gregorius in ea fidem Soz. VIII.
 Catholicam quasi resuscitasset. Fuere, Theod. lect. II. hist. c. ult.
 qui narrabant, hoc nomen miraculo huic
 Ecclesiæ confirmatum, atque mulierem
 quamdam prænantem ex hujus Eccle-
 siæ porticu superiore, qui fœminis erat
 destinatus, delapsam, & hoc casu inter-
 emptam, postquam vero populus pro ea
 orasset, una cum infante fuisse resuscita-
 tam. Iterum hæc appellatio confirmata
 sub Imperatore Leone Thrace post ferme
 annos octoginta, quando Reliquiæ S. A-
 nastasiæ Virginis, & Martyris, quæ in ea-
 dem Ecclesia depositæ sunt, fuere allatæ.
 Cœterum S. Anastasia Catholicorum be-
 ne distinguenda est ab aliqua Ecclesia No-
 vatianorum, cui idem Nomen tempore
 Juliani Imperatoris dederunt, cum eam Socr. II. c. 38
 sub Constantio destructam repararent.

§. LI.

S. Gregorii Nazianzeni Orationes.

Brevi tempore S. Gregorius omnes in
 sui admirationem rapuit. Præcipue
 in eo suspiciebant solidam Scripturarum
 scientiam, argumentandi methodum
 congruam, & stringentem, imaginandi
 vim fertilissimam, qua res non animi mo-
 do audientium, sed quasi oculis exhibe-
 bat, explicandi difficillima facilitatem,

O o 2 dictio

Sæculum IV. dictionem brevem, & castigatam. Ad
 A. C. 379. volabant Catholici exultantes, quod
 sanctam de Trinitate Doctrinam prædi-
 cari audirent, postquam id a tot annis
 non licuisset. Qui S. Gregorium advo-
 caverant, eidem prope ut alumno fave-
 bant. Hæretici omnium Sectarum, imo
 & Gentiles, eum audituri conveniebant,
 ut saltem viri Eloquentia delectarentur.
 Ut propius adstare loquenti possent, cla-
 thros, Sanctuarium circumdantes, rum-
 pebant. Sæpe dicentem turbabant, ap-
 plaudentes manibus, aut altum ad eum
 laudandum exclamantes. Aliqui sermo-
 nes, ore loquentis exceptos, scribebant.
 Duas orationes composuit, exorta inter
 Catholicos Constantinopoli Divisione,
 quæ novellam Ecclesiam, antequam fir-
 mas radices ageret, tantum non evulsit.
 Populi, & ipsi Episcopi divisi diversos Præ-
 sules sequebantur; *Alii*, inquit: *pro*
Paulo stabant, alii pro Apollo. His ver-
 bis ansam credendi præbet, quod divisi-
 onem Ecclesiæ Antiochenæ inter Meletium,
 & Paulinum notet. Pravi hominum af-
 fectus, vera dissensionum causa! amo-
 rem sanctæ fidei obtendebant, & qui he-
 ri fuerat Catholicus, hodie pro hæretico
 se haberi mirabatur, mutationis tanta
 causam ignorans. Hæc sunt mala, quæ
 ista occasione S. Gregorius deplorat; nul-
 lam jam esse virtutis existimationem, at-

que vulgarem esse persuasionem, neminem esse, qui virtutem sincere colat; hunc contemptum Religioni quoque nocere, cum plurimi Doctrinæ veritatem ex Prædicantium moribus, & vita æstimerent. Reconciliatis deinde Catholicorum animis, Hæreticis exprobrabat, quod in hac divisione tanquam in sua victoria sibi applausissent, quamvis illius causa nullatenus Doctrina, sed Pastorum Electio fuerit. Eorum errores de Trinitate summam refutat, & subjungit: *Hæc paucis verbis exposui, ut vos doceam, non ut disputem, secundum Piscatorum, non vero Aristotelis methodum, ad utilitatem vestram, non ad ostentationem meam.* Promittit deinde, se ad objectiones Hæreticorum prolixius responsurum.

Sæculum IV.
A. C. 379.

Or. 13.

p. 212.

p. 213.

§. LII.

Discursus Theologicus.

Promisso stetit S. Gregorius, dum sermones edidit, qui de Theologia nuncupantur, quia ejus Doctrinam de Natura Dei, & Trinitatis Mystero continent, atque præcipue ob hos sermones Nomen Theologi ei partum creditur; hoc quippe nomine veteres, præsertim Græci, Nazianzenum indicant, ut esset, quo ab aliis ejusdem Nominis distingueretur. Non nulli observarunt, ipsum solum extitisse post S. Joannem Apostolum, cui tam

Greg. Pres.
p. 25.

O o 3

publi-

Sæculum IV. sublime Nomen datum fuerit. Primus
 A. C. 379. de Theologia sermo est quasi Præfatio ad
 cœteros, docetque dispositiones necessa-
 rias, ut quis digne de Deo loquatur. S.
 Orat. 33. Gregorius damnat inexplabilem dispu-
 tandi de Religione pruriginem, qua tunc
 temporis Constantinopolitani Catholici
 laborabant, multo magis autem hæretici,
 qui Religionis suæ summam in disputatio-
 nibus ponebant. His fora personabant;
 in conviviis, in conventiculis de veritate
 Religionis altercabantur; mulieres quo-
 que sexus modestia non continebat, quo-
 minus his super rebus contenderent. Ita
 vilescibat Theologia, atque res despica-
 bilis, & inanis subtilitas æstimabatur, il-
 li arti non absimilis, qua circulatorum spe-
 ctatorum oculis imponunt.

p. 590.

Regulas autem Theologo tradit se-
 quentes. Non omnibus convenit de re-
 bus Divinis philosophari, sed tantum il-
 lis, qui corpore, & anima mundi sunt,
 aut saltem ad cordis munditiem tendunt,
 & in rerum Sanctarum meditatione pro-
 fecerunt. Non semper de divinis loquen-
 dum, nam requiritur animi tranquillitas;
 liberi ab affectibus humanis simus, absint
 periculosa imagines, quibus ratio nostra
 turbatur. Serio de Religione quæren-
 tibus, respondendum; tacendum coram
 illis, qui temporis fallendi causa interro-
 gant; absit, ut post spectacula Circi, aut
 Theatri,

Sæculum IV.
A. C. 379.

Theatri, post auditam Musicam, vel con-
vivorum lautitias cum iis, qui recreari
volunt, de Deo loquamur! non de om-
nibus ratio disquirenda, in iis quæ supra
captum nostrum sunt, aut nostrorum au-
ditorum. *Deus quidem, inquit: semper
in mente habendus; non sæpius spiraret ho-
mo, quam Deum amando cogitet, sermo-
nem autem de Deo miscere nunquam, nisi
tempore opportuno licet.* Monet, ut My-
steriorum sacrorum arcanum servetur,
& imprimis coram gentilibus de Sacris
non disceptetur. *Quando enim, inquit:*
*loqui nos audiunt de Deo Genito, aut Crea-
to, aut ex nihilo producto, summo scanda-
lo talis sermo est hominibus, qui Deorum
suorum adulteria, & libidinem laudant, &
nihil corpore sublimius capere possunt. Quid
vobis videtur, an non talia garriendo ho-
stibus nostris arma subministramus?* In-
ferius arguit, quod omnes velint esse do-
cti, omnes Theologi, quasi vero hæc u-
nica esset ad salutem via. Hortatur au-
tem, ut magis bonis operibus se exer-
ceant, affectus comprimant, mores ad ju-
stitiæ leges componant. Tandem aliam,
super qua disputent, materiam suggerit,
minus periculosam, & suadet, ut in artis
sua rudimentum Philosophos aggredian-
tur, atque paucis cujusque Sectæ infirma
indicat. In aliis quoque sermonibus,
quænam in audiente SS. Mysteria, & quæ

p. 532.

carm. I. p. 19.

20.

Or. 29. init.

Sæculum IV. in docente, ut digne veritatem Religio-
nis annuntiet, requirantur, explicat.

A. C. 379.

Or. 34.

Or. 35.

S. Gregorii
Theologia.

Or. 37.

p. 595. 596.

In secundo de Theologia Discursu
S. Gregorius in ipsam Doctrinæ substan-
tiam ingreditur, & de Natura divina ge-
neratim, atque de ejus attributis disce-
dit. In Discursu tertio divinitatem Ver-
bi demonstrat. In quarto ad Textus
Scripturæ respondet, quos Hæretici alle-
gabant. Tandem in quinto contra Ma-
cedonianos agit de Spiritu Sancto. De-
monstrat Spiritum S. esse Substantiam,
non vero Accidens, aut operationem di-
vinam, cum ipse Spiritus diversis modis
operetur, loquatur, & agat. Si substan-
tia est, vel Deus est, vel Creatura? Crea-
tura non est, cum in ipsum credamus, &
in ipsius Nomine baptizati simus. At
*si Deus est, inquebant Macedoniani: vel
genitus est, vel non genitus? si non est
genitus, ergo duo dantur Principia, si ge-
nitus est, vel per Patrem, vel per Filium
genitus est? Si Pater eum genuit, duo
dantur Filii, qui fratres sunt, si Filium
eum genuit, ergo Patris nepos est.*

S. Gregorius respondet: Deo Filium
tribuimus in sensu valde sublimi, quia
modo demonstrare non possumus, quod
a Patre procedat, eique sit consubstantia-
lis, inde tamen non sequitur, quod Deo
tribuere oporteat omnia propinquitatis
Nomina, quæ inter nos homines adhibere
sole-

solemus; *alias enim observanda etiam e-* Sæculum IV.
runt Regulae Grammaticae, & in Deo duo A. C. 379.
sexus agnoscendi, quia nomina Deus, &
Pater, sunt masculina, & divinitas no- p. 96.
men est femininum. Ceterum Spiritus S.
nec est genitus, nec non genitus, () sed* Joan. 15. 26
procedit a Patre, quod ipse Iesus Chri-
stus de eo nos docet. Ut procedens a Pa-
tre, Creatura non est; quatenus genitus
non est, Filius non est. Quatenus medius
est inter non Genitum, & Genitum, Deus
est. At! dicitis: qualis est ista Proces-
sio? Respondeo: Explicate vos mihi prius,
quid sit ingenerabilitas Patris, & Gene-
ratio Filii, tunc ego vobis explicabo, quid
sit processio Spiritus Sancti. Quid ergo
Spiritui S. deest, quo minus sit Filius?
nihil deest, sicut etiam Filio nihil deest,
quo minus sit Pater, neque Patri, quo mi-
nus sit Filius; ista nomina nullum defectum
 Oo 5 indi

(*) Quamvis esse Genitum, & esse non Genitum secundum litteram sint sibi opposita, & conciliari nequeant, tamen in sensu S. Gregorii non implicant contraria. Nam S. Doctor vult dicere, S. Spiritum non esse Genitum, si Ejus origo conferatur cum origine Filii, nec esse non Genitum, si conferatur Spiritus S. cum Patre, qui nec Genitus est, nec Procedens, & originem non habet. Itaque Spiritus S. dici potest Genitus, si Generatio in sensu lato pro qualicumque Processione accipiatur, & Ingenitus in illo sensu, in quo Filius Genitus est, & dicitur.

Sæculum IV. *indicant, sed diversas Relationes, qua tres
A. C. 379. Hypostases in una sola Natura divina di-*
Theologia. *stinguunt. Quomodo vero ex eodem Prin-*
P. 598. *cipio potest procedere Filius consubstantia-*
lis, & alius etiam consubstantialis, qui ta-
men non sit Filius? Date mihi alterum
Deum, & ego vobis in eo ostendam eandem
nomina, & res easdem; ex Creaturis exem-
plum nullum vobis afferre possum in illis,
quæ soli Naturæ Divinæ conveniunt; ni-
hilominus ut qualemcunque similitudinem
vobis proferam; Adam, & Eva, & filius
eorum Seth, omnes tres, ejusdem erant na-
turæ. Adam Dei opus fuit, Eva Adami
portio, Seth filius ejus; Eva, & Seth ab
Adam processerant, sed modo diverso.

P. 601.

S. Gregorius deinde ostendit, S. Spi-
ritum esse adorandum, cum per ipsum
adoremus, & oremus Deum. Tum ad
objectionum omnium caput, Catholicos
tres Deos admittere, respondet. Primo
dicit; inde sequi etiam Macedonianos,
qui Divinitatem Filii agnoscunt, saltem
duos Deos admittere. Contra illos, qui
Filii quoque Divinitatem negabant, dicit,
nos unicum Deum agnoscere, quia uni-
ca datur Divinitas, & qui ab eo proce-
dunt, ad eum solum referri. Nullus ex
tribus plus, minusve Deus est, nec prior,
nec posterior, nec voluntate, aut Poten-
tia divisus. Ostendit deinde diversita-
tem a falsorum Deorum, & Hominum
multi-

multitudine, qui quamvis sint plurimi, ejusdem naturæ sunt. Ut Divinitatem S. Spiritus ex Scripturis demonstret, varios loquendi modos observat. Scriptura quandoque ea affirmat, quæ non sunt, veluti tunc, quando Deo membra, & affectus humanos attribuit. Quandoque ea, quæ sunt, non exprimit, qualia significant illa verba, in quibus Hæretici, quos oppugnat, argumentorum vim ponebant, ingenerabilis, sine Principio, immortalis; tamen Scriptura aliis vocibus idem dicit. Non ad verba attendendum, sed ad sensum. Postquam Deus homines per eorum voluntatem dirigere decrevit, veritatis annuntiationem deposuit iis modis, quibus capere possent. Testamentum vetus clarius de Patre, quam de Filio locutum est. Testamentum novum clarius de Filio, quam de Spiritu Sancto. Ipse Spiritus S. clarius se manifestavit, quando super Apostolos post Ascensionem Jesu Christi advenit. Nihilominus ejus Divinitas sufficienter demonstratur, per nomina, quæ ei Scriptura dat, & proprietates, quas ei attribuit, & hic S. Gregorius magna solertia collegit. Tandem ostendit, omnes similitudines a Creaturis desumptas, & Divinæ Trinitati applicatas, claudicare, & vel ideo sequi, esse periculosas, nisi quis soli puncto, in quo comparatio fit, inhæreat, & a differentiis caute abstrahat.

§. LIII.

Sæculum IV.
A. C. 379.

P. 609.

Sæculum IV.
A. C. 379.

§. LIII.

S. Hieronymus Constantinopoli.

De Script. in Greg. sup. Circa illud tempus S. Hieronymus Constantinopolim venit, ut S. Gregorium Nazianzenum audiret, quem exinde semper ut Magistrum coluit. Calumnias eorum non ferens, qui ipsum erroris in fide de Trinitate accusarent, quod tres Hypostasies dicere nollet, relicta Syria eremose Jerosolymam se contulit, & aliquo tempore Bethlehemi mansit; Paulinus Episcopus Antiochenus invitum in Presbyterum ordinavit, & ea solum conditione vitam solitariam relinquere cogebatur. Nec diutius Antiochiæ morari voluit, ne ab eo exigerent, ut prædicaret, & officiis Presbyteri fungeretur; cum ergo Constantinopolim venisset, aliquamdiu cum S. Gregorio habitavit, eo Magistro S. Scripturæ studens, quod ipse hinc inde in suis Scriptis testatur. Aliquando rogavit Gregorium, ut sibi explicaret, quid vellent illa verba apud S. Lucam.

Ep. 2. ad Nepot. c. 10. *Luc. 6. 1.* *In Sabbato secundo, primo.* S. Gregorius cum lepore respondit: *id te docebo in Ecclesia, ubi omnes mihi applaudunt; ibi simulare cogaris, te scire, quæ nescis, enim solus taceas, omnes te hominem stupidum credent.* Ex his verbis dispicitur S. Gregorium, quanti acclamationes populi faciendæ essent, non ignorasse, qui

ut ait S. Hieronymus, admirari solet maxime, quæ minime intelligit. Constantinopoli S. Hieronymus amicorum precibus cedens, & ut proprii ingenii experimentum caperet, properanter composuit exiguum Tractatum de visione, quæ in Isa. 6. circa illud etiam tempus creditur Chronicum Eusebii latinitate donasse, illudque duobus amicorum Vincentio Presbytero, & Galieno dedicasse.

Sæculum IV.
A. C. 379.

in Isa. 6.

§. LIV.

Baptismus Theodosii.

Imperator Theodosius Religionem Christianam, & fidei Nicænæ Professionem a Majoribus suis acceperat, sed necdum baptizatus, cum Thessalonicæ in morbum incidisset, baptizari voluit. Accersito Episcopo, ante omnia interrogavit, quæ esset fides ejus? erat autem tunc Episcopus Thessalonicensis S. Ascolus; is respondit Imperatori, se fidem Nicænâ profiteri, atque totum Illyricum semper hanc fidem tenuisse, nec unquam hanc provinciam Arianorum Hæresi corruptam; quod de Illyrico Orientali, in quo Macedonia, cujus Thessalonica Metropolis erat, continebatur, intelligi debet. Imperator, gaudens ob felicem occursum, Baptismum manibus S. Ascoli accepit, & paucos post dies etiam sanitati corporis restitutus est.

Socr. V. c. 6.
Soz. VII. c. 4.
Prosp. Chron. ann. 381.

S. Asco-

Sæculum IV. S. Ascolus morum Sanctitate non mi-
 nus, quam fidei puritate eximius, lucem
 primo aspexerat in Cappadocia. Ad-
 lescens Parentibus, & Patriæ valedicens,
 vitæ Monasticæ se dedit, & in Achia
 exiguæ cellæ inclusit. Quamvis ætatem
 nondum haberet, ad preces populi Ma-
 cedoniæ, & Electione Episcoporum Epis-
 copus Thessalonicensis ordinatus est. In
 hanc Ecclesiam pacem reduxit, fidemque
 Prædecessoris sui lapsu labefactatam, re-
 formavit; is Eremius, vel Herennius
 fuisse creditur, qui sicut plures alii in per-
 secutione sub Constantio timore abje-
 ctus, S. Athanasii Communioni renuntia-
 vit. S. Ascolus sæpius Thessalonicam,
 totamque Macedoniam a Gothis libera-
 vit, nullis aliis armis instructus, quam fer-
 ventibus ad Deum precibus. S. Basilii
 ut dictum est, inter paucos amicus fuit.
 S. Damasus Papa eidem Regimen decem
 Provinciarum, quibus Illyricum Orientale
 constabat, commisit, ut illis Romani
 Pontificis auctoritate, tanquam ejus Vi-
 carius præesset. Talis fuit S. Ascolus,
 qui Theodosium Imperatorem bapti-
 zavit,

A. C. 379.
 Ambr. ep. 15. ad Anatol. & ep. 16. Anys.
 Athan. apol. p. 692.
 Epist. 339. Sup. l. XVI. 44. Ep. Bonif. I. ad Ruff. collect. Rom. p. 47. & to. 4. conc. p. 1702.

§. LV.

Lex pro Ecclesia Catholica.

Soz. VII. Cum Imperator perquisisset, quis effectus Religionis status in suæ Ditionis terris?

ris? relatum est, eas omnes Regiones us-
 que ad Macedoniam in fide Trinitatis
 consentire, reliquas vero Orientis pluri-
 mis sectis dividi, præsertim Constantino-
 polim, ubi Hæreses atrocius, quam in
 ullo alio Imperii loco grassabantur. Hæc
 fuit causa ferendi celebrem legem, *Cun-
 ctos populos*, ex duabus vocibus latinis, *Lib. 1. Cod.
 quibus incipit, notissimam. Quæ ita de Summ.
 sonat: Imperatores Gratianus, Valenti-Trin. L. 2.
 nianus, Theodosius Augusti Populo urbis C. Theod. de
 Constantinopolitanæ. Cunctos populos Im- fide Catholi-
 perii nostri illam Religionem tenere volu- ca lib. 16.
 mus, quam S. Petrus Apostolus Romanos do-
 cuit, quæ ex eo apparet, quod hodieque ibi
 conservetur, nempe fidem, quam sequi vide-
 mus Pontificem Damasum, & Petrum Epis-
 copum Alexandrinum Apostolicæ Sanctita-
 tis virum; ita ut secundum instructionem
 Apostolorum, & Doctrinam Evangelii cre-
 damus unam Divinitatem Patris, Filii,
 & Spiritus S. in æquali Majestate, & una
 Sancta Trinitate. Jubemus, ut ii, qui
 hanc fidem sequentur, Nomen Christiano-
 rum Catholicorum assumant, & alii, quos
 insanos judicamus, infami hæreticorum
 Nomine notentur; conventus eorum Ec-
 clesiæ non dicantur; pœnas ab iis reposce-
 re reservamus primo Divinæ vindictæ, &
 deinde nostræ, quamcunque nobis Cælum
 inspiraverit, voluntati. Datum Thessalo-
 nicæ tertio Calendas Martii, Gratiano
 quinto,*

*Sæculum IV. quinto, & Theodosio primo Consulibus, id
A.C. 379. est, 28. Febr. anno 380.*

Theodosius hanc legem ad populum Constantinopolitanum misit, ut ex urbe Imperii sui Principe citius in reliquis Provinciis dimanaret. Declarat, quam ipse fidem teneat, ut subditos ad se loquendum invitet magis, quam cogat; nullam Hæreticis pœnam dicat, mirari contentus. Fidem Ecclesiæ probat ex traditione Ecclesiæ Romanæ, a Principe Apostolorum acceptam. Damaso Papæ jungit Petrum Alexandrinum, secundam in orbe Sedis Episcopum, at Episcopum tertiæ Sedis, nempe Antiochenæ non adjungit, quia de hac Sede lis erat inter Meletium, & Paulinum, utrumque Catholicum. Jubet, ut soli adoratores Trinitatis Christiani Catholici dicantur, quia Hæretici quoque Christianos

L. I. Cod. de crim. sacril. 25. C. Th. de Episc. se dicebant, sæpius etiam Catholicos. Alia lege eodem loco, & eadem die data, quæ potius prioris pars esse videtur, Theodosius Sacrilegii reos pronuntiat, qui ignorantia, vel negligentia Legis Divinæ Sanctitatem violant; id vero de Episcopis accipitur, qui nasci hæreses segniter patiebantur. Uno post hæc mensis, Sexto Calendas Aprilis, id est, vigesima septima Martii, cum adhuc moraretur Thessalonicæ, prohibuit, ne tota quadragesima in iudicio causæ criminales tractarentur.

§. LVI.

§. LVI.

Sæculum IV.
A. C. 379.*Hæresis Priscillianistarum.*

Circa illud tempus in Occidente Priscillianistarum Hæresis cœpit in lucem emergere. Hujus furia Parens fuit aliquis nomine Marcus, Ægyptius Memphitanus, & Manichæus, qui in Hispaniam profectus, primo Discipulam habuit mulierem nobilem, nomine Agapen, & secundo Rhetorem, nomine Elpidium, quem dicta famina in societatem traxerat. Hi fuerunt Magistri Priscilliani, a quo Secta nomen duxit; is erat vir nobilis, dives, optimis naturæ dotibus ornatus, eloquens vigiliarum, & famis patiens, paucis contentus, non avarus; sed iracundus, & turbulentus, levis, & litterarum profanarum scientia inflatus, quas didicerat, multa enim legerat, insatiabili sciendi cupidine ardens, qua abreptus, fertur, in Magiæ secreta investigasse. Multos ex nobilitate, multos etiam de populo in suos errores pertraxit, plurimas vero faminas, natura curiosulas, in fide instabiles, rerum novarum amatrices. Hæ igitur virum turmatim circumstabant, & reverebantur, ad modestiam habitu & vultu compositum. Jam funesta lues majorem Hispaniæ partem, imo & quosdam Episcopos corrumperat, quos inter erant Instantius, & Sal-

Prosop. Chr. an. 380. Sev. Sulp. lib. 2. hist. in fine. Hier. ad Ctesiph. c. 2. Isid. de vir. ill. c. 2.

Sæculum IV. vianus, qui novæ Hæresi fautores concili-
A. C. 380. liare studebant.

Aug. hæ. Primus, qui ad hanc pestem advertit, fuit Hyginus, seu Adyginus, Episcopus
70. Oros. Cordubensis, in cujus vicinia erant In-
commonit. stantii, & Salviani Ecclesiæ. Hyginus
ap. Aug. hujus mali certiore fecit Idacium Episcopum Emeritanum, qui summo ardore in Hæreticos istos invec- tus est. Doctrinæ eorum fundamentum idem erat, quod Manichæorum, admixtis Gnostico- rum, & multorum aliorum erroribus. Dicebant, animas ejusdem cum Divina esse substantiæ, easque sponte per septem Cœlos, & certos Principatum gradus in terram descendere, ut adversus malum Principium, Mundi Auctorem pugnant, qui eas in diversa corpora carnea disseminabat. Dicebant quoque, fata hominum a certis stellis dependere, & corpus nostrum a duodecim Zodiaci signis; subiciebant hominis caput arieti, collum Tauro, humeros geminis, & cœtera cœteris juxta Astrologorum figmenta. Trinitatem verbis solum confitebantur, dicentes cum Sabellio, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum unum esse absque ulla reali Personarum distinctione. A Manichæis differebant in eo, quod vetus Testamentum aperte non rejicerent, sed do- lo agebant, quippe omnia per allegorias explicabant, & Libris Canonicis multa
Scripta

Scripta Apocrypha conjungebant. A car-^{Sæculum IV.}
 nibus, tanquam cibus immundis, abstinere A. C. 380.
 bant. In odium generationis conjugia
 dissolvebant, illa licet parte invita, quæ
 eorum erroribus non assentiebatur; di-
 cebant enim, universaliter carnem non
 Dei, sed malorum Angelorum opus esse.
 Nocte conveniebant viri, mulieresque,
 nudi orabant, multa libidine se polluen-
 tes, quam vero pertinaci silentio cela-
 bant, nam constans his hæreticis mos
 erat, si quæstionibus premerentur, om-
 nia negare; hanc legem versu latino ex-
 primebant, quo dicitur: *jura, perjura!* *Leo. ep. 15.*
secretum prodere noli! *al. 93. ad.*
 jejunabant Die *Turib. c. 4.*
 Dominica, Die Paschæ, & festo Nativi-
 tatis Domini, atque his diebus, quia cum
 aliis Ecclesiam adire volebant, secede-
 bant; hæc omnia ex odio carnis facie-
 bant, quod crederent, Jesum Christum
 non nisi apparenter natum, & resuscita-
 tum. In Ecclesia uti cæteri Euchari-
 stiam accipiebant, sed non manduca-
 bant. (*)

Pp 2 §.LVII.

(*) Eucharistiam accipiebant, sed non man-
 ducabant. Diese Worte hat der Protestant überse-
 het: auf seiner 405. Seite. In der Kirche ge-
 nossen sie mit den andern das Abendmahl,
 aber sie nahmen weder das Brodt, noch den
 Wein zu sich. Geniessen und nicht zu sich neh-
 men, wie kann dieses seyn? Die Worte Brodt und
 Wein

Sæculum IV.
A. C. 380.

§. LVII.

Concilium Cæsar-Augustanum.

Sulpic. ibid. Idacius Episcopus Emeritanus majori fervore quam prudentia Instantium, aliosque Priscillianistas aggressus, cum reducere in viam debuisset, magis irritavit. Hyginus e contra Cordubensis, qui primus eos fuerat infectatus, probro seduci se passus, eosdem ad suam Communionem recepit. Tandem post multas disceptationes Cæsar-Augustæ Concilium actum est, in quo Episcopi Aquitanix cum Episcopis Hispanix adfuerunt. Hujus Concilii fragmentum nobis superest, quod ejusdem conclusio esse videtur, datum 4. Octob. æræ 418. id est, an. 380. Duodecim nominantur Episcopi, atque inter alios Fitadius, qui S. Phebadus Agennensis esse creditur, deinde S. Delphinus Burdegalensis, Ithacius Episcopus Sossubensis, Hispanix urbe, quam hodie nescimus, & Idacius Emeritanus. In hoc fragmento octo Canones legimus, quibus prohibetur Die Dominica superstitione jejunare, aut ab Ecclesiis abesse in

Wein hat der Herr Fleury hier nicht, sondern Eucharistia. Und in was für einem Verstande es der Uebersetzer nehme, weiß man auch wohl. Wenn etwas vom Heil. Abendmahl vorkommt, ist er gar unglücklich. Andre Fehler wohl zwanzig mehr, die ich nicht.

in quadragesima, & illo tempore in mon-
 tes, cubicula, aut domos campestres se-
 cedere. Item prohibetur discessus illis
 viginti & uno diebus a decima septima
 Decembris usque ad sextam Januarii,
 nempe octo diebus ante Nativitatem Do-
 mini usque ad Epiphaniam. Ex his con-
 ficitur, jam ex tunc saltem unam septi-
 manam fuisse destinatum, qua Christiani
 ad festa Natalitia animos præpararent.
 Ille, qui convictus fuerit, Eucharistiam,
 in Ecclesia acceptam, non consumpsisse,
 damnatur. Mulieres quoque damnantur,
 quæ obtentu Doctrinæ cum viris non suis
 congregabantur, aut ipsæ conventus age-
 re audébant, ubi alias fæminas docebant.
 Item qui sine auctoritate publica Docto-
 ris nomen usurpat. Quos Episcopi ab
 Ecclesia separaverint, alii Episcopi non
 recipiant. Prohibetur Clericis, Ministe-
 rium suum relinquere, obtentu majoris
 perfectionis in vita Monastica adipiscen-
 dæ. Tandem Virgines prohibentur velari
 nisi sint quadragenariæ, & Episcopi acce-
 dat Auctoritas. Hic prima vice de vita
 Monastica in Hispania mentio fit. Et hæc
 sola de Concilio Cæsar-Augustano habemus.

Sæculum IV.
 A. C. 380.

c. 4.

can. 3.

can. 1.

c. 7.

c. 5.

c. 6.

c. 8.

Sulpit. ib.

Aliunde vero constat, Hæreticos,
 Concilii judicium sustinere non ausos,
 absentes fuisse condemnatos, scilicet In-
 stantium, & Salvianum Episcopos, Elpi-
 dium,

Sæculum IV. dium, & Priscillianum Laicos. Ithacio
A. C. 380. Soffubensi mandatum, ut Decretum Epis-
 coporum promulgaret, & speciatim Hy-
 ginum Cordubensem excommunicaret,
 qui, postquam hos Hæreticos primus de-
 tulisset, cum eis communicabat. Instan-
 tius, & Salvianus non modo Concilii De-
 cretis non obediverunt, sed ut factioni
 robur adderent, Priscilliano Episcopi No-
 men dederunt; ergo eum Episcopum La-
 binensem, seu Labilensem ordinarunt,
 quædam urbe, quæ Abula esse creditur,
 & hodie Galæciæ accensetur.

*Hier. ad Cte-
 siph. c. Pro-
 sper. Chr. a.
 380.*

§. LVIII.

Idacii, & Ithacii Conatus.

*Sever. Sulp.
 ibid.* Interim Idacius, & Ithacius, malum in
 ipso principio suffocari posse rati, Hæ-
 reticos fervide persequebantur, & sinistro
 consilio, (*) ut ait Sulpicius Severus, ad
 Judices Sæculares conversi sunt, ut eos
 ex urbibus pellerent. Post plures cona-
 tus,

(*) Bona est Annotatio Anonymi I. ad hunc lo-
 cum in hunc ferme modum: Duo illi Episcopi re-
 prehensione digni non sunt, quod Auxilium Bre-
 chii Sæcularis adversus Hæreticos in Concilio Cæ-
 sar-Augustano damnatos imploraverint. Idem S.
 Augustinus fecit. Postea vero nimius, & perversus
 fuit istorum Episcoporum zelus, dum Priscilliani-
 tas usque ad necem persecuti sunt; id enim Le-
 ges, & Spiritus Ecclesiæ Catholicæ semper pro-
 hibuerunt.

tus, Episcopis probrosos, Idacius ab Imperatore Gratiano Rescriptum obtinuit, quo omnes Hæretici non Ecclesiis, & urbibus modo, sed etiam omnibus Provinciis ejici jubebantur. Priscillianistæ, ad hujus Edicti rigorem pavidi, in judicio se defendere non sunt ausi; qui Episcopi dicebantur, ultro cesserunt, alii fuere dispersi. Instantius, Salvianus, & Priscillianus Romam perrexere, coram Damaso Papa causam dicturi. Dum per Aquitaniam proficiscuntur, a quibusdam, rerum fidei ignaris, magno honore excepti, errores suos sparserunt, præcipue in Diocesi Elusiana, seu Eausiana, cujus Cathedra posterioribus annis Sedi Augustæ Auscorum conjuncta. Ibi perversa sua Doctrina populum corruerunt, sua indole bonum, & Religioni addictum. S. Delphinus eos Burdegalæ diutius morari non est passus, in agro tamen mulieris, nomine Euchrociæ, Delphidii Oratoris, & Poetæ egregii viduæ, aliquo tempore manserunt. Priscillianus deinde, & socii iter Romam profecuti sunt, ducentes secum uxores suas, & alienas sæminas, quas inter numerabatur Euchrocia, & Procula filia ejus, quæ a Priscilliano compressa, uterum gestasse, & abortum procurasse dicebatur. Romam advectos S. Damasus Papa, se purgatuos, non audiit, & nequidem in conspectum admisit.

Sæculum IV.
A. C. 380.

Prosop. Chr.
an. 386.

Sæculum IV. A. C. 380. vianus Romæ diem obiit. Instantius, & Priscillianus rediere Mediolanum, ubi non minus Ambrosium, quam Romæ Damasum, experti sunt sibi Adversarium.

Rejecti a duobus Episcopis, quorum illa tempestate summa erat Auctoritas, mutatis consiliis, ad Imperatorem Gratianum conversi sunt. Cum preces, & dona profunderent, Macedonium, officiorum Magistrum, corruerunt, & Rescriptum impetrarunt, quo prius, ab Ithacio contra se obtentum, irritabatur, & ipsi, in suas Ecclesias restitui, jubebantur. Instantius, & Priscillianus hoc Rescripto muniti, in Hispaniam rediere, & suas Sedes, nemine se movente, occuparunt. Ithacio quidem non animus, sed vires deerant, nam Priscillianistæ Proconsulem quoque Volventium seduxerant. Itaque jam ipsi Ithacium, veluti Ecclesiarum perturbatorem iudicio persequerentur, ipse sciens, damnationis contra se latam sententiam, territus in Gallias profugit, & opem Gregorii, Prætorio Præfecti, expetiit. Gregorius, quæ acta fuissent, edoctus, turbarum Auctores sibi adduci jubet, certiorumque horum omnium reddidit Imperatorem, ut impostero Hæreticorum sollicitationibus aures occluderet; sed frustra omnia, quippe quorundam avaritia effecerat, ut omnia in aula Cæsaris essent venalia. Itaque Hæretici malis

malis artibus, & pecuniæ vi, quam ad Sæculum IV. A. C. 380. explendam Macedonii avaritiam contulere, ab Imperatore obtinuerunt, ut jus hac de causa cognoscendi Præfecto Galliarum auferret, & ad Vicarium Hispaniæ (nullus tunc Proconsul aderat) remitteret. Macedonius misit, qui Idacium caperent, tunc Treviris degentem, & in Hispaniam reducerent, sed is primo sua solertia, & deinde Britannii, seu Britonis Episcopi Trevirensis tutela Persecutorum vim evasit. Hæc in causa sub Imperio Gratiani gesta sunt. Scripsit Idacius librum per modum Apologiæ, ubi Priscillianistarum errores, fraudes, & Sectæ illorum originem explicabat. Eloquentes esse ferebatur, & sibi Nomen Clari, seu Illustris peperit.

§. LIX.

Ordinatio Maximi Cynici.

Sancti Gregorii Nazianzeni pios labores Constantinopoli ordinatio irregularis Maximi Cynici turbavit. Erat is Ægyptius, Alexandria natus familia, ex qua Martyres orti. Quamvis esset Christianus, nihilominus Philosophiam Cynicam profitebatur, eorumque Philosophorum more vestem, baculum, & promissos capillos gerebat. Ita varias Regiones per vagatus, sæpius ab urbium Magistratibus fuerat castigatus. Corinthi aliquamdiu

Greg. Naz.

carm. p. 12.

Orat. 23. p.

411. 419.

Theod. V. c.

8. Greg. or.

23. p. 419.

es. 419.

Pp 5

cum

Sæculum IV. cum puellis solus vixit, quæ ab ipso, ut
A. C. 380. aiebat, ad pietatem exercitabantur. In

Ægypto publice virgis cæsus, & ob tur-
 pissima facta in Desertum Oasin relega-
 tus; ubi quatuor annis fuit. Hæc in
 Apollinaris sequi accusabatur. Tandem
 Constantinopolim venit, & simulator va-
 ferrimus, primo aditu S. Gregorium de-
 cepit. Dictitabat, quod propter Deum
 solatio se privasset dulcissimæ Matri, &
 sororibus, quas Virgines appellabat, con-
 vivendi. Flagellis, quæ sustinuerat, &
 exilio suo gloriabatur, ac si ea Religionis
 amore tulisset. Ergo eum S. Gregorius
 velut Confessorem excepit, qui modico
 suo gregi honori futurus esset; tunc enim
 primum Constantinopoli Catholicos in
 suam Anastasiam congregabat. Maxi-
 mus S. Gregorii sermones summi laudi-
 bus extollebat, & fortiter in Hæreticos
 declamabat, totus zelum, & pietatem
 spirare videbatur. His fraudibus ver-
 pellis ita S. Gregorio imposuit, ut ei in
 domum, & ad mensam admisso studia
 sua, & consilia amice communicaret, nec
 contentus privatis laudibus, quas ei in fa-
 miliaribus colloquiis tribuebat, coram
 Ecclesia sua sermonem in ejus honorem,
 etiam ægrotans, pronuntiavit, quem ad-
 huc dum sub nomine Elogium Philosophi
 Heronis habemus; at testatur S. Hiero-
 nymus, fuisse Maximi Philosophi Enco-
 mium,

Orat. 23.

mium, & falsum nomen ab aliis fuisse ad-
ditum. Ex hoc sermone deprehenditur, Sæculum IV. A. C. 380.
quibus potissimum modis impostor S. de Script. in Greg.
Gregorium deceperit. *Is, inquit: sub
externa veste Philosophiam nostram colit,
potestque pro signo purissimæ animæ acci-
pi. Nempe Cynicorum vestis, albi erat
coloris. Et prosequitur: nihil Cynico-
rum habet, nisi quod audacter eloquatur,
in diem vivat, pro animarum custodia vi-
gilet, virtuti blandiatur, allatret vitia.*
Ita nempe Cynici in se ipsos omnes ca-
num proprietates transferebant, a quibus
nomen traxerant.

Interim Maximus consilium ceperat,
ut, S. Gregorio dejecto, se ipsum in Se-
dem Constantinopolitanam intruderet.
Sceleris societatem iniit cum Presbytero
ejusdem Ecclesiæ, qui, cum Episcopo suo
Eloquentiæ laudem invideret, hac sola
causa eum oderat: Hoc socio Maximus
primum septem viros ex Ægypto accersi-
vit, quos idoneos existimabat, ut in pro-
movendis suis consiliis operam jungerent,
deinde etiam quosdam Episcopos, a qui-
bus primi isti erant missi, imo hos eorum
Archiepiscopus Petrus Alexandrinus de-
legaverat, ut Maximum Episcopum Con-
stantinopolitanum ordinarent. Petro
quidem primum Profectio S. Gregorii
Constantinopolim probabatur, atque et-
iam suas epistolas ei concesserat, quibus
ad

Sæculum VI.
A. C. 380.

Maximus.

ad ejus promotionem in hujus Ecclesie Sedem consentiebat. Causa, cur mentem mutaverit, & Maximi partibus favorit, latet. Unum adhucdum Maximus deerat, ut proposita perficeret, nempe pecunia; forte occurrit ei Presbyter in insula Thasso, qui Constantinopolim venerat, marmor Proconesinum, exornanda suæ Ecclesie, empturus; hunc blanditiis, & spe pinguiſſimæ fortunæ facta ita demulſit, ut operam promitteret, & allatam pecuniam traderet. Hoc argento Maximus ad conciliandos sibi eorum animos usus est, quos majori in S. Gregorium affectu ferri sciebat; dicebat, virum esse, cujus amicitia omnibus profusus esset inutilis, cum nihil ei suppeteret, quod amicis daret. Præ aliis magnum numerum Remigum in suas partes traxit, qui speciem facerent populi, eum in Episcopum exoptantis, & si opus esset, armis defenderent. Occasio favore visa est, cum S. Gregorius ægrotaret, tum, omnibus, quid ageretur, ignaris, Ægyptii cum magna nautarum turba nocte Ecclesiam ingressi, Maximum solitis cæremoniis ordinare cœperunt; sed lux superveniens arcanum prodidit. Quid rei subsit primo Clericis, circa Ecclesiam habitantibus, suboluit, inde rumor per totam civitatem dimanavit. Protinus omnes ad Ecclesiam concurrere, Magistratus, privati

vati, peregrini, & ipsi Hæretici. *Ægy-Saculum IV.*
 ptii Ecclesia cedere coacti, & in domum A. C. 380.
 privatam cujusdam Tibicinis recepti, in-
 firmæ plebis hominibus, & non nullis ex-
 communicatis comitantibus, ordinatio-
 nem Maximi compleverunt, & prolixos
 capillos ejus absciderunt, nam istos huc
 usque intactos reliquerant, plurimorum
 quondam scandalum.

§. LX.

Maximus ab omnibus rejectus.

Indignum facinus totus Clerus, popu- *Carm. E.*
 lusque Constantinopolitanus detesta- *p. 17.*
 tus est. Omnia Maximi crimina in lu-
 cem proferebantur, & ipse, omnibus di-
 ris devotus, urbe pulsus. Interim Ca-
 tholici, cum S. Gregorio in Anastasia con-
 gregati, sollicite eum custodiebant, nihil
 non, quod ad defensionem sui Pastoris
 faceret, agente. Ipse, dolore obrutus,
 Constantinopoli discedere statuit, suum-
 que propositum populo celare nolens, va-
 ledicebat; ubi primam de habitu mentio-
 nem iniecit, omnis congregatio cœpit
 resistere, discessus rumore per urbem
 sparso, plurimi advolare, omnesque uni-
 tis precibus obtestari, ut maneret, sui que
 Episcopi titulum acceptaret; ipse usque
 ad lacrymas obluetabatur, sibimetipsi
 maledicens, si acceptaret, quod crede-
 ret, non licere sibi hanc Sedem occupare,
 nisi

Sæculum IV. nisi in Episcoporum cœtu ritu solemniter
 A. C. 380. esset immissus. Tantum ergo populus ro-
 gabat, ne se inter lupos constitutum de-
 stitueret. Hæsit aliquamdiu dubius, ri-
 dens, æquum esse, quod peterent, & tu-
 men acquiescere nolens; ad noctem ver-
 gebat dies, omnesque juramento affi-
 mabant, neminem eorum, donec promissa
 set non abire, pedem Ecclesia elaturum,
 & si omnibus moriendum foret; etiam
 vocem audire sibi videbatur, quod una
 secum S. Trinitatem Constantinopoli pro-
 scriberet. Tandem mansurum se pro-
 misit usque ad adventum quorundam
 Episcoporum, qui brevi adfuturi exspe-
 ctabantur. Petentibus autem, ut iura-
 ret, noluit, cum nunquam post acceptum
 Baptismum ullo juramento se obstrinxis-
 set. Itaque Maximi scelus occasio fuit,
 ut affectus populi Catholici in S. Grego-
 rium augmentum caperet; Hæreticos
 quoque spes sua delusit, fore, ut Catho-
 licorum concordia scædo schismate dirin-
 meretur.

Or. 27. p. 466
Epist. Dam.
in Com. Rom.
an. 531. to. 4.
p. 1699.

car. I. p. 16. Maximus, Constantinopoli eiectionis
 cum Episcopis, qui eum ordinaverant,
 Thessalonicam ad Imperatorem Theodo-
 sium se contulit, petiitque Principis tu-
 telam, ut in Sede Constantinopolitana
 confirmaretur; eum vero Theodosius
 cum indignatione repulit. S. Ascolus,
 & alii quinque Macedonia Episcopi ad
 Dama-

Damasum Papam, quidquid circa ordi-
 nationem Maximi actum esset, perscripse-
 runt. Papa in suo Rescripto dicit, se ob
 temeritatem Ægyptiorum vehementer
 fuisse commotum, qui hominem ordi-
 nassent, ne quidem Christianis accensen-
 dum, (*) pallium Philosophorum, & Ido-
 lolarum gestantem, & quod pejus, con-
 tra expressum Pauli mandatum comas
 nutrientem. Subjungit: *Intellexi, Con-
 cilium proxime in urbe Constantinopoli-
 tana celebrandum; hinc moneo, ut huic
 Ecclesiæ Episcopum detis, virum irrepre-
 hensibilem, & sic pax solide inter Catbo-
 licos firmetur. Illud quoque monitos vo-
 lo, ne patiamini, ut contra Majorum no-
 strorum leges Episcopus ab una urbe ad a-
 liam transeat.* In Epistola, ad S. Asco-
 lum speciatim data, iterum hortatur, ut
 Cathedræ Constantinopolitanæ Episco-
 pus, vir Catholicus, imponatur. Maxi-
 mus, ab Imperatore Theodosio ignomi-
 niose dimissus, Alexandriam rediit, &
 quibusdam hominibus, semper vagis, pe-
 cunia seductis, a Petro Episcopo insolent-
 ter postulabat, ut se in Sedem Constans-
 tinopolitanam assereret, adjectis minis,
 nisi faceret, ipsum Alexandrina Cathedra
 deji-

Sæculum IV.
 A. C. 380.

To. 4. Conc.
 p. 1699.

I. Cor. II. 14.

Ibid. p. 1700.

(*) S. Damasus Maximi ordinationi contra-
 rius est, quod bene notandum ob sequentem
 Interpretis Protestantis insignem calumniam.

Sæculum IV. de jiciendum. At Ægypti Præfectus, A. C. 380. mens, ne tumultus excitarentur, Maximus urbe expulit, aliquamdiu deinde nihil movere ausum. (*)

§. LXI.

(*) In der hier beygesetzten Anmerkung sieht sich der Protestant also hören: Weiter unten wird gemeldet werden, wie sich das in Italien gehaltene Concilium dieses Bösewichts als eines Orthodoxen Bruders angenommen, seine Wahl für rechtmäßig erklärt, und dagegen die Wahl des Gregorius verworfen habe. . . . so findet man die Anlage dazu selbst in dem Schreiben des Damasus. . . . Da er nun (Gregorius) dem ungeachtet erwählt wurde, so mußte er einen Theil der Schmach Christi tragen, daß man ihm einen Barrabas vorzog, und die Wahl eines Messiaschen vertheidigte, der ein Schandstreck des christlichen Namens war. &c.

Dasjenige, was der Uebersetzer hier meldet, kömmt vor Lib. XVIII. §. XVII. Nun ist es wahr, daß die Patres eines Concilii, so in Italien gehalten worden, in welchem der heil. Ambrosius vorstand, zween Briefe an den Kayser Theodosius geschrieben, und in dem ersten sagten; sie hätten dem Maximus ihre Communion nicht abschlagen können. Es könnte auch dieser Streit nicht anders beygelegt werden, als wenn derselbe nach Constantinopel geschickt würde, welcher zu erst wäre ordiniret worden, nämlich der Maxi-

§. LXI.

Ariani Constantinopoli eiekti.

Sæculum IV.

A. C. 380.

Imperator Theodosius tandem Constantinopolim venit sub finem anni 380. id est 24. Nov. victis sæpius prælio Barbaris.

Socr. V. c. 6.

Marcel. Chr.

an. 380. fast.

Idac. an. 380.

mus; oder wenn zu Rom, um beyder Ordination zu prüfen, ein Concilium, so aus abendländischen, und morgenländischen Bischöffen bestünde, gehalten würde. Denn, setzen sie hinzu, die Morgenländer dürfen kein Bedenken tragen, das Urtheil des Bischofs zu Rom, anderer benachbarten Bischöffe, und aus Italien anzunehmen. &c.

Vor allem muß man beobachten, daß der Uebersetzer in diesem Orte auf seiner 444. Seite im XVIII. Buche die Worte: Oder wenn zu Rom, um beyder &c. Und gleich wiederum: Das Urtheil des Bischofs zu Rom, unverschämt ausgelassen.

Ferner sieht man, daß diese Bischöffe, welche von der Person, und der Ordination des Maximus nicht gehörige Wissenschaft hatten, kein entscheidendes Urtheil über diese Sache sprechen wollen. Was aber den heil. Ambrosius, und die übrigen Bischöffe vollkommen rechtfertiget ist das, was folgt, wie es der Protestant selbst auf seiner 444. Seite übersetzet: Der Kayser Theodosius antwortete auf diesen Brief, und benahm den Italiänischen Bischöffen ihre irrigen Meinungen. Er belehrte sie, was Maximus für ein Mensch sey. . . . Man ersiehet dieses auch aus dem zweyten Schreiben des Ambrosius, und

Hist. Eccles. Tom. IV.

Q 9

des

Sæculum IV. ris. Nihil tunc antiquius habuit, quam
 A. C. 380. pacem Ecclesiæ reddere, & reducere a-

Chro. Pasch. philo, Arianorum Episcopo, edici jubet,
p. 303. Soz. si vellet fidem Nicænam amplecti, popu-
VII. c. 5. los in fide conjungeret, & in pace vive-

ret. Demophilo, obtemperare detre-
 ctanti, renuntiari jubet Imperator: *Quia*
pacem odisti, & concordiam, impero, ut
Ecclesiis cedas, & locis, quibus Christiani
orare consueverunt. Demophilus acce-
 pto imperio, videns, quod resistere non
 posset, populum suæ communionis con-
 vocavit, & in medio cœtu assurgens, ait:
Fratres mei! scriptum est in Evangelio:
Si persecuti vos fuerint in hac urbe, fu-
gite in aliam! cum igitur Imperator Ec-
clesiæ

der Italiänischen Bischöffe, als worinn sie dem
 Kayser danken, daß er die orientalischen Ge-
 meinden mit den occidentalischen vereinigt
 und die Ränke, dadurch beyde in Mißhellig-
 keit gesetzt worden, aus dem Wege geräu-
 met habe. Wie hat also dieser Uebersetzer mit
 Wahrheit schreiben können: Wie sich das in Ita-
 lien gehaltene Concilium dieses Bösewichtes
 als eines Orthodoxen Bruders angenommen:
 Ey! daß er gleichwohl die Regel besser gelernt
 hätte? Mendacem oportet esse memorem. Er
 hat sich nämlich einmal vorgesehet, in dieser Ue-
 bersetzung die Römische Kirche, und Päbste, sollte
 es mit der lieben Wahrheit gehen wie es wollte, zu
 lästern.

clesis nos privet, indico vobis, nos crasti- Sæculum IV.
na extra civitatem conventuros! Hæc A. C. 380.
 elocutus, exiit, & exinde conventus ex-
 tra urbis Constantinopolitanæ mœnia
 egit. Lucius Anti-Episcopus Alexandri- *Philost. IX.*
 nus, qui illinc depulsus Constantinopo- *c. 19.*
 lim venerat, cum Demophilo exiit, qui
 post hæc Beream se contulit, & exactis
 annis sex fatis functus est. Ita biduo
 postquam Theodosius Constantinopolim *Sup. l. XII.*
 fuisset ingressus, id est, vigesima sexta *§. 7.*
 Nov. anno 380. Ariani Ecclesiis Con-
 stantinopolitanis ejecti sunt, quas annos
 40. ab anno 340. & ab Eusebio Nicome-
 diensi, in locum S. Pauli intruso, posse-
 derant.

S. Gregorius Nazianzenus, mole tur-
 barum, quæ ab ejus in hanc urbem ad-
 ventu exstiterant, fatigatus (maxime ve-
 ro ordinationem Maximi dolebat) disces-
 sum meditabatur. Imperator quidem *carm. l. p. 21.*
 virum clementissime habuit; ut primo
 colloqui datum, honoribus, & laudibus
 cumulatum, ipse in possessionem majoris
 Ecclesiæ deducere voluit; infinitam A-
 rianorum multitudinem hoc spectaculum
 excivit, iisque omnes plateæ redunda-
 bant; horum iracundiam, qua in Grego-
 rium ardebant, sola Imperatoris præsen-
 tia continuit, nec eam aliter, quam ge-
 mitibus, & lacrymis prodere audebant.
 Ibat S. Gregorius militibus cum Impera-
 tore

Sæculum IV. A. C. 380. tore medius, levatis in Cœlum oculis, & in Ecclesiam pervenit, vix conscius, quid secum ageretur. Tempus erat matutinum, & obscura tempestas, ubi vero Imperator, & S. Gregorius, clathros prætergressi, in Sanctuario steterunt, omnisque populus fidelis voces, manusque in Dei Laudes elevavit, dissipatis subito nubibus, tota Ecclesia clarissima luce illustrata est, & populus Catholicus ingenti gaudio perfusus.

Tunc igitur, quod prius non erant ausi, magnis clamoribus ab Imperatore petierunt, ut gaudium redderet plenum, sibi que Gregorium Episcopum daret; eodem cum populo Magistratus rogabant, idem mulieres e Xistis suis, læsa non nihil sexus modestia, scæmineo clamore postulabant. S. Gregorius præ stupore loqui non valens, Sacerdotem unum, qui penes eum sedebat, suo nomine dicere ad populum rogavit: *Sistite amici! clamores inhibete! nihil modo agitur, quam ut Deo dicamus summas gratias. Tempus deinde abunde erit, quo graviora perficemus.* His verbis populus manibus applausit, admirans viri modestiam, eoque iterum laudato, Imperator recessit. Hoc modo conventus iste solutus; nec pluribus opus fuit ad continendum populum hæreticum, quam semel entes nudare, iterumque recondere. Quamvis autem

hac prima die S. Gregorius in Sede Epif-
 copali considerare recusaverit, postmodum
 tamen zelus populi etiam reluctanter in
 ea collocavit, quod amicorum optimis
 egre ignoscere potuit, nam id contra ca-
 nones factum dicebat. Ut ut enim ipse
 Ecclesiam nullam haberet, & Ecclesia
 Constantinopolitana vacaret, aderat ta-
 men Concilii Antiocheni canon, prohi-
 bens, ne Episcopus vacans Ecclesiam va-
 cantem sine Legitimi Concilii auctori-
 tate occuparet. Præterea ordinatio Ma-
 ximi, quantumcunque irregularis, saltem
 in tantum obstabat, quod S. Gregorii Ad-
 versariis materiam cavillandi præberet;
 ipse vero cura singulari inimicis parce-
 bat, non modo tempore, & favore Prin-
 cipis uti noluit, ut eorum confunderet
 superbiam, sed eos sibi conciliare, & con-
 vertere conabatur; alios a propriæ con-
 scientiæ morsu, quem timebant, libera-
 vit, aliorum necessitatibus subvenit.

§. LXII.

S. Gregorii Nazianzeni Lenitas.

Illa die qua Theodosius Gregorium ad
 Ecclesiam deduxerat, cum deinde la-
 bore fessus, & infirmus in suo cubiculo
 decumberet, non nulli ex populo ingressi
 sunt, & viro sancto congratulati, actis-
 que Deo, & Imperatori gratiis, quibus
 tantam diei lætitiā in acceptis refere-
 bant,

Qq 3

Sæculum IV.
A. C. 380.

p. 23.

p. 28.

can. 16. Sup.
L. XII. §. 12

Carm. I. p.

22.

p. 23.

Sæculum IV.
A. C. 380.
bant, recessere; sed Gregorius, confuso inter eos juvene vultu pallido, longis capillis, & veste, qualem afflictissimi induere solebant, exterritus, pedes extra lectum extendit, surrecturus. Aliis recedentibus, juvenis ad ejus pedes provolvitur, tacitus, & quasi timore oblitescens. S. Gregorius interrogabat, quid esset? & quid vellet? ipse nihil respondens, gemebat, ejulabat, manusque miserum in modum contorquebat. Hoc spectaculo S. Gregorius ad lacrymas commotus; cumque vox a juvene elici non posset, injectis manibus a Viri sancti genibus abstractus est, dixitque ex adstantibus aliquis: *Parricida est, qui te jugulasset, nisi Deus malum avertisset; obsequium sui ipsius accusator, huc eum carnis conscientia adegit.* S. Gregorius tenerimo affectu ad latronem ait: *Deus te conservet! humaniter mihi habendus es, cum me ipsum Deus servaverit! debitorum meum crimen tuum te fecit, jam festage, ut dignus Deo, & me evadas!* Hæc S. Viri lenitas, per urbem vulgata, civium omnium animos plurimum mitigavit.

Or. 48.

Alia vice, verosimiliter ante adventum Imperatoris, Virum sanctum lapidibus Ariani insectati sunt, in ipsa Ecclesia operantem Sacris, quæ eo tumultu turbata; atque, ut contemptus injuriantium vilitate cresceret, id factum a Monialibus

Monachis, & pauperibus, Arianorum fa-
 ctionem sequentibus. De his ita ad Theo-
 dorum, postmodum Episcopum Tya-
 næum, his malis vehementer afflictum, Sæculum IV.
A. C. 380.

scripsit: *Prudenter doles! forte tamen* Ep. 81. ad
Theod.
utilius est, patientiæ exemplum dare, nam
plerique mortalium non tam verbis, quam p. 839.
factis moventur. Expedi, puniri malos

ad correctionem aliorum, majus autem est,
& magis ad Divinitatem accedit, pati;
uno modo malos terrore retinemus, altero
ad bonum convertimus. Utamur occa-
sione, eosque bonitate nostra vincamus, &
ad veram Religionem reducamus; facia-
mus, ut potius suam conscientiam exhor-
reant, quam vindictam nostram pertimes-
cant. Ne demus locum Diabolo, qui a nobis
optimi operis fructum auferre adlaborat.

p. 23.

Imperator S. Gregorio possessionem
 dederat domus Episcopalis, & reddituum
 Ecclesiæ Constantinopolitanæ, qui pin-
 guissimi esse ferebantur, ob Maximorum
 in orbe Principum donationes, a primor-
 dio suæ fundationis factas. In hujus Ec-
 clesiæ thesauris visebantur vasa, & res
 pretiosissimæ, tributa etiam, & colligen-
 dæ pensiones in plurimis locis constitu-
 tæ. S. Gregorius nullas rationes horum
 reddituum in Prædecessorum suorum
 scriptis, nihil in tabulis notatum invenit,
 nec bonorum Ecclesiæ positi collectores
 eum, quid his factum esset, edocere po-
 tuerunt;

Qq 4

Sæculum IV.
A. C. 380.

tuerunt; tanta sub Arianis Præsulibus profusio fuit. Erant, qui S. Gregorius suadebant, ut, adhibita Laicorum operâ, solerter, & rigide in prædecessorum administrationem inquireret; sed non persuaserunt, dicenti, neminem Deo rationem redditurum, nisi de iis, quæ accipisset, non autem de iis, quæ accipere oportuisset. Probrosam esse Religionem ducebat, ut Laicus Ecclesiæ negotia curaret, & quamvis præsciret, hanc suam moderationem ab avaris reprehendam, tamen viris probis probandam non dubitabat; nam avaritia omnes quidem invidiosos reddit, maxime autem viros Ecclesiasticos; jamque illo tempore fenestros avaritiæ Clericorum effectus videre erat. Ita Gregorius hac super materia scripsit; ipse quiete in domo sua vivebat, dum alii viris potentibus, Eunu- chis Cæsaris, & cubiculariis adulabantur, & mille fraudibus agebant, ut se in Cæsaris gratiam intruderent. Gregorius non, nisi urgente necessitate, Magni- tibus loquebatur, cum pro miseris petendum esset beneficium. Ad mensam Cæsaris invitatus, & accumbens, non parum illa reverentia, Regibus debita, torquebatur, ob quam liberæ menti ea edicere, quæ sentit, non liceat.

capm. 1. p. 23.

capm. 10.

HISTO-